BERETZK PÉTER TERMÉSZETVÉDELMI KLUB

RÖSZKE KÖZSÉG KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA 2010

A program megvalósítását támogatta:
a Vidékfejlesztési Minisztérium
KvVM Zöld Forrás 2009.
K – 36 – 09 – 00029 W

Környezetvédelmi
és Vízügyi
Minisztérium

Röszke
2010. szeptember

BERETZK PÉTER TERMÉSZETVÉDELMI KLUB

Röszke, Juhász Gyula u. 1.
Telefon: +36 (62) 273 012
Telefon/fax: +36 (62) 273 556
e-mail: kornyezetved@roszkenet.hu
honlap: www.termeszetvedo.roszkenet.hu

Témavezető:

Sára Endréné

Munkatársak:

Dr. Deák József Áron

Korda Renáta

Ladányi Zsuzsanna

Magyari László

Lektorálta:

Dr. Rakonczai János

TARTALOM

Bevezető 4
I. RÖSZKE KÖZSÉG BEMUTATÁSA 5
II. A TELEPÜLÉS TERMÉSZETI ÉS KÖRNYEZETI ÁLLAPOTA 8
1. Levegő 8
2. Víz 10
3. Talajviszonyok 17
4. Táj, tájváltozás, természetes élővilág 21
5. Épített környezet 28
6. Zöldfelület-gazdálkodás 29
7. Hulladékgazdálkodás, településtisztaság 29
8. Energiagazdálkodás 35
9. Helyi Közlekedés 36
10. Zaj- és rezgésvédelem 37
11. Környezetbiztonság 39
12. Az emberi egészség alakulásának környezeti összefüggései 40
13. Társadalmi tudatformálás 41
14. Fellendülő ökoturizmus 43
III. RÖSZKE KÖRNYEZETI SZEMPONTÚ SWOT-ANALÍZISE 45
IV. AKTUÁLIS PROBLÉMAKATASZTER 47
V. AZ ÖNKORMÁNYZATOK KÖRNYEZETTEL KAPCSOLATOS FELADATAI ÉS MEGVALÓSULÁSA RÖSZKÉN 49
VI. KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMOK 56
I. Rövid távon megvalósításra javasolt programok 56
1. program: Települési hulladékgazdálkodás további korszerűsítése
2. program: A levegő-minőség javítása
3. program: Környezet-egészségügyi akcióprogramok
4. program: Zöldebb Röszkéért program (zöldterület-fejlesztés, erdősítés, virágozás)
5. program: Lakossági környezttudatosság növelése akcióprogramokkal
6. program: Természetvédelmi értékek felmérése
7. program: Energiatakarékossági programok
8. program: Helyi és helyközi közlekedés fejlesztése
9. program: Környezeti nevelést, szemléletformálást segítő stratégiák kidolgozása
II. Közép- és hosszú távon javasolt programok 82
1. program: A vizek jó állapotának elérése
2. program: Vízvisszatartás megvalósítása a védelemre is érdemes természeti területeknél
3. program: Régi hulladéklerakó ártalmatlanítása, rekultivációja
4. program: Környezetbarát gazdálkodás elterjesztése
5. program: A Gyálai Holt-Tisza rekreációs célú fenntartható fejlesztése
6. program: A fenntarthatóság hosszú távú megvalósítása Röszkén
7. program: Természetvédelmi szemléletformálás
MELLÉKLETEK 97
1. A 2003. ÉVI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMBAN MEGHATÁROZOTT RÉSZPROGRAMOK MEGVALÓSULÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSE 98
2. A 2003-BAN KÉSZÜLT TELEPÜLÉSI KÖRNYZETVÉDELMI PROGRAM ÉRTÉKELÉSE FENNTARTHATÓSÁGI SZEMPONTOK ALAPJÁN 105
3. RÖSZKE KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZAT KÖRNYEZETI SZABÁLYOZÁST ÉRINTŐ HELYI RENDELETEI 107

„Az én falum nem a világ közepe, de nekem a világ legfontosabb darabja. Világdarab? Illatos, ehető, maga az élet - és az enyém"....." Csak az enyém, amelyiket úgy ismerem, ahogy a tenyeremet sem. Az én falum "csak" világdarab, de így teljes világ. Maga a világegyetem. utódaival, házaival, két templomával, öreg iskolájával, s a falukörnyéki mezőkkel, szőlőkkel." ....."Ha eljutunk oda sokan, de magasabb szinten, mint régen, s nem nosztalgiából, hanem érdekeink tudatosításával: az én falum az enyém. Enyém is. Ha ez a szerény világdarab valóban emberi, humánus, kulturált, lakható világ lesz. Világrész. S a sok fénylő világ egészből jöhet létre a messzire világító, folyton megújulni képes új világ."

/Varga Csaba /

Bevezető

A környezet védelmének általános szabályairól szóló Az 1995. évi LIII. törvény előírta a települési és megyei környezetvédelmi programok készítését, azonban határidő és pénzügyi forrás hiányában e programok elkészítése hosszabb időn át igen lassan haladt. A megyei programok általában 2002-re elkészültek (a Csongrád megyei 2001-ben került elfogadásra). Ez, valamint az a tény, hogy a települési pályázatok jelentős részénél feltétel a környezetvédelmi programok megléte, felgyorsította a programok elkészítésének folyamatát. Mindezen túl a környezetvédelem ügye egyre nagyobb figyelmet kapott a politikában, a gazdaságban és a társadalmi közgondolkodásban egyaránt.

Röszke fejlesztési terve környezetvédelmi szempontból is több területen igényelte olyan környezetvédelmi program létét, mely már konkrét állapotértékelést és feladat-meghatározást fogalmazott meg. Miután a település önkormányzata a KAC pályázati rendszeréből támogatást nyert környezetvédelmi programjának elkészítésére, 2003. elején fel kérte a helyi civil szerzetet, a Beretzk Péter Természetvédelmi Klubot a program kidolgozására. A civil szervezet szakértői a program megfogalmazásánál szem előtt tartották, a Nemzeti Környezetvédelmi Program aktuális feladatait, a Csongrád Megyei Környezetvédelmi Programot, a helyi lakosok igényeit és elvárásait, illetve a község területfejlesztési elképzeléseit egyaránt.

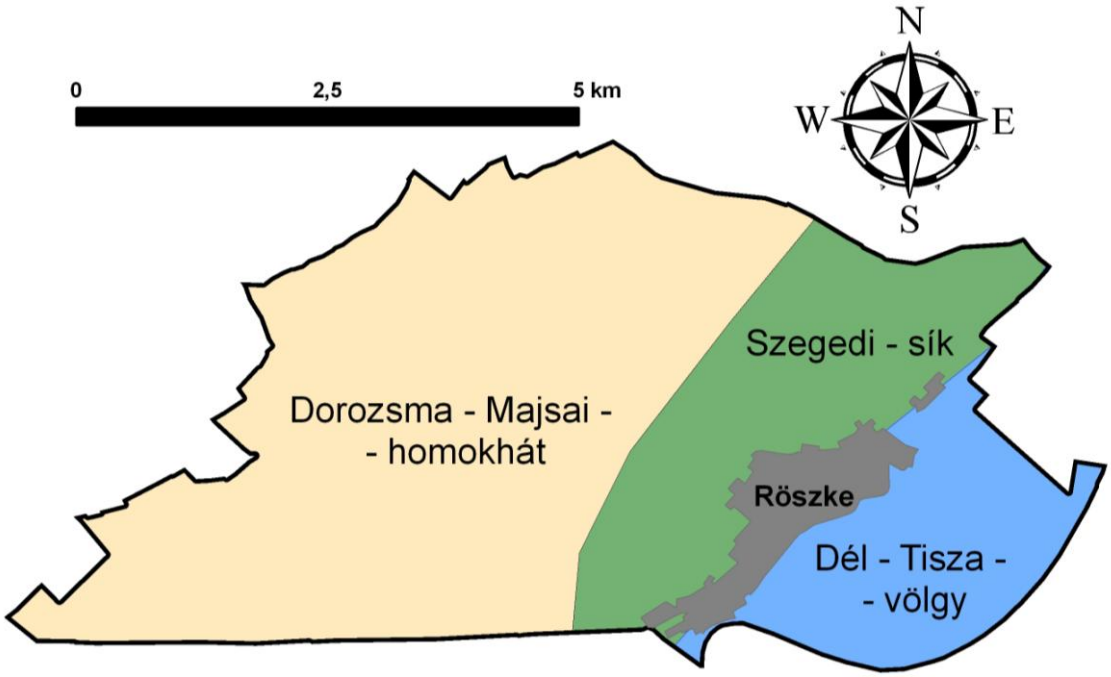
A 2003-2010-es időszakban, a 2003-as környezetvédelmi programban megfogalmazódott teendők tükrében számos feladat megvalósult a településen. A Beretzk Péter Természetvédelmi Klub szakemberei elkészítették a település egyedi tájérték kataszterét, számos természeti terület felmérését, melyek alapján 2007-ben, az önkormányzat támogatásával, aktív közreműködésével, 4 terület kapott helyi védettséget, amelynek jogi szabályozását és hátterét (*Röszke Község Önkormányzat Képviselő-testületének 8/2007. (IV. 11.) Kt. Ör. számú rendelete Röszke helyi jelentőségű természeti területeinek és értékeinek védelméről*). Egyéb környezetvédelmi célokat szolgáló helyi rendelet is napvilágot látott (*Röszke Község Önkormányzat Képviselő-testületének 23/2008. (XII.10.) Kt. Ör. rendelete a helyi építészeti értékek védelméről, 11/2007. (VII. 26.) Kt. Ör. számú rendelete a község közigazgatási területére vonatkozó Helyi Építési Szabályzatról,* amely a Településfejlesztési Koncepcióban megfogalmazott javaslatokat és iránymutatásokat is rögzítette). Elkészült egy korszerű hulladékudvar, a közterek „kizöldültek” és a tömegközlekedés is korszerű infrastruktúrával büszkélkedhet.

Azonban a megvalósított feladatok kipipálásával nem állhat meg a fenntarthatósági törekvés. A folyamatos monitorozás, felülvizsgálat elengedhetetlen, hiszen a lakosság környezet-terhelése nem szűnik meg, a gazdaság és a technológiák fejlődése újabb kihívások elé állították Röszke települést is. Ezért a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub 2009-ben a település környezetvédelmi programjának felülvizsgálatát ajánlotta az önkormányzatnak. A feladat megvalósításához az egyesület a K – 36 – 09 – 00029W szerződés számú pályázattal támogatást nyert. A település környezetvédelmi programjának felülvizsgálatát most is a lakosság bevonásával a civil szervezet szakérői munkacsoportja végezte. A következőkben az új programot mutatjuk be.

I. RÖSZKE KÖZSÉG BEMUTATÁSA

Röszke Szegedtől 15 km-re délnyugatra, az M5-ös autópálya és az E75-ös főút mentén fekvő 3392 fős (2009. január 1.) település. Területe 3663 ha, melynek jelentős része (3200 ha) külterület, sűrűn lakott tanyás térség. A községet Szeged, Domaszék és Mórahalom települések, illetve az országhatár fogja közre.

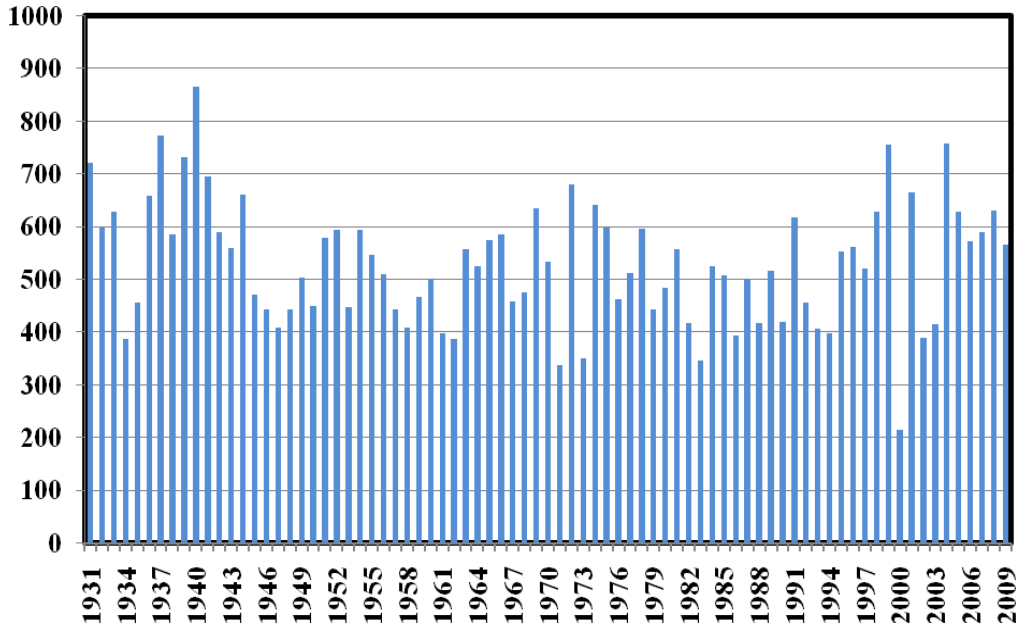
A település három kistáj – a Dorozsma-Majsai-homokhát, a Szegedi-sík és a Dél-Tisza-völgy – határán fekszik (1. ábra), amely igen változatos élőhelyek és tájhasználat kialakulását eredményezte az idők során. A település kialakulását és fejlődését alapjaiban meghatározta a Tisza közelsége, hiszen a folyó halban és vadban gazdag természeti területei, az árvizek által időnként elöntött területek kedvező gazdálkodási feltételeket teremtettek az itt élők számára. A folyószabályozás nyomán még inkább bővült a szántóművelésre alkalmas területek nagysága. A települést délkeletről határoló – részben Szeged közigazgatási területéhez tartozó – Gyálai Holt-Tisza továbbra is fontos szerepet játszik az itt élők életében (öntözővíz, rekreáció), valamint az ártéri élővilág fennmaradásában. A Szegedi-sík infúziós és homokos lösze szintén jó termőföldet szolgáltat a lakosság számára, a történelem során így ezek a területek kerültek először beszántásra. A beszántást csak a jégkorszaki folyam vájta ősmedrek nyomát jelző löszvölgyek (Sáros-völgy, Hosszú-dűlő) és ezek homokkal, lösszel félig betemetett ősmedrek helyén létrejött szikes laposok (lásd Börcsök-szék, Kurtadombi-gyep) úsztak meg. A település belterületétől ÉNY-i irányban húzódik a Duna-Tisza közi Homokhátság DK-i pereme, a Dorozsma-Majsai-homokhát. Itt a felszínt szélszállította futóhomok borítja, amelybe az uralkodó ÉNY-i szelek sekély mélyedéseket (semlyékeket) vájtak (Kókai-rét, Madaras-rét, Kancsal-rét, Molnár-rét, helyi védett területek), amelyekben sokszor szikes tavak is kialakulhattak (Kancsal-tó, Kis-Széksós-tó, Madarász-tó, ex-lege védett területek). A lefolyástalan, vízzel borított mélyedések számos értékes lápi és szikes növény- valamint állatfajnak biztosítanak élőhelyet.

1. ábra Röszke közigazgatási területe és a három meghatározó kistáj

A táj éghajlata kontinentális, amit leginkább a csapadékeloszlás szélsőségessége jelez (2. ábra). Bár a sokéves csapadékátlag 524 mm, de 1940-ben 867 mm, 2000 -ben pedig csak 205 mm csapadék hullott. A csapadék éven belüli átlagos eloszlása kedvező lenne a gazdálkodás számára, de a nagy szélsőségesség, a nyári forróság miatt gyakori aszály mégis jelentős

kihívást jelent. A legmelegebb hónap a július, a leghidegebb a január. A napsütés hazánkban ezen a tájon a legbőségesebb, megközelíti a 2100 órát. Hóban viszont ez az ország legszegényebb vidéke, gyakori a hótakaró nélküli kemény fagy.

2. ábra: A csapadékmennyiség hosszú távú alakulása Röszke térségében (1931-2009) a szegedi mérőállomás alapján (mm)

A terület heterogenitásából adódóan rendkívül fajgazdag. A településen 25 nyílvántartott természeti terület van. A településen az értékek megóvására való jelentős törekvést bizonyítja, hogy 2007 óta 4 semlyék élvez helyi védettséget (Molnár-rét, Börcsök-szék, Kókai-rét, Kancsal-rét). Emellett három ex-lege védett szikes tó helyezkedik el Röszke külterületén: a Madarász-tó, a Kis-Széksós-tó valamint a Kancsal-tó. A település közigazgatási területén 1 Natura 2000-es különleges természetmegőrzési terület található, a Madarász-tó, amely a hamarosan megvalósuló Körös-éri Tájvédelmi Körzet része lesz. E tómedernek csak a déli csücske tartozik Röszkéhez, a többi része Mórahalomhoz, de a Natura 2000-es védettség a tó délkeleti partján lévő gyepekre is kiterjed. A vizes élőhelyek madárfaunája, a semlyékek növényvilága egyedülálló látnivalókat kínál az ide látogatók számára. 2010-re már 7 tanösvény mutatja be az élőhelyek és a fajok sokféleségét: a holtágat, a szikes tavakat, a szikes és a lápi jellegű gyepeket. A természeti értékek mellett a falu jelentős turisztikai vonzereje a fennmaradt napsugaras házak (ezek a dél-alföldi régió jellegzetes épülettípusai), a fennmaradt Klebelsberg-iskolák az előttük álló keresztekkel és haranglábakkal, valamint a paprika feldolgozásának hagyományát őrző Paprika-múzeum (PaprikaMolnár Kft.).

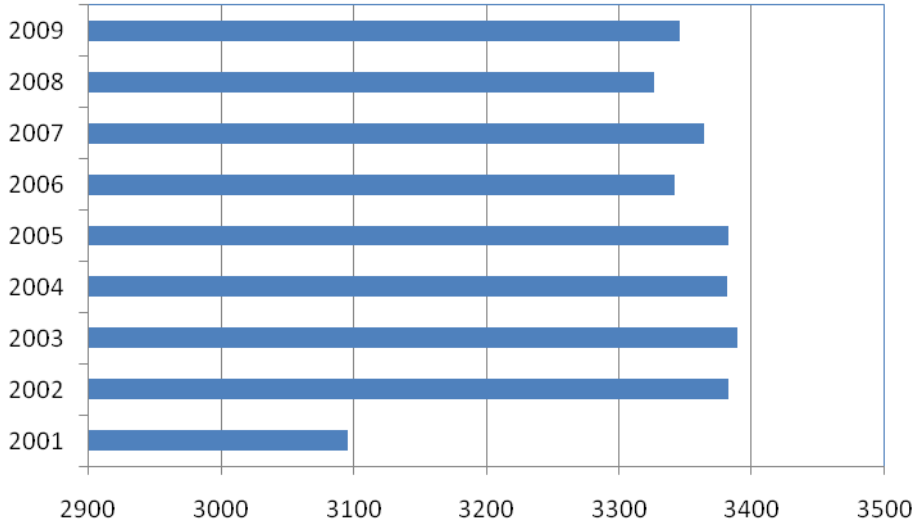
A különböző korok leletei, az újkőkor korai szakaszától bizonyítják, hogy ez a terület folyamatosan lakott volt. A víz közelsége, a földművelésre és állattenyésztésre egyaránt alkalmas természeti környezet mindig vonzotta az embereket. A község területéről került elő többek között a híres szkíta nagyszéksósi aranylelet.

A mai falu a 18. század folyamán alakult ki. A 19. század elején mintegy 210, többnyire szőlőműveléssel foglalkozó család élt a mai Röszke területén. Az 1887. évi szegedi külterületi házszámjegyzék a Röszke-Szentmihálytelek tanyai kapitányságban már 381 házszámot tüntetett fel. A nagy szegedi árvizet követő években otthontalanná vált szegediek százai özönlöttek a környező tanyavilágba, így Röszke területére is. Sajátos, út menti településsé bővült Röszke – szinte egyetlen több km-es utcával. Önálló anyakönyvezés 1926-tól van Röszkén, majd 1950-től vált önálló községgé.

Röszke lakó népessége a 2001. évi népszámlálás adatai szerint 3166 fő volt, amely 1970 óta közel hatszáz fős csökkenést mutatott. A változás az öregedő népesség miatti negatív természetes szaporodás és egy időben differenciáltan változó bevándorlási folyamat eredményeként alakult. Az 1970-es és ’80-as évtizedeket jelentős elvándorlás jellemezte. Az 1990-es években a természetes fogyás folytatódott, azonban ezt meghaladja a pozitív vándorlási egyenleg, ami 1990 és 2001 között már közel 200 fős népességszám-növekedést eredményezett (1. táblázat). A külterületi népesség jelentős: 695 fő (22%). A 2001-et követő időszakban a települést ismételten a gyarapodás jellemzi *(3. ábra)*.

1. táblázat: Röszke népesedési adatai 2001–2009 (a KSH népszámlálási adatai alapján)

	1970	1970-1980	1980	1980-1990	1990	1990-2001	2001
Lakónépesség	**3733**		**3462**		**2979**		**3166**
Élve születés		478		289		320	
Halálozás		487		513		559	
Vándorlási egyenleg		-262		-259		426	

3. ábra: A lakónépesség változása 2001-2009 között a helyi nyilvántartás alapján (fő)

A terület természeti sajátosságaiból adódóan az aktív keresők nagy része mezőgazdaságból él. Röszke lakosai elsősorban sárgarépát, retket, fűszerpaprikát termelnek. Az állattartás nem igazán jellemző, sose vált fő mezőgazdasági ágazattá a településen, ennek ellenére nem elhanyagolható a szarvasmarha-, sertés-, baromfitartás.

Számottevő ipari üzem sokáig nem volt a településen. A foglalkoztatás terén jelentős változást hozott az UNILEVER Magyarország Élelmiszer-feldolgozó Kft üzeme, illetve több kisebb méretű ipari vállalkozás (Euro Chicken Kft. – baromfi feldolgozó, Decora Color Kft. – festékgyártás, Polimer Röszke Kft. – műanyag-feldolgozás, MOLTECH Anyagmozgatás és Hajtástechnika Kft., (AVI Bt), PaprikaMolnár Kft. – fűszerpaprika feldolgozás).

A település élete szempontjából fontos, hogy jelentős forgalmú közúti határátkelő, illetve egy, ma – már és még – kisebb forgalmú vasúti átkelője is van. A közúti tranzitforgalom jó részt az M5-ös autópályán zajlik.

A község infrastrukturális ellátottsága jó, 2007-2008-ban megvalósult, ill. befejeződött a község szennyvízhálózatának kiépítése is. Fontos szerepet játszanak a település életében a Homokháti és a Szegedi kistérségek, nemcsak a foglalkoztatás, a közlekedés és egyéb infrastruktura, hanem a kultúra, a természet-, és környezetvédelem kapcsán is.

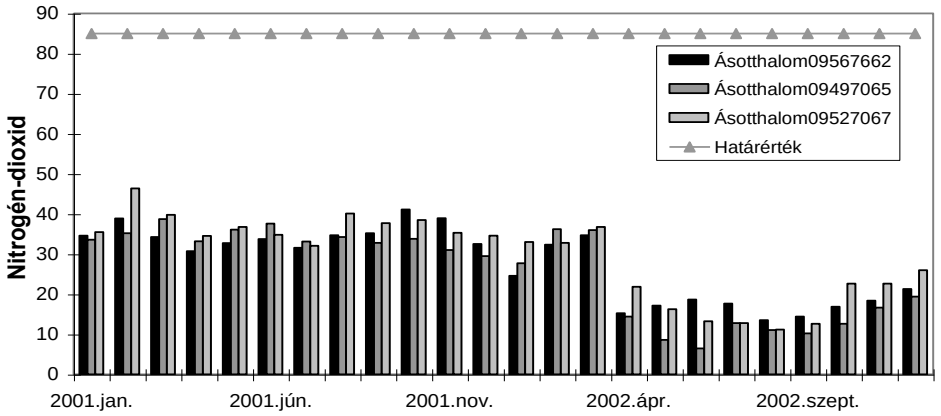
II. A TELEPÜLÉS TERMÉSZETI ÉS KÖRNYEZETI ÁLLAPOTA

1. Levegő

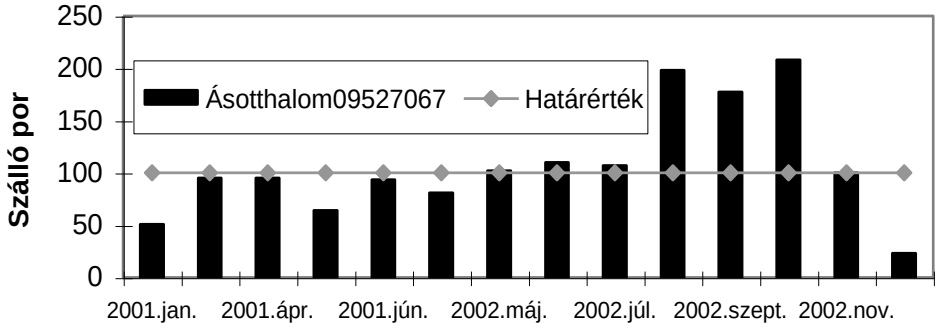
Miután Röszkén a levegő szennyezettségét mérő észlelés nem történik a község levegőminőségére vonatkozóan – viszonylagos közelsége és levegőtisztaság-védelmi szempontból hasonló adottságai miatt – mértékadónak tekinthetjük a környező, hasonló adotságú települések immissziós méréseinek eredményeit (Ásotthalom). A legközelebbi automata mérőállomás (Szeged, Kossuth L. sgt.) egy nagy forgalmú út mellett halad el, így annak károsanyag-kibocsátása Röszke tekintetében nem mérvadó. A mért eredmények és a légszennyezettség egészségügyi határértékeit szabályozó 14/2001. (V.9.) KöM-EüM-FVM együttes rendelet tükrében megállapítható, hogy levegőtisztaság-védelmi szempontból említést *a levegő NO_2, illetve szálló- és ülepedő por tartalma* érdemel. A NO_2 szennyezettség a fűtési félévben magasabb, értéke azonban még ekkor is jelentősen a határérték alatt marad, és az utóbbi években csak kisebb ingadozást mutat. A NO_2 szennyezettségért elsődlegesen az emberi tevékenység felelős (4. ábra). Az UNILEVER Kft. kellemetlen szag kibocsátása a megengedett határértéken belül van.

Az igazi problémát elsősorban a szálló, illetve esetenként az ülepedő por magas értéke jelenti (5. ábra). Ez különösen a száraz években, és akkor is a növényzettel kevésbé fedett területeken (aratás, terménybetakarítás után, vetés előtt) jelenthet jelentős határérték – 100 $\mu g/m^3$ – túllépést.

A természeti adottságok közül a domborzati, a földtani, a talajtani és az éghajlati viszonyok és a tájhasználat játszanak elsődleges szerepet a szálló- és ülepedő por képződésében. A község területe egy felszíni vizekben szegény, enyhén hullámos síkságon terül el, amelynek átlagos relatív reliefje 2 m/km^2, így a szelek nem ütköznek domborzati akadályba. A porszennyezés szempontjából kedvezőtlen, hogy a település belterülete a homok alapkőzetű, humuszos homoktalajok dominálta Duna-Tisza közi homokhátság közvetlen határán fekszik, így a homokos területekről kifújt por – a domináns ÉNy-i szelek miatt Röszkén is fokozza a levegő természetes eredetű porterhelését

4. ábra. A levegő nitrogén-dioxid tartalma Ásotthalom mérőpontjain 2001-2002-ben ($\mu g/m^3$) (ÁNTSZ, ATI-KTVF)

5. ábra: *A levegő szálló por tartalma az Ásotthalmon mért adatok alapján (μg/m^3) (ÁNTSZ, ATI-KTVF)*

.

Az a tény, hogy a község a Tisza közelében helyezkedik el, kedvezően befolyásolja a település mikroklimatikus adottságait, és pozitív hatást gyakorol a levegőminőségre is (a levegő páratelítettebb, az ártéri részeken az árvizek idején megemelkedő talajvíz miatt a szél kevéssé képes a porszemcséket felkapni a talaj felszínéről).

Levegőtisztaság-védelmi szempontból meghatározó a *mező-, erdő-, illetve zöldfelület-gazdálkodás*. A mezőgazdasági területek nagyarányú kiterjedése (szántó 77,5%) és az alacsony erdősültség (5%) kedvezőtlen hatással van a levegő minőségére. A szántóföldi kiporlásból származó légszennyezés – elsősorban a gyér növényborítottságú időszakokban, a terménybetakarítás és a vetések megerősödése közt – jelentős mértékben növeli a levegő portartalmát, főként a település nyugati, Homokhátság felöli részein.

Esetenként jelentkező probléma, hogy a privatizációt követően (illetve az agrártermelés bizonytalan eredményessége nyomán) növekedett a parlagok és a gondozatlan területek aránya, s ott valamint a zavartabb mezsgyékben fokozódott a gyomosodás, ami növelte a *pollenszennyezést.* Az allergén gyomok (elsősorban a parlagfű *(Ambrosia artemisiifolia)*) – felerősítve a szálló por káros egészségügyi hatásait – az év egyre hosszabb időszakában okoznak allergiás, légúti megbetegedéseket (asztma, hörghurut, szénanátha)). A parlagfű elterjedésének figyelésében és eme igen agresszíven terjedő növény terjedésének megakadályozásában a helyi civil szervezetek minden évben együttműködnek. Mivel a község területén, főleg a Homokhátságon a parlagterületek nagy része gyomos száraz gyeppé vagy természetesebb homoki gyeppé regenerálódott, vagy épp e regenerálódási folymat tart, a parlagfű ezeken a területeken egyre kisebb problémát jelenet, így a belterületi zavart, taposott, felhagyott telkek szerepe e növény fennmaradásában „felértékelődött". *Fontos, hogy a szántóként nyílvántartott, de nem művelt parcellákon a tulajdonost ne sújtsuk bírsággal a szántóföldi művelés elmaradásáért, a nem a helyrajzi számnak megfelelő tájhasználatért, mert akkor várhatóan ismét felszántja a területet, de a gazdasági- és társadalmi viszonyok következtében a szántó bevetetlen marad. Így a parlagfű aránya e parcellán megnövekedhet, a pollenszennyezés fokozódhat. Inkább a nem művelt parcellák kaszálására, legeltetésére ösztönözzük az itt élőket*!

A belterületen a község esztétikai arculatához jelentős mértékben hozzájáruló utca- és térfásítások, a gondozott közcélú zöldfelületek (pl. Szent Antal tér, Petőfi Sándor Művelődési Ház központi parkja, a templomkert, a játszótér, a temető) az intézmények és lakóházak zöldfelületei jelentős mértékben javítják a levegőminőségét és a mikroklimatikus adottságokat.

A levegő minőségét a fenti tényezőkön túl, a *közlekedés* is jelentős mértékben befolyásolja. A motorizált közlekedés szinte kizárólag a közútra korlátozódik. Jelentős átmenő forgalmat bonyolít le az E75-ös út és az M5-ös autópálya, amelyek azonban elkerülik a község belterületét. A belterületen átmenő forgalom alig van. A helyi lakosság forgalmának zöme két irányban (a József Attila utcán át az 5-ös út felé, illetve a Felszabadulás utcán

Szeged felé) a legjelentősebb. Helyi szempontból nem elhanyagolható a gazdálkodáshoz és a logisztikához kapcsolódó gépek porfelverő hatása.

A lakossági tüzelés szezonális légszennyező. A bel- és külterületi ingatlanok döntő többsége rácsatlakozott földgáz vezetékre, így a fűtés a legkisebb mértékű légszennyező-anyag (CO, NO_x) kibocsátást eredményezi. Az utóbbi évek energiaár-emelkedése következtében azonban számos család alkalmilag áttért a gázfűtésről a vegyes tüzelésre. Megoldásra vár a mezőgazdasági, valamint kerti hulladékok alkalmankénti és időszakos égetéséből keletkező szennyező-anyagok (CO, NO_x, SO_2, korom és egyéb mérgező, bűzös anyagok) csökkentése, ill. kiküszöbölése. A belterületen érdemes lenne megvizsgálni, hogy e tevékenységből milyen mértékben származik mérgező anyag kibocsátás. Ma már a hulladékudvarba kerülhetnek azok a pl. égetés szempontjából veszélyes műanyagok, melyek megsemmisítésére nem a házi égetést kell választani.

Az ipari szennyezés, egyrészt az ágazat kisebb volumene, másrészt a meglévő ipari létesítmények levegőtisztaság-védelmi szempontból kedvező szerkezetének (a feldolgozóipar dominál) köszönhetően alig ismert fogalom a településen. Az OKIR (Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer) légszennyező anyag adatbázisa alapján a *(2. táblázatban)* feltüntetett értékek jellemzik a település légszennyezőanyag-kibocsátását (az összesített kibocsátási adatok a cégek saját bevallásai illetve a környezetvédelmi felügyelőségek mérési adatai alapján készültek).

2. táblázat: Röszke település, összesített kibocsátási adatok (Forrás: LAIR)

Szennyezőanyag	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Összesen (kg)
1 - Kén-oxidok (SO2 és SO3) mint SO2	<0,5	<0,5	1	<0,5	2	<0,5	<0,5	3
100 - METÁN	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
150 - Benzol	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
151 - Toluol	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	1	<0,5	<0,5	1
152 - Xilolok	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	1	<0,5	<0,5	1
2 - Szén-monoxid	178	191	192	163	466	215	82	1 487
3 - Nitrogén oxidok (NO és NO2) mint NO2	241	255	379	355	467	478	498	2 673
500 - Benzin mint C, ásványolajból	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	1	<0,5	<0,5	1
7 - Szilárd anyag	57	36	40	28	17	15	23	216
980 - Összes szerves anyag C-ként (TOC) (SPECIFIKUS)	<0,5	<0,5	4	2	1	<0,5	<0,5	7
999 - SZÉN-DIOXID	437 876	466 352	633 958	966 622	1 089 190	1 111 635	1 176 874	5 882 507

A településen kevés üzem található, ezek kibocsátása nem lépi túl a környezetvédelmi határértékeket.

2. Víz

2.1. Felszíni vizek

Röszke község Dél-Tisza-völgyre eső keleti harmada a Tisza jobb partján, árvíztől mentesített, mentett oldalon, csak részben mélyártéri területen helyezkedik el, a paphalmi állami kezelésű II. rendű védvonal és a Tisza-folyó árvízvédelmi töltése között, az élő Tiszától 3–5 km távolságra, a Gyálai Holt-Tisza elnevezésű holtág mentén. A település belterülete „magasparti" részen terüle el. A községet elsőrendű árvízvédelmi töltések, fővédvonal védik. A Röszkéhez legközelebb eső, de nem a község közigazgatási területéhez tartozó árvízvédelmi töltések kiépítettségi állapota megfelel a hatályos előírásoknak, a töltések koronaszintje a számított mértékadó árvízszint fölötti 1,5 m-es magassági biztonságra épült ki. Az árvízvédelmi töltések az elmúlt évszázadban, több ízben (pl. 1919, 1932, 1970, 1975, 2000, 2006) is sikeresen ellenálltak az árvizeknek, sem a községhez közeli, sem a

felette lévő védszakaszon nem alakultak ki árvízi elöntéssel fenyegető helyzetek. Tekintettel arra, hogy a védművek földanyagból készülnek, valamint ki vannak téve az időjárás viszontagságainak és az élővilág hatásának, így fokozatosan „elöregednek”, figyelemmel kísérésük, fenntartásuk és javításuk állandó feladat.

A község szempontjából nagy jelentőségű a Gyálai Holt-Tisza nevű holtág, amely a község egyetlen természetesebb állapotú állóvize. E holtág a 19. századi folyószabályozás során, az 1887-ben elkészült 90. számú átmetszéssel jött létre. A holtág teljes hossza 18,7 km, szélessége 60–90 m között változik, területe 160 ha, átlagos vízmélysége 3 m körüli, teljes víztérfogata 4,8 millió m^3. A holtág medre áttöltésekkel és zsilipekkel három bögére van osztva: Röszke község az alsó bögével, az úgynevezett Halászvízzel (Hordós böge-Lisztes böge- Sárgás böge- Görbe böge) van közvetlen kapcsolatban. A Halászvíz vízpótlása – kedvező körülmények között (megfelelő tiszai vízállás esetén) – gravitációs úton az Alsó-Lúdvári zsilip, előírás szerinti kezelésével történik, de akár belvizekből is megoldható. Mind az ártér, mind a Szegedi-síkon áthaladó, Röszke Dorozsma-Majsai-homokhát felöli részéről érkező csatornákon érkezik ide rendszeres vízutánpótlás, így a fenti tájak felszíni fő befogadója. A holtág vízminősége a 2000–2003-as mérések szerint kedvezőtlen volt, több komponens (pl. KOI, coliformszám, foszfor, illetve ortofoszfát) esetében IV. illetve V. osztályú, ami hasznosítását erősen korlátozta. A kedvezőtlen vízminőséghez időnként hozzájárult a szennyvíztisztítóból a Simonközi-csatornán át bevezetett tisztított szennyvíz esetenként nem megfelelő vízminősége is. Mára a Gyálai Hol-Tisza vízminősége javult, a kedvező változások miatt. A Beretzk Péter Természetvédelmi Klub együtt működve a Röszkei Sporthorgász és Természetvédelmi Egyesülettel aktív tevékenységet fejt ki a terület ökoturisztikai fejlesztése érdekében.

A község Homokhátságra eső részén a Kancsal-tó és a Kis-Széksós-tó képviseli az utolsó természetes állapotú szikes tavakat. Vízutánpótlásuk egykor csak a helyben lehullott csapadékból, a tavakat övező hátak felöl érkező lokális talajvízáramlásokból és a Homokhátság központi része felöl északnyugatról délkelet felé tartó regionális talaj vízáramlásokból származott. E talajvízáramlásokat is a lehulló csapadék táplálja, így e tavak vízállapota az éves csapadékviszonyok változása tükrében évről évre változik. E szikes tavak tavasszal, a hóolvadás után, illetve a csapadékosabb tavasz végi, nyár eleji időszakokban borítottak csak sekély, maximum pár dm-es vízzel, ám nyárra kiszáradnak, így lehetővé válik a vízben oldott szikső kiválására a tavak medrében. Majd a belvízelvezető-csatornahálózat kiépítése ez utóbbi folyamatot jelentősen befolyásolta. E csatornák nemcsak a vizet, hanem a sókat is levezetik a területről. Így e tavakat egyre rövidebb ideig borítja víz, a víz nem párolgással, hanem levezetés útján a felszínen, mesterségesen távozik a medrekből. Ennek következtében a talajvízszintje, és így a sófelhalmozódási szint is lejjebb szállt. A kilúgozódás kedvezőtlen hatása a vakszikek eltűnésével, a jellegtelen szikes rétek csatornák menti terjedésével és a sókedvelő mézpázsitos szikfokok területének zsugorodásával jól tetten érhető a Kancsal-tónál. Ennek ellenére még mindig ez a tó tudta legjobban megőrizni Röszke területén a szikes jellegét. A Kis-Széksós-tó és a Madarász-tó csak részben tekinthető szikes tónak, mert északnyugati partéleik mentén a lápi jelleg dominál, ugyanis ezek a Homokhátság központi részéhez közelebb helyezkednek, így a regionális talajvízáramlások feláramlási zónái jobban tudnak hatni rájuk, a nyári sóbetöményedés, csak a délkeletebbi mederszakaszokra összpontosul. A Kis-Széksós-tón a nádasodás következtében a potenciális nyílt vízfelszín csak kis területen jelenhet meg. Belvizesebb, csapadékosabb években (például 2010) azonban jelentős mennyiségű víz képes összegyűlni e kiszáradt tómederben is. A Madarász-tónál a halgazdasági tájhasználat mesterségesen állandó nyílt vízfelszínt tart fenn, így a korábi asztatikus vízállapot teljesen megszűnt e tónál.

A Szegedi-sík ősmedrei, feltött mélyedései szintén fontos belvíztározó terek, főleg az előbbiekben jelentős, akár több dm-es felszíni belvízborítás is kialakulhat csapadékosabb időszakok után (lásd Sáros-völgy), amelyek nyáron rendszeresen kiszáradnak. A medrek

táplálásában a Dorozsma-Majsai-homokhátság felöl érkező, de a Szegedi-sík rosszabb vízvezetőképességű löszös üledékei miatt felszínre bukkanó regionális homokhátsági talajvízáramlások is részt vesznek. E medrek a Homokhátság alatt is folytatódnak, irányítva a homokhátsági felszínalatti áramlásokat, bevezetve azokat ezen ősmedrekbe.

A felszín üledéktani és klimatikus adottságai miatt Röszke területén nem találhatók természetes vízfolyások. A Tisza mentett árterén valamint a Duna-Tisza közi homokhátság és a Szegedi-sík mélyedéseiben a hóolvadás és/vagy nagyobb csapadékú időszakok után kialkuló belvizek levezetésére kiterjedt belvízelvezető csatornahálózat épült ki, amely az összegyűlő vizeket a Gyálaréti Holt-Tiszába vezeti le. Ezek a csatornák döntően a Szegedi-síkon az egykori természetes erek, ősmedrek, míg a Homokhátságon a mélyfekvésű semlyékek, szikes tavak nyomvonalát követik, de a semlyékek közti csatornaszakaszok a terepesést gyakran harántolják a talajvízáramlásokat átvágva, lefutásuk nem mindig követi a természetes domborzati viszonyokat (pl. a Paphalmi-csatorna). A Dél-Tisza-völgy mentett oldali részéhez tartozó „Bodom" csatornahálózata nem követi a sarlólaposok és az övzátonyok természetes íves lefutását, hanem egyenes vonalban, mesterségesen átmetszi azokat. A csatornákkal és szivattyúzással a mezőgazdasági területek mentesíthetők az elöntésektől és azok káros következményeitől, de a csatornák és a vizenyős mélyedések lehetőséget nyújtanának a vízvisszatartásra is, a vizek aszályos időszakokra történő betározására, a víz természetvédelmi és mezőgazdasági célú felhasználására is. Ehhez azonban nélkülözhetetlen a megfelelő szabályozó műtárgyak megléte és az adott év vízadottságaihoz alkalmazkodó, összehangolt, tájléptékű vízkormányzás. A klímaváltozással egyre szélsőségesebbé váló időjárás miatt e víztározó-rendszer megvalósításának egyre nagyobb jelentősége lesz. A semlyékek, szikes tavak vízborításának megszűnése természeti értékeinek fennmaradását veszélyezteti.

Röszke község területe a 39. számú Gyálai belvízrendszer 39/1. belvízöblözetéhez tartozik, északról a 39/4. belvízöblözettel, nyugatról a 39/3. belvízöblözettel szomszédos. Az Algyői-főcsatorna révén a Maty-éri vízrendszer kapcsolatban áll a 37. számú Algyői belvízrendszerrel, így a Gyálai Holt-Tisza a Szegedi-sík északi feléről (az Algyői-főcsatornába torkolló Dorozsma-Majsai-főcsatorna és Domaszéki-főcsatorna révén) a Dorozsma-Majsai-homokhátság délkeleti része felöl és az Algyő környéki mentett ártéri területek felöl is kaphat vízutánpótlást.

A község területét két belvízi főcsatorna - a Széksóstói-főcsatorna és a Paphalmi-főcsatorna - érinti. A belvízrendszer üzemelésének egyik jellegzetessége, hogy a szomszédos 39/3 belvízöblözetből a magyar-jugoszláv vízügyi egyezmény szerint 4 m^3/s vízhozam vezethető át az alvízi jugoszláv területen lévő kapcsolódó belvízrendszerbe. A levezetés akadályoztatása esetén mód nyílik arra, hogy a belvizet a Gyálai Holt-Tiszába kormányozzák. Az említett két főcsatorna a területen illetékes Alsó-Tisza vidéki Környezetvádelmi és Vízügyi Igazgatóság (ATIKÖVIZIG) kezelésében van, a kezelést az ATIKÖVÍZIG Szegedi Szakaszmérnöksége látja el.

A kisebb helyi jelentőségű csatornák, amelyek elsősorban közvetlenül a község közigazgatási területéről és az azzal szomszédos területekről gyűjtik össze a vizeket az alábbiak:

Siskóhalmi-csatorna,
Kancsaltói-csatorna,
Rózsa Vince-csatorna,
Bataszéki-csatorna,
Sárosvölgyi-csatorna,
Guczi-csatorna,
Bodomréti-csatorna,
Röszkei lefolyó-csatorna,
Tisztási-csatorna,
Simonközi-csatorna.

Ezek a csatornák a Szeged és Környéke Vízgazdálkodási Társulat kezelésében vannak.

A nagyüzemi, nagytáblás mezőgazdasági termelési mód uralkodása idején a megkívánt gyors vízelvezetés érdekében kialakítottak a terepadottságokhoz általában alkalmazkodó sekély (40–50 cm) mélységű és viszonylag rövid (2–4 km) hosszú, ún. „üzemi" csatornákból álló hálózatot is. A birtokviszonyok átalakulásával azonban ez a hálózat nagyobb részt felszámolásra került, beszántották, bár helyenként még megmaradtak a nyomai.

A belvízelvezető csatornákra jellemző, hogy legnagyobb részük (és inkább csak a főcsatornák) csupán a csapadékos és a hóolvadásos időszakban telnek meg többé-kevésbé vízzel, az év egyéb időszakában szárazok. Jelentős probléma az M5-ös út elkészültével a Kis-Széksósi út mellett a bőséges csapadék esetén a belvíz elvezetése.

A csatornák megfelelő üzemeltetését jelentős mértékben akadályozza az egyre fokozódó feliszapolódásuk és a növényzettel való benőttségük. A csatornák vízminőségének leromlásában szerepet játszik az is, hogy közvetlen bevezetéssel vagy csurgalékvízként a helyenként használt termálvíz is bejut a medrekbe. Ugyancsak e csatornák egyes szakaszait használják – többször engedély nélkül – különböző eredetű szennyvizek befogadójául.

A csatornák tisztítása és fenntartása költséges és nehézkesen megoldható feladat, az alkalmazható eljárások hatékonysága csekély, a rendelkezésre álló anyagi fedezet elégtelen. A csatornákon lévő vízkormányzó műtárgyak rendszeres karbantartása egyáltalán nem megoldott. Röszke község belterületén a csapadékvíz-elvezető árokhálózat teljesen kiépült, de folymatos gondozást és ellenőrzést igényel, mert több helyen került szűkítésre, vagy betemetésre. Ez a hiányosság az oka, hogy hirtelen nagyobb csapadék esetés nem képes település belterületéről gyorsan elvezetni a vizet. A hálózat működőképes fenntartása állandó feladat, az önkormányzat számára. A hirtelen nagymennyiségű csapadék elvezetése 2010. tavaszán gondot okozott. Más jelentős probléma is ven a település szennyvíz elvezető csatorna hálózatával kaocsolatban. A zárt csatornahálózatba bekerül nagymennyiságű talajvíz is. Ez csökkenti a szennyvíz elvezető kapacitást és terheli a szennyvíztisztító berendezést és II rendű belvízvédelmi készültséget kellett fenntartani. Ezt a hibát felül kell vizsgálni, és el kell hárítani. Továbbá a csapadék víz elvezető hálózat felülvizsgálatát is el kell végezni.

2.2. Felszín alatti vizek

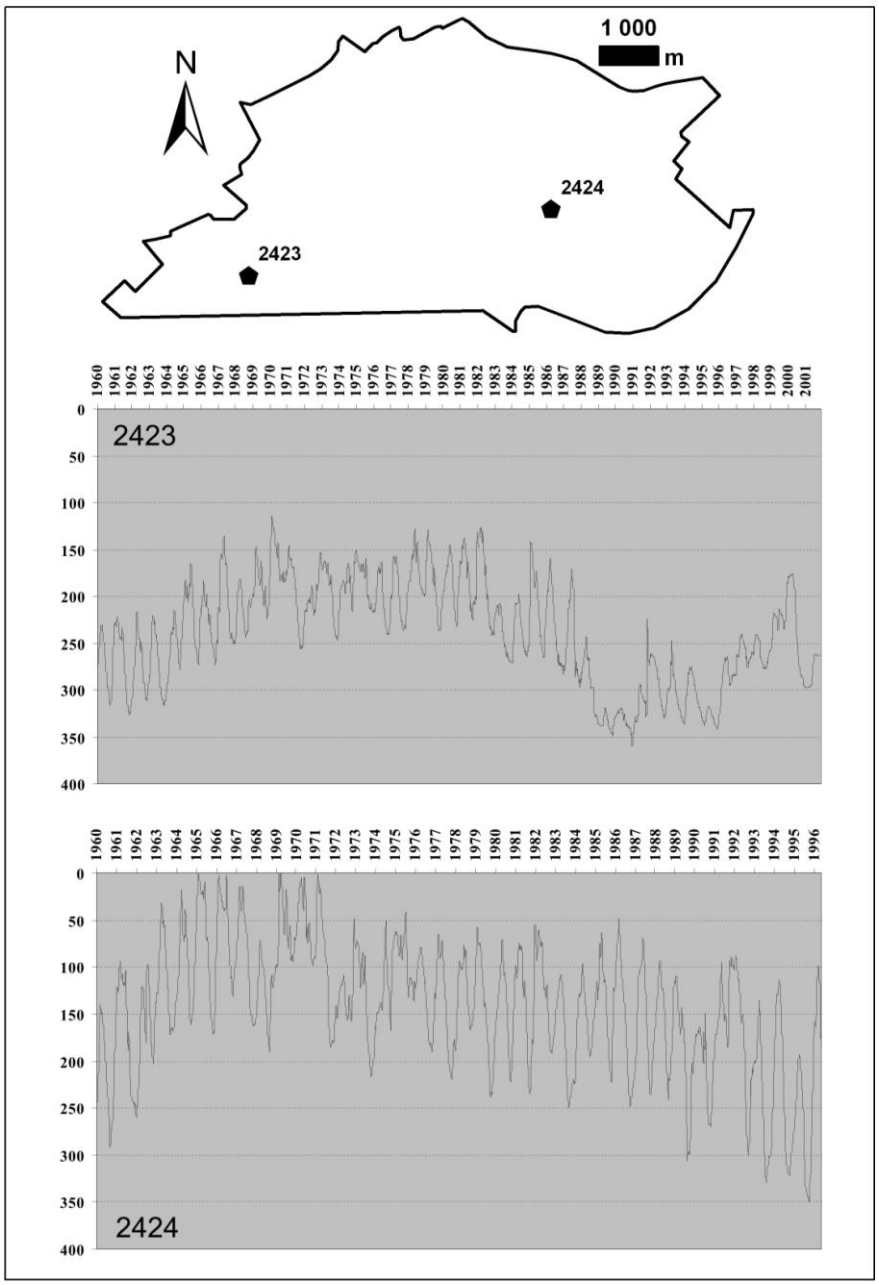
2.2.1. Talajvíz

A Röszke községre jellemző természeti adottságok (felszín morfológiája, lejtése, a felszíni üledékek és az azokon kialakult talajok, a terület klímája, a regionális és lokális talajvízáramlások, a Tisza közelsége és a Gyálai Holt-Tisza szerepe) a talajvízszintet, annak természetes járását és a rendelkezésre álló vízkészletet is befolyásolják.

A klimatikus adottságok miatt a legmagasabb talajvízszintek általában tavasz végén alakulnak ki Röszke területén, de jelentősebb téli csapadék mennyiség esetén a talajvíz szintje kora tavasszal is magas lehet. Mivel Röszke ártérre eső részén a Gyálai Holt-Tisza és az azt kísérő friss öntés rétegek a felszín alatt hidraulikai kapcsolatban állnak a Tisza medrével, a Tisza áradásai a mentett oldali ártér talajvízszintjét befolyásolják, a folyó áradása idején – tavasszal és zöldár idején – megemelik azt, így a legmagasabb talajvízszintek ott akár nyár elején is jelentkezhetnek. Ezzel párhuzamosan szoros hidraulikai kapcsolat van az egymással szomszédos Dorozsma-Majsai-homokhát, Szegedi-sík és a Dél-Tisza-völgy közt is. A csapadékjárás talajvízre gyakorolt hatása meghatározó, de a fenti okok miatt nemcsak a lokális hatásokkal, azaz a helyben lehulló csapadékkal kell számolni, hanem időben késleltetve a Duna-Tisza köze felöl érkező, északnyugatról délkelet felé tartó regionális talajvízáramlások és az árvizek talajvízszint emelő hatása miatt másodlagos maximumokkal is. Ezek mértéke csapadékfüggő, de az emberi tájátalakítás (csatornahálózat és annak állapota, működtetése) jelentősen befolyásolja azt. A hosszantartó magas tiszai vízállás esetén (ami nem tekinthető ritkának) a Gyálai Holt-Tiszát kísérő jó vízvezető képességű altalajok szivárgás útján vízzel telítődnek, ami csapásirányuk miatt a medertől számítva akár 15 km távolságig is észlelhető. Amennyiben az árvíz egyidejű a helyi jelentősebb csapadékhullással

a talajvíz emelkedik függetlenül az évszaktól vagy az átlagos talajvízjárástól. Ellenkező irányú, de az előzőnél lassabb vízmozgás az igen alacsony tiszai vízállás esetén következik be, amikor részben a talajvíz táplálja a Tiszát. A határon túli törökbecsei duzzasztó jótékony hatásaként értékelhető, hogy a Röszke közelében lévő Tisza-szakaszon 1978 óta a legkisebb vízszintek is több mint 2,5 méterrel haladják meg az eddig mért legkisebb vízállást, így a Tiszának a talajvízre gyakorolt „leszívó" hatása a természetes állapothoz képest kisebb.

Mindezek együttesen azt eredményezik, hogy Röszke térségében a folyóhoz közelebbi részeken – főleg az ártereken - a talajvízszintek mérsékeltebb ingadozásúak, a legfelső rétegekben rendelkezésre álló talajvíz mennyisége elegendő, ami kedvező hatású a mezőgazdasági termelés szempontjából.

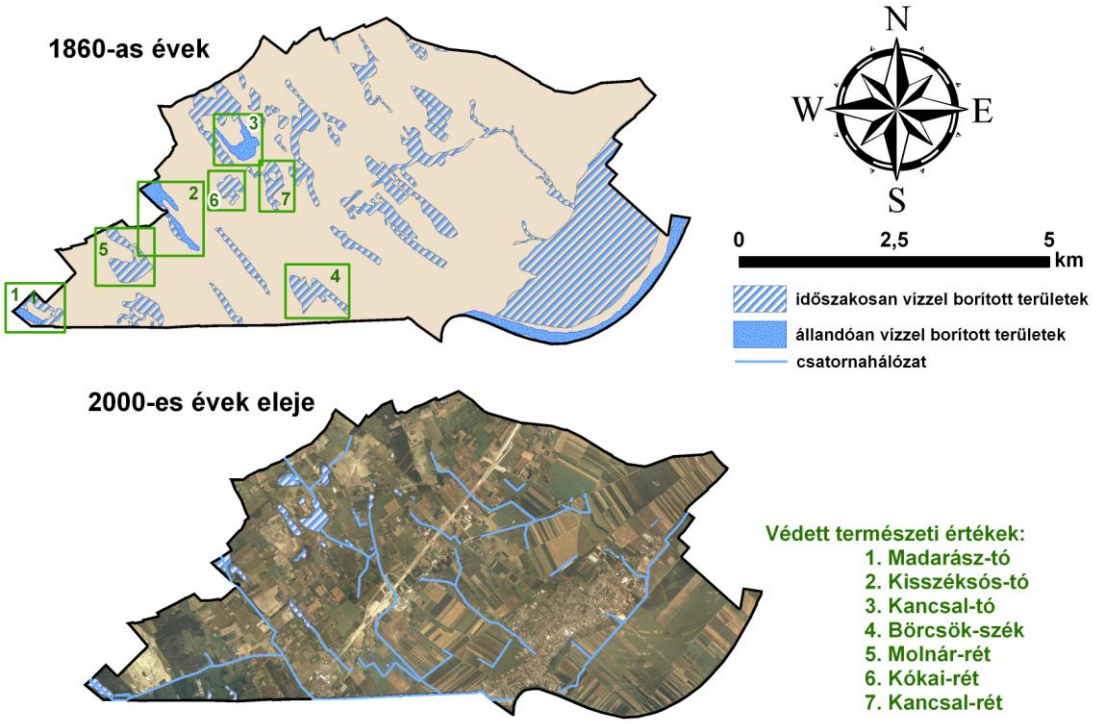
6. ábra: A talajvízszint alakulása Röszkén a 2423. és 2424. sz. talajvízkút alapján (cm)

A Tiszától távolabbi részeken ez a hatás már kevésbé érezhető (6. ábra), sőt már részlegesen – főleg a település homokhátsági részén – már tapasztalható a Duna-Tisza közére jellemző, a szárazodási folyamattal kapcsolatba hozható – talajvízszint-csökkenés is. Ennek

mértéke azonban itt csak 1 méter körül van, köszönhetően, hogy e terület a regionális homokhátsági talajvízáramlások kiáramlási területének számít. Így az éghajlati (csapadékcsökkenés) és antropogén okok (XX. század felelőtlen belvízgazdálkodása, nem fenntartható vízkivétel) miatt kialakult talajvízszint-csökkenést a magasabb fekvésű területekről érkező talajvízáramlás még ellensúlyozni tudta valamelyest. A talajvízszint-csökkenés elsődleges hatásai a természetes élőhelyekben, az élővilágában is megmutatkoznak már (7. ábra). Míg a II. és III. katonai térképezés szerint számos vízzel borított semlyék létezett a település környékén, addig az 1980-as években készült topográfiai térképek már csak az egykori vizes területek töredékén jeleznek vízborítást.

A vízvisszatartás a település rövidtávú feladatai közé kell hogy tartozzon, különösen a védendő természeti területek érdekében!

A talajvizek minőségéről általánosságban megállapítható, hogy az magán viseli a mezőgazdaság kemizálásának hatását. Amennyiben a mezőgazdaságban kevesebb vegyi anyag felhasználására kerülne sor, akár egy évtizeden belül várható lenne a talajvizek minőségének érzékelhető javulása. A talajvíznek ivóvízként való felhasználása azonban ennek ellenére sem lehetséges, ivóvíz minőséget elérő javulás belátható időn belül semmiképpen sem várható.

7. ábra A település vízzel borított területeinek változásai az elmúlt évszázadban

2.2.2. Rétegvizek, közüzemi vízellátás

A rétegvizek elérhetőségi lehetősége kedvezőnek mondható a község területén. A Duna egykori homokrétegei – amelyeket főleg durvaszemű homok alkot – a település teljes közigazgatási területén már a 80–280 méteres mélységtartományban is kedvező vízhozamot biztosítanak. A kutak természetes állapotukban pozitívak, azaz artézi jellegűek.

Röszkén 1973. óta üzemel községi vízmű. A vizet három mélyfúrású kútból, a I. és II. sz. kút vize 2. osztályú, a III. sz kút vize 1. osztályú, 180-280 m közötti vízadórétegből kitermelve búvárszivattyúk juttatják a 200 m^3-es magastározóba, s innen kerül a hálózatba.. Jelenleg a II. és a III. sz. kút üzemel. A vízmű kapacitása 2200 m^3/nap, jelenleg a napi

vízfogyasztás 800–900 m^3 közötti. A közüzemi vízellátottság aránya a belterületen teljesnek mondható, a tanyasi lakosság jelenleg részben egyéni kutakból oldja meg vízellátását, vannak tervek, sőt már kezdeményezések is a tanyai vízhálózat bővítésére. Az ivóvíz-hálózat hossza 38,9 km (ebből külterületen 9,6 km), a lakossági bekötések száma 1138 (külterületen 40), közületi 46 (külterületen 8). Az ivóvíz biztosításáról a TMV Tisza-Maros Víziközmű Üzemeltető Kft. gondoskodik.

Az ivóvizek minősége a korábbi előírásoknak megfelelt, - korábbi egészségügyi határérték 50 µg/l volt, most 10 µg/l - azonban néhány természetes szennyező esetében az EU-s normák szigorúbb értékei miatt Röszkén is minőségi problémák jelentkeznek.

	Arzén(µg/l)	Vas(mg/l)	Ammónia(mg/l)
II.sz. kút	32	0,19	0,87
III.sz. kút	34	0,16	0,72
201/2001. Korm. rend. határért	**10**	**0,2**	**0,5**

A 10 µg/l értéket 2009. december 25-ig teljesíteni kellett volna.A szigorúbb érték elérésének oka, hogy a nyugat-európai étkezési szokások miatt ott a tengeri halakkal elfogyasztott arzén miatt az emberi szervezetbe több arzén juthat. A víz arzén tartalmán kívül a vas és ammónia koncentráció is határérték feletti, ezeknek a paramétereknek a lecsökkentését is meg kell valósítani. (3. táblázat). A probléma megoldása főként a külterületi vízfogyasztók szempontjából nem lesz egyszerű. Több év óta folyik a probléma megoldására egy ivóvízminőség javító program kidolgozása. Létrejött a **Tisza-Maros Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulás projektje.**

A program megvalósítása legkedvezőbb esetben is 156 millió Ft költséget jelentene Röszke esetében (miközben az egész EU-s vízminőségi szigorítás indokoltsága erősen megkérdőjelezhető).

3. táblázat: Az ivóvíz minősége, összetétele Röszkén és a vonatkozó határértékek
/(201/2001.(X.25.) Korm. Rend./

Ammónium mg/l	Nitrition mg/l	Nitrátion mg/l	Vas µg/l	Mangán µg/l	Arzén µg/l
0,65	< 0,02	< 1	272	43	38
0,64	< 0,02	< 1	314	42	35
0,87	< 0,02	< 1	193	33	32
0,66	< 0,02	< 1	153	36	36
0,72	< 0,02	< 1	167	37	34
0,69	< 0,02	< 1	165	34	36
0,64	< 0,02	< 1	166	36	32
0,69	< 0,02	< 1	174	37	32

Ammónium mg/l	Nitrition mg/l	Nitrátion mg/l	Vas µg/l	Mangán µg/l	Arzén µg/l
0,5	**0,5**	**50**	**200**	**50**	**10**

A fent említett minőségi problémáktól eltekintve, a jelenlegi mérsékelt fogyasztói szám emelkedés és a vízfogyasztás csökkenő tendenciáját figyelembevéve a vízbázis mennyiségileg hosszú távon biztosított.

2.2.3. Hévizek

Röszke közigazgatási területén csupán egyetlen hévíz kutat mélyítettek. Az 1969-ben létesített kút 1463–1727 méter mélyégből (7 réteg megnyitásával) 82 ^{0}C-os kifolyó vizet szolgáltatott, vízhozama 2100 l/perc volt. A víz kémiai jellege nátrium-hidrogénkarbonátos, sótartalma magas (3387 mg/l). A kutat korábban a termelőszövetkezet használta az üvegházak

fűtésére, majd hosszabb ideig lezárt állapotban tartották, s csak 2003-ban kezdődött meg vizének kismértékű hasznosítása. A kút jelenleg magántulajdonban van és a kitermelt hévíz hőenergiáját hasznosítják. Mind a jelenlegi helyzetben, mind a hasznosítás esetleges fejlesztése során megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a használt híviz és a csurgalékvizek biztonságos és ártalommentes elhelyezésének megoldására.

2.3. Öntözés

A községben a Gyálai Holt-Tisza öntözésre alkalmas felszíni vízkészletet jelent, amit bizonyos mértékben ki is használnak. Elsősorban a szántóföldi zöldségtermesztésnél alkalmazzák az öntözéses technológiát, amihez a jó minőségű felszíni vízkészlet rendelkezésre áll. Az utóbbi időben az új telepítésű gyümölcsösökhöz is terveznek öntözést, ugyanis a legutóbbi évtized időjárásának alakulása ezt megköveteli. Az öntözővíz kiemelése a holtág medréből szivattyúsan történik, a vízpótlás a Tisza felől kedvező esetben gravitációsan, más esetben szivattyúzással lehetséges.

A Kossuth MSZ 150-160 ha területet öntöz, a magánszektor csőkutas öntözésére nincsen adat.

A község gazdálkodásának alapját képező melegházi primőr-zöldségek termeléséhez a szükséges vizet a termelők saját kútjaikkal veszik ki a talajvízből. Ez különösen a község homokhátsági részén fokozhatja a talajvízszint-csökkenését, mert a csapadék mennyiségének csökkenése miatt a regionális talajvízáramlásokkal egyre kevesebb víz érkezik, s a helyben lehulló csapadék sem feltétlen biztosítja a talajvíz megnyugtató mértékű utánpótlódását erős felhasználása esetén. A talajvíz utánpótlódása csak a község ártéri részén (Bodom) megoldott természetes forrásból, főleg a Tisza közelsége miatt, de a szeszélyesebbé váló vízjárás, az ingadozó árvízszintek, a kisvizes időszakok elhúzódása a jövőben a klímaváltozással összefüggésben itt is gondokat jelenthet a talajvízszint visszapótlódása tekintetében. A már említett gazdálkodáshoz köthető talajvízminőségi problémák (a növénytermesztést segítő növényvédőszerek maradványai megjelennek a talajvízben) miatt azonban a talajvíz minőségének folyamatos ellenőrzése fontos feladat.

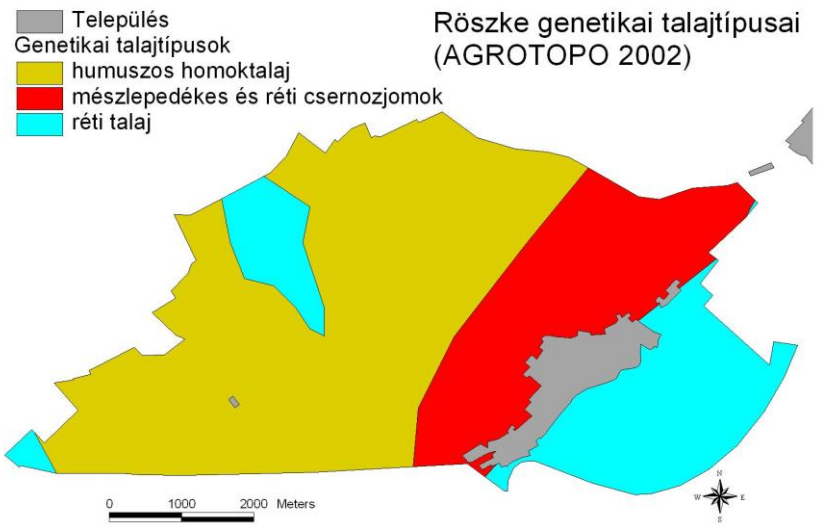
3. Talajviszonyok

3.1. Talajminőség

Röszke területén 3 domináns talajtípus található: humuszos homoktalajok, réti talajok és csernozjomok (réti és alföldi mészlepedékes) (8. ábra). A humuszos homoktalajok becsült kiterjedése 2055 ha, a réti talajoké 696 ha, míg a csernozjomoké is közel ekkora: 698 ha.

Röszke teljes területéről nagy részletességű talajtérkép nem áll rendelkezésre. A tsz-ek bizonyos területekre készítettek üzemtervi térképeket, ám ezek korántsem fedik le a település külterületét. Részletesebb talajtérkép Röszke tájléptékű élőhelytérképének elkészítésével lenne kapható. (A Beretzk Péter Természetvédelmi Klub a felmérő munkát megkedte.)

A *humuszos homoktalaj*t az 1%-nál kevesebb humusztartalom jellemzi. Humuszos rétegük 40 cm-nél nem mélyebb. Termékenységük alacsony, vízáteresztő képességük magas, víztartó képességük a felszín közeli réti dolomit és réti mészkő rétegek miatt jobb a Homokhátság többi részéhez képest. Kémhatásuk semleges, gyengén lúgos. Gyenge kötöttségük ($K_A < 25$) miatt a szél pusztító hatásának kitettek. Mivel ezekben a talajokban kevesebb kolloid méretű szemcse található, tápanyagpótláskor elsősorban a nitrogén pótlásáról kell gondoskodni. Fizikai féleségük homok, többek között ezért zöldség-, gyümölcs- és szőlőtermesztésre alkalmasabbak, mint szántóföldi művelésre. Sokszor bányászati célú hasznosítás is folyik rajtuk, de egyre több erdőt (főleg akácot) is telepítenek rájuk egykori parlagok helyén. Rajtuk első sorban homoki sztyepprétek képviselik a természetes növényzetet.

8. ábra: A talajviszonyok Röszke területén

A *réti talajok* Röszke ártéri részén, mint a mentett oldali ártéri tájak jellegzetes talajai (korábban mocsárrétek voltak, ma szántóföldi növénytermesztés folyik rajtuk), de a település Homokhátsági részén a semlyékek kékperjés láprétek talajaiként is előfordulnak. A réti talajok a felszín időszakos túlnedvesedésének (felszínhez közeli talajvíztükör vagy időszakos felszíni vízborítás) hatására alakulnak ki. A mélyebb rétegekben a reduktív viszonyokat mutató másodlagos talajképződményeket találhatunk (pl. vasborsók, glejfoltok). Jellemzőjük a levegőtlen viszonyok között kialakult fekete színű humuszanyag, amely élesen elválik az alatta elhelyezkedő felhalmozódási szinttől. Szerkezetük prizmás, meglehetősen tömött vagy erősen tömődöttek. Fizikai féleségük agyag, nehéz agyag. Szárazság idején felszíni repedezettség jellemzi ezt a talajt. Vízgazdálkodásuk, a tavaszi túlnedvesedést leszámítva, kedvező. Nagyrészt gyenge, illetve közepes humusztartalommal rendelkeznek (0,5–2 %). Termékenységüket a nagy agyagtartalom és az ehhez kötődő tulajdonságok – levegőtlenség, eltolódás a redukciós folyamatok irányába, tápanyag felvételi nehézségek, vizenyősség, belvízveszély – negatívan befolyásolják, ezért közepes termékenységűek, kémhatásuk gyengén savas jellegű. A korábban belvízveszélyes ártéri területeken Röszke DK-i részén az 1980-as évek meliorációs munkáihoz kötődően dréncsövezésére került sor. A drénezés azonban önmagában nem elegendő a belvízmentesítéshez, ugyanis egy idő elteltével (kb. 3-4 év) az alagcsövek mentén összetömörödik a talaj, így erősen lecsökken annak vízáteresztő képessége, és a felszínen újra megjelenhet a belvíz. Ezt pár évente elvégzett mélylazítással lehetne elkerülni, amely azonban meglehetősen energia-, és így költségigényes.

A Gyálai Holt-Tisza mentén kisebb kiterjedésben *öntés réti talajok* és *réti öntéstalajok* is megjelenhetnek. Előbbiek jellemzője, hogy a réti talajok humuszképződése, az öntésterületek hordalékanyagának rétegzettsége egymás mellett jellemzi őket. Megtalálhatóak mind a karbonátos, mind a nem karbonátos változatok is. A réti öntéstalajok általában ott alakulnak ki, ahol az ártér már hosszabb ideje ármentes, nincs évenkénti új iszapborítás, így a megtelepedő vegetáció hatására megindul a szervesanyag felhalmozódása a felső talajszintben. Az öntéstalajok ezen altípusa átmenetet képez a réti talajok felé, magán hordozva a humuszképződés réties jellegét. Fizikai félesége homokos vályog, nagy víznyelő, közepes víztartó képességű talajok. A termőréteg vastagsága sekély, közepes termékenységű. Mészállapot rendezetlen, kémhatása semleges.

A Szegedi-sík magasabb agyagtartalmú löszös üledékekein jellemzően *alföldi és típusos mészlepedékes csernozjom* talajok találhatók, amelyek nevüket a mélyebb (30–70 cm) rétegekben, a talaj aggregátumok felületén kicsapódó mészről kapták. Ez a mészlepedék, vagy pszeudomicélium a talajtípus sajátos dinamikájának a következménye. Az ősztől tavaszig

tartó átnedvesedés által megindított kilúgzás, valamint a nyári kiszáradás során bekövetkező talajoldat betöményedés periodikus váltakozása hozza létre ezt a szürkés-fehér színű mészhártyát. Az agyagtartalom által is befolyásolt talajdinamika hatására az alföldi mészlepedékes csernozjomok felső két talajszintje sekélyebb a típusos mészlepedékes csernozjoménál, humusztartalmuk ellenben magasabb, a feltalajban 4% körüli. Fizikai félesége vályog. A termőréteg vastagsága e csernozjom talajoknál nagy és nagyon jó termékenységű. Víznyelő és víztartó képességük e talajoknak egyaránt kiváló. Kémhatásuk semleges, gyengén lúgos, tápanyag gazdálkodásuk jó. A talajtípus jellegzetessége, hogy nagy tömegű talajfaunával rendelkezik, jól átkevert, ezáltal jól levegőzött. Ez meghatározza a szerkezetét is, amely legtöbbször morzsás. A szántott réteg esetében – ez igaz a fenti talajtípusokra is – a kialakuló ún. eketalp réteg rontja a vízgazdálkodást, valamint a művelés hatására egyéb talajdegradációs folyamatok (porosodás, tömörödés) is jelentkeznek. Réti csernozjomok a Szegedi-sík mérsékelten vízjárta, néha belvizes, így rétiesedés jeleit is mutató, nem szikes sekély mélyedéseiben fordulnak elő. A fenti csernozjom típusú talajokon döntően szántóföldi művelés folyik, utolsó természetes növényzetük, a löszsztyepprétek csak a löszvölgy oldalakban, mezsgyéken maradt fenn.

Kisebb kiterjedésben a homokhátsági szikes tavak vakszikei illetve mézpázsitos szikfokai alatt *szoloncsák* illetve *szoloncsák-szolonyec* talajok vannak. Jelentős felszíni sófelhalmozódás, felszíni nyári sókiválás, csekély humusztartalom, lúgos, erősen lúgos kémhatás, valamint a felszínközelben lévő nagy agyagásvány-tartalom jellemzi őket, melyeknek köszönhetően a nyári, száraz periódusban ökölnyi repedések figyelhetőek meg rajtuk. Szántóföldi művelésre alkalmatlanok. Fennmaradásuk az egyre jelentősebb talajvízszint-süllyedés miatt kétséges (9. ábra). A homokhátsági semlyékek és a Szegedi-sík szikes mélyedéseinek szikes rétjei alatt *szolonyeces réti talaj*ok találhatók, amelyekre 1–1,5 m-en elhelyezkedő sófelhalmozódási szint, a felszíni sekély humuszos szint megléte, s a talajvíz hatását jelző vasborsóképződés egyaránt jellemző, így szántóföldi művelésre ezek sem alkalmasak. Gyengén lúgos kémhatású talajok.

A Szegedi-sík szikesein réti szolonyec illetve mélyben sós réti csernozjom talajok is előfordulnak (lásd Börcsök-szék). *Réti szolonyec*ek a szikpadkák ürmöspusztáira jellemzőek, sekély, gyenge termékenységű, pár centis gyengén humuszos felszíni rétegük alatt közvetlenül már a lúgos, sófelhalmozódási szint található. Nyáron magas agyagtartalmuk miatt kirepedeznek. Szántóföldi művelésre alkalmatlanok. A *mélyben sós réti csernozjomok* a szikes mélyedések peremén jelennek meg. Ugyan ez a talaj mérsékelten humuszos, jobb termőképességű humuszos szintjük is van, mégis a kisebb mértékű pár m-es mélységben megjelenő sófelhalmozódási szint korlátot szab művelhetőségének, így inkább szikes fajokat is elvétve tartalmazó löszsztyepprétek vannak rajtuk, bár gyakran szántják is őket. A fenti két talajtípus kiterjedése is csekély Röszkén.

9. ábra: Kancsal-tó, vakszik-folt, sókiválás

3.2. Talajvédelem

A területen elvégzett, hatósági és magáncégek által folytatott talajminőségi vizsgálatok (telepítési szakvélemények, vízügyi engedélyek) alapján megállapítható, hogy az itt előforduló talajok humusztartalma nagyrészt alacsony illetve közepes (0,5–1,7 % között változik), pH-juk többnyire a semleges tartományba esik (általában 6,8-7,2 pH közötti), termőképességük közepesnek mondható. A talajok mészállapota rendezetlen. A szántóföldként használt parcellák közül több javításra szorul. A termékenységet a nagy agyagtartalom, a levegőtlenség, a redukciós folyamatok túlsúlya, a tápanyagfelvételi nehézségek, a vizenyősség, a belvízveszély erősen lecsökkentheti. A művelt területek feltalajára jellemző a porosság, az alsóbb szintekben a tömődöttség. A szántóművelésre használt talajok növénytermesztésre káros mennyiségű vízoldható sótartalommal nem rendelkeznek, szikesedés nem fordul elő. A fenti talajvédelmi problémák az egyes genetikai talajtípusoknál differenciáltan jelentkeznek. Ezért fontos, hogy a szántóföldi művelés a genetikai talajtípusok területi elhelyezkedésével összhangban folyjon, a szikes illetve a lápos területek beszántása természetvédelmi és talajtani okokból sem indokolt. A jelenlegi gyepek leképezik Röszke rossz termőadottságú területeit, így azok más mező- és erdőgazdasági célú hasznosítása nem indokolt, főleg, hogy jelentős természeti értékeket rejtenek.

A 27/2006. (II.7.) Kormányrendelet alapján Röszke közigazgatási területén nincs nitrátérzékeny terület, bár a megye más homokhátsági tájához hasonlóan e település Dorozsma–Majsai-homokhátságra eső része feltehetően ilyen.

1993-ban történt engedélyezett szennyvíziszap kihelyezés a közigazgatási terület D-i részén. A megfelelő vizsgálatok elvégzése után az ATI-KTVF engedélyezte a tevékenységet, annak környezetre ártalmas hatása nem volt, határérték átlépés nem történt.

Az M5-ös autópálya és az új határátkelő létesítése során 22 ha került beépítésre került, a csomópontok és a töltések pedig füvesítésre. A beruházás homokigényét a helyben nyitott homokbányákból elégítették ki, de a területen jelenleg is több homokbánya működik. Homokbánya nyitása a 314/2005. (XII. 25.) Kormányrendelet 1. sz. mellékletének 7. pontja szerint, mint „egyéb” bányászati tevékenység, hatásvizsgálat köteles. Fontos, hogy egy bánya nyitásakor a talaj felső humuszos részét le kell termelni és deponálni. Ezeket a depóniákat a bányaterület mellett kell létrehozni, úgy hogy az egyben védje az ott lakókat a bánya zaj és levegőszennyező hatásától. Emellett a humuszos feltalaj depónia valamelyest csökkenti a szélerózió veszélyét is. A homok kitermelése a közepes talajvízszint mélységig folytatható. A bánya felhagyása után a felső humuszos szint visszatelepítésével legelő esetleg valamilyen vizes élőhely kialakítása lehet a rekultivációs cél. Ez a településen megtörtént. A homokbányák falai védett és Natura 2000-es fajnak számító parti fecskék *(Riparia riparia)*, gyurgyalagok *(Merops apiaster)* fontos fészkelőhelyei. A talajvízszintet is elérő homokbányák bányatavaiban bíbicek *(Vanellus vanellus)*, gólyatöcsök *(Himantopus himantopus)*, piroslábú cankók *(Tringa totanus)* gulipánok *(Recurvirostra avosetta)*, széki *(Charadrius alexandrinus)* és kis lilék *(Charadrius dubius)* is költhetnek, így a bánya vizes élőhelyként való rekonstrukciója is fontos, természeti étékeket növelő cél lehet. A településen a bánya gödrökben nincs jelentős mennyiségű víz. Sajnos az autópályákhoz kötődő legtöbb homokbánya rekultivációja során akácos vagy nemes nyaras telepítés lett előirányozva, s ez is valósult meg.

A bányászattal kapcsolatosan problémát jelent, hogy az engedélyezett bányák mellett időnként a már működésen kívüli, egykori gödrökből is történik (engedély nélküli) kitermelés, illetve az, hogy ezek a tájsebek gyakran az illegális hulladéklerakások célpontjává is válhatnak. Településünkön ez nem következett be.

2002 évben a röszkei határátkelőhöz tartozó a MOL Rt. tulajdonában lévő (már nem működő) töltőállomáson észleltek szénhidrogén szennyezést. A vizsgálatok során kapott

eredmények szerint a talajvíz összes szénhidrogén tartalma, egy minta kivételével az összes mintában meghaladta a területre érvényes „C_2” intézkedési szennyezettségi határértéket (1,0 mg/ dm^3). A „D” kárelhárítási határérték minden komponensre vonatkozóan magasabbnak bizonyult, mint a területen jelenleg fellelhető legnagyobb szennyeződés, tehát műszaki beavatkozásra nem volt szükség (4 darab monitoring kút telepítése javasolt).

Röszke területén épült meg az Alföld Golf Club golfpályája. Az előzetes egyeztetések ellenére tereprendezés történt. A Szegedi-sík amúgy is igen csekély számú löszsztyeprétjei és szikes rétjei továbbcsökkentek illetve károsodtak e létesítménnyel. A golfpályaként való használat a fű túlzottan apróra való nyírása és a taposás révén károsítja a gyepet, ráadásul egy idő után mesterséges fűmagkeverékkel igyekeznek a területet bevetni. Jobb lett volna, ha ez a beruházás természetvédelmi érdekek miatt, egy parlagon vagy egy szántó helyén valósul meg.

Potenciális környezeti veszélyt rejthet magában a település külterületén létrehozott két vegyi üzem. A HSV-Modul Kft. festék, bevonóanyag, tisztítószer és egyéb vegyipari termékek gyártásával foglalkozik. A Decora Color Kft. festékgyártást, annak tárolását, raktározását végzi, az Idea-Chem Kft. mosópor és mosogatószer készítésével, míg a Polimer Röszke Kft műanyag-gyártással foglalkozik. Ezek a vegyipari üzemek nem megfelelő üzemeltetése esetén környezetszennyező anyagokat juttathatnak a területre, így a talajba és a felszín alatti vizekbe. Ellenőrzés folyamatosan szükséges.

4. Táj, tájváltozás, természetes élővilág

Az egykori tájat az emberi tevékenység gazdálkodásával és a nagy vízrendezési munkákkal gyökeresen átalakította, így a természetes élővilág (10. ábra) csak nyomokban maradt meg vidékünkön is.

10. ábra: Röszke védett természeti területei

Röszke földrajzi helyzete, területének átmenti jellege miatt, a falu területén három fő természetes tájtípus (ártéri, homoki és lösztáj), s így 3 kistáj – Dél-Tisza-völgy, Dorozsma-Majsai-homokhát, Szegedi-sík - fordul elő, ami sajátos természeti értéket biztosít a vidéknek.

Röszke arculata, a három kistáj együttes képe rendkívül sokat változott az elmúlt két évszázadban, köszönhetően az ember egyre intenzívebb tájhasználatának. A Szegedi-síkot a

szikes és/vagy belvizes mélyedések kivételével már a XVIII. század végén szántották termékeny talajai miatt. Az ártér és a löszhát pereme a megtelepedéshez jó feltételeket nyújtott, nem véletlen, hogy a település tengelye is az ártérperemhez igazodott. A XIX. század közepétől egyre intenzívebbé váló tanyásodás következtében a Homokhátság természetes növényzete a semlyékekre és azok környékére szorult vissza, mi közben a homoki sztyepprétek területe jelentősen csökkent, helyettük kistáblás szántók, gyümölcsösök, szőlők mozaikja jelent meg. Röszke környékének homoki és löszsztyepprét alapmátrixának beszántása, beépítése miatt a természetes tájléptékű élőhelyfoltok, gyepek felfragmentálódtak. A Tisza szabályozása után létrejött holtág már nem veszélyeztette a települést övező egykori ártéri területeket, így azokat jó talajtulajdonságaik miatt mezőgazdasági termelésbe vonták. Az 1900-as évek második felében a belvízrendezés során a „felesleges vizek" elvezetésével a gyepterületek szántóföldiművelésbe vonását, az ott folyó gyepgazdálkodás intenzitásának növelését is el kívánták érni. A tájidegen fafajokat is tartalmazó erdőtelepítések, főleg akácosítások is az elmúlt évtizedekben váltak jellemzővé Röszke homokhátsági részén. A természetes élővilág helyzetét a nagyüzemi gazdálkodáshoz kötődő növényvédőszerek és műtrágyák tömeges alkalmazása is rontotta. A rendszerváltás és a nagytáblás mezőgazdasági művelés megszűnte után egyre több terület vált parlaggá, amely a tájidegen növények, mint a selyemkóró *(Asclepias syriaca)* vagy a parlagfű *(Ambrosia artemisiifolia)* terjedését eredményezte. Utóbbit az őshonos gyomnövények kiszorítják ugyan a több éves parlagokról, de a selyemkóró terjedése ma is jelentős.

Az ipar nem bizonyult meghatározó jellegűnek a településen. Legrégibb hagyományokkal a fűszerpaprika-feldolgozás rendelkezik (PaprikaMolnár Kft. (elődje volt az, AVI Bt.)), az élelmiszeripart képviseli az UNILEVER Magyarország Élelmiszer-feldolgozó Kft, az Euro Chicken Kft. baromfifeldolgozója, a Kakas Bt. is. A közelmúltban kisebb vegyipari cégek (HSV-Modul Kft., Decora Color Kft., Idea-Chem Kft, Polimer Röszke Kft) és gépipari (MOLTECH Anyagmozgatás és Hajtástechnika Kft) is megjelentek, de jelentős tájváltozást nem okoztak.

4.1. Röszke környékének élővilága

4.1.1. A Homokhátság deflációs mélyedéseinek (semlyékek és szikes tavak) lápi és szikes élőhelyeinek élővilága

A település futóhomok dominálta részének (Dorozsma-Majsai-homokhát) ÉNY-DK irányú mélyedései a semlyékek, amelyek különleges élőhely-mintázattal rendelkeznek: északnyugati részükön a lápi (főleg kékperjés láprétek, amelyek egyben Natura 2000-es élőhelyek is), míg délkeleti részükön a szikes élőhelyek (főleg szikes rétek; pannon szikesek Natura 2000-es élőhelye) dominálnak. Kialakulásukban és fennmaradásukban jelentős szerepet kapnak a lokális, illetve a Homokhátság középső része felöl érkező regionális talajvízáramlások. A településen 3 ilyen semlyék nyert helyi védettséget az elmúlt években: a Molnár-rét, a Kókai-rét és a Kancsal-rét. Fajgazdag állományaik szintén veszélyeztetettek az egyre süllyedő talajvízszint miatt. Jellegzetes védett növénye e semlyékeknek a lápréteken előforduló fátyolos nőszirom *(Iris spuria), a* lápréteken és szikes réteken egyaránt találkozhatunk mocsári kosborral *(Orchis laxiflora), (*11. ábra)míg a kisfészkű aszat *(Cirsium brachycephalum)* a szikes rétek jellemző faja. A semlyékeket kísérő lepelhomok-hátakon, maradékgerinceken a homoki sztyepprétek (pannon homoki gyepek Natura 2000-es élőhelyének felelnek meg) utolsó képviselői maradtak fenn, amelyek jellegzetes védett növényfaja a budai imola *(Centaurea sadleriana)* és az érdes csűdfű *(Astragalus asper)*. A semlyékek több védett állatfajnak (pl. zöld levelibéka *(Hyla arborea),* vöröshasú unka *(Bombina bombina),* fürge gyík *(Lacerta agilis)*, egerészölyv *(Buteo buteo),* mezei pacsirta *(Alauda arvensis),* gyurgyalag *(Merops apiaster),* szalakóta *(Coracias garrulus)*, fehér gólya *(Ciconia ciconia))* is otthont adnak.

11. ábra: a semlyékek védett növényfajai (fátyolos nőszirom és mocsári kosbor)

Röszke területén 3 ex-lege védett szikes tó (Kancsal-tó, Kisszéksós-tó, Madarász-tó) található, amelyek a Homokhátság szikesebb talajú, egykor sós tavak által kitöltött szélvájta mélyedéseiben találhatók. Európai szinten is egyedülálló természeti értékek ezek, mert magas sótartalom és lúgos pH jellemzi a területet. A tavak vízdinamikája sajátos: tavasszal vízborítottak, de nyár közepére kiszáradnak. A szikes tavak leglúgosabb, legsósabb élőhelye a vakszik, amelyeken sókivirágzás figyelhető meg a száraz, nyári időszakban. Az itt kivált sziksót régen összegyűjtötték, és szappanfőzéshez használták fel. A belvízrendezések ezeket a területeket sem kímélték. A beavatkozás eredményeképp e szikes tavak mára szinte teljesen kiszáradtak és kilúgozódtak, így a legszikesebb élőhelyek töredékükre húzódtak vissza (12. ábra). Helyüket a szintén a pannon szikes Natura 2000-es élőhelyekhez sorolt mézpázsitos szikfokok magas füvű gyepei vették át, azonban ezek is mára megfogyatkoztak, nagyobb állományaik Röszke területén csak a Kancsal-tónál találhatók meg, amelyik legjobban őrzi a szikes tavak eredetinövényzetét, vízdinamikáját. A szikes tavaknál a parti zónába szorulnak vissza a szikes rétek, amelyekben védett növényfajok (mocsári kosbor *(Orchis laxiflora)*, kisfészkű aszat *(Cirsium brachycephalum)*) is előfordul. A halászattal kapcsolatos mesterséges vízpótlásnak köszönhetően egyetlen, nyílt vizű szikes tó maradt fenn Röszke területén, a Madarász-tó. A tó egész évben sok madárfajnak ad fészkelő-, táplálkozó- és pihenőhelyet, pl. a nyíltabb, mélyabb vizet kedvelő nagy kócsag *(Egretta alba)* és különböző vöcsökfélék *(Podicipedidae)*, de a szikes tavak egyes fajai közül a gulipán *(Recurvirostra avosetta)*, és a gólyatöcs *(Himantopus himantopus)* is újra otthonra talált itt. A Madarász-tó nyílt vízfelszínét a Natura 2000-es élőhelynek is számító láptavi hinarast képviselő fehér tündérrózsa *(Nymphea alba)* borítja jelezvén, hogy számos szikes tó vízutánpótlásában a feláramló talajvizek is szerepet játszottak (13. ábra). Ez utóbbi megállapítás igaz a Kis-Széksóstó elnádasodott medrére is, amelyet láprétek övéznek, itt megtaláltuk a fokozottan védett réti angyalgyökeret *(Angelica palustris)*.

12. ábra: Vakszik folt a Kancsal-tavon

13.ábra A Madarász-tó élővilága

4.1.2. Védett értékek a Szegedi-síkon

A Szegedi-sík Homokhátság felöli peremén elhelyezkedő Börcsök-szék egyedülálló átmenetet képvisel a löszt- és a homoktájak sztyeppi és szikes vegetációja közt. E terület az Ős-Duna futóhomokkal és löszös homokkal betemetett egykori medre. Az ártérre kiöntő Tisza és a Homokhátság felöl érkező talajvízáramlások nyomán a talajvíz korábban magasabban lehetett, de a folyó gátak közé szorításával az előbbi, míg a belvízrendezéssel az utóbbi hatása is jelentősen csökkent. Így az 1980-as évek óta folyamatosan tartó talajvízszint-süllyedés hatására ez a terület is jelentősen szárad. Ennek ellenére számos védett növényfaj megtalálható a területen: a pannon löszgyepek Natura 2000-es élőhelycsoportját képviselő löszsztyeppréteken az apró nőszirom *(Iris pumila)* (14. ábra), az érdes csűdfű *(Astragalus asper)*, az agárkosbor *(Orchis morio)* és a poloskaszagú kosbor *(Orchis coriophora)* fordul elő, míg a szikes réteken fátyolos nőszirom *(Iris spuria)*, bunkós hagyma *(Alium spaerocephalon)* található. Röszke területén itt örződtek meg legjobban a padkás szikesek, s azok jellegzetes élőhelyei az ürmöspuszták is. A Börcsök-széken kívül számos kisebb gyepfragmentum található az országhatár és a Maty-ér közt (pl. Sáros-völgy, Hosszú-dűlő, Kurtadombi-gyep). E gyepeken szintén több védett állatfaj előfordul, pl. fürge gyík *(Lacerta agilis)*, egerészölyv *(Buteo buteo)*, mezei pacsirta *(Alauda arvensis)*, fehér gólya *(Ciconia ciconia).*

14. ábra: apró nőszirom a Börcsök-széken

4.1.3. Gyálai Holt-Tisza – a Tisza folyó leghosszabb holtága

A Gyálai Holt-Tisza a Tisza szabályozása során egy 18,7 km-es kanyarulat átvágásával jött létre 1885-ben (15. ábra), amely még mindig jelentős szabad vízfelszínnel bír. Parti növényzete döntően nádas, amely számos Natura 2000-es madárfajnak (pl. kis vöcsök *(Tachybaptus ruficollis)*, búbos vöcsök *(Podiceps cristatus)*, vízityúk *(Gallinula chloropus)*, szürke gém *(Ardea cinerea)*, törpegém *(Ixobrychus minutus)*, fehér gólya *(Ciconia ciconia)*, illetve több halfajnak (pl. vörösszárnyú keszeg *(Scardinius erythrophthalmus)*, dévérkeszeg *(Abramis brama)*, domolykó *(Leuciscus cephalus)*, ponty *(Cyprinus carpio)*, compó *(Tinca tinca)*) nyújt otthont. Mivel az aktív folyómederrel nincsen élő kapcsolata, így fokozatosan elindult feliszapolódása. A környező, egykor ártéri területeket jellemzően a partig szántják, így a környező mezőgazdasági területekről lefolyó talajvizek jelentős mennyiségű műtrágyával és kemikáliával terhelik a holt ág vizét, annak eutrofizációját és szennyezettségének mértékét fokozva. A Holt Tisza ökoturisztika vonzerejének megőrzése és fejlesztése érdekében a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub több éve tevékenykedik Szeged város szakmai projektjéiben.

15. ábra: A Gyálai Holt-Tisza a röszkei Lisztes-átjárónál

4.2. Természetvédelem

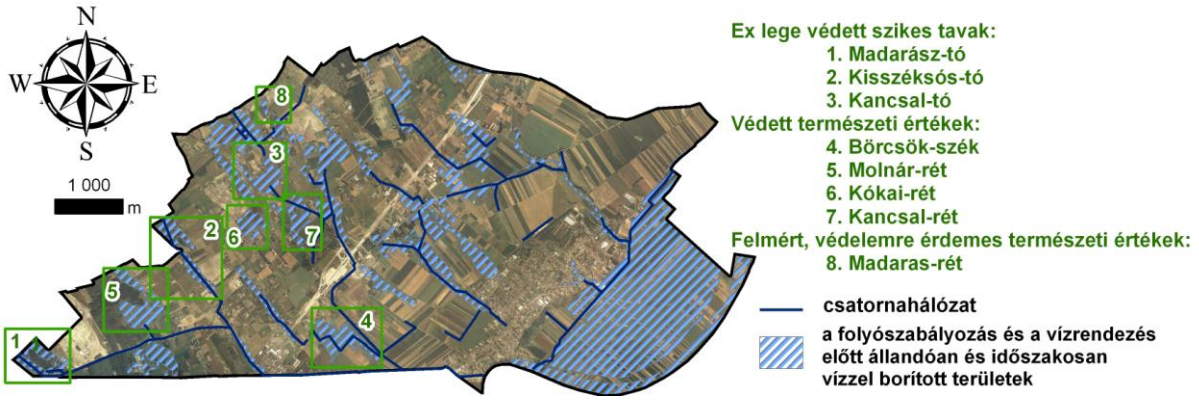
4.2.1. Védett természeti területek

A település közigazgatási területén három országos jelentőségű un. ex lege védett természeti terület található. Ezek védelmét a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. Törvény 23. § (2) bekezdése teremtette meg. (A törvény kimondja, „E törvény erejénél fogva védelem alatt áll valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, földvár”.) A 8005. és 8006./2001 KöM tájékoztató már pontosan meg is határozza ezen értékek (lápok illetve szikes tavak) kiterjedését és elhelyezkedését. Ez alapján Röszkén a Madarász-tó, a Kisszéksós-tó és a Kancsal-tó kaptak ex lege védettséget, mint szikes tavak; összesen 29 hektár kiterjedésben. Egy 2005-ös felmérés alapján a K3132 terület névtelen ex lege szikes tóként van a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság adatbázisában nyilván tartva.

Az Európai Unió NATURA 2000 élőhelyvédelmi direktívájának megfelelően a Madarász-tó különleges természetmegőrzési terület státuszt kapott a Dél-Homokhátság részeként. E tó déli része Röszke közigazgatási területén található. A Madarász-tó egyben a Körös-éri Tájvédelmi Körzet része lesz, amelynek megalapítás már régóta húzódik, holott az egyeztetések már előrehaladott állapotban vannak.

A botanikai értékei alapján helyi védettséget kapott 2007-ben a Molnár-rét, a Börcsök-szék, a Kancsal-rét és a Kókai-rét (16. ábra). Ezen területek külön információs táblákkal 2 helyen már jelölve vannak. Újabb táblák kihelyezése és a régiek karbantartása szükséges, amiben a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság a partner. A Molnár-réten és a Börcsök-széken tájékoztató táblák mutatják be e területek természeti értékeit, az ökoturizmus fejlesztésének szempontjából. Ezt a munkát a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub folyamatosan végzi. A fenti területeknek van kezelési terve, melyet az Önkormányzattal együttműködve, a helyi gazdálkodók és az egysület készített el. A területek eddigi

tájhasználatával különösebb probléma még nem merült fel, mert a kaszálás, legeltetés mértéke nem veszélyezteti a természeti értékeket. A 2009-2010-es állapotok alapján azonban a Kancsal-rét kaszálása szükséges lenne. Az ex lege területeknél az Önkormányzat nem készíthet ilyen dokumentumokat, ott az országos természetvédelemmel kell konzultálni, de a Kancsal-tó és a Kisszéksós-tó esetén a vízvisszatartás kivitelezése és a természeteshez jobban közelítő szikes tavi vízjárás kialakítása sürgető feladat lenne.

16. ábra: védett területek Röszke közigazgatási területén, feltüntetve a csatornákat, és a folyószabályozás és csatornázás előtti vízzel borított területeket.

4.2.2. Természeti területek

A természet védelméről szóló törvény meghatározza a természeti terület fogalmát, a (A 15. § (1) szerint: „Természeti területnek minősül, ha a 4. § *d)* pontjában [*d. természetközeli állapot: az-az élőhely, táj, életközösség, amelynek kialakulására az ember csekély mértékben hatott* (*természeteshez hasonlító körülményeket teremtve*), *de a benne lejátszódó folyamatokat többségükben az önszabályozás jellemzi, de közvetlen emberi beavatkozás nélkül is fennmaradnak*; meghatározott feltételeknek megfelel:
a) az erdő, gyep, nádas, művelési ágú termőföld;
b) a művelés alól kivettként nyilvántartott földterület, ha nem építmény elhelyezésére szolgál, vagy ha e törvény hatálybalépésekor, jogerősen jóváhagyott bányászati műszaki üzemi terv alapján nem áll bányaművelés alatt;
c) a mező- és erdőgazdasági hasznosításra alkalmatlan földterület.”)

A fenti törvény alapján 25 területet vett (17. ábra) nyilvántartásba a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága, amelyből 8 valamilyen védettséget élvez. 3 ex lege szikes tó (Madarász-tó K1164, Kis-széksóstó K1172, Madarász-tó K1177. A Madarász-tó egyben Natura 2000-es különleges természetmegőrzési terület is), 5 terület – köztük a Kancsal-rét két része (K1151, K1158), a Kókai- (K1159) és a Molnár-rét (K1131), valamint a Börcsök-szék (K1128) helyi védettséget kapott). A helyi védettséghez szükséges feltáró kutató munkát a Beretz Péter Természetvédelmi Klub elvégezte és kezdeményezte az önkormányzatnál helyi védettség megadását. A védelemre érmes további területeken a kutatómunkát a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub tovább folytatja.

17. ábra: Röszke község természeti területei, nyilvántartási számokkal

Röszke Község Önkormányzat Képviselő-testületének 8/2007. (IV. 11.) Kt. Ör. számú rendelete Röszke helyi jelentőségű természeti területeinek és értékeinek védelméről

A rendelet hatálya kiterjed Röszke község közigazgatási területén minden olyan természeti területre, értékre és azok védőövezetére, melyet az önkormányzat Képviselő-testülete biológiai, esztétikai értéke miatt védendőnek minősít. A védetté nyilvánítás célja a természeti területek és értékek károsodásának megelőzése, elhárítása, az eddig bekövetkezett károsodás csökkentése, megszüntetése, a jelen és jövő nemzedék számára történő megőrzése és fenntartása. A védőövezetek területén törekedni kell a meglévő növényzet megtartására, a gyommentesítési kötelezettség betartására.

A védetté nyilvánítást, illetve a védelem megszűntetését megelőzően értékvizsgálatot (természeti értékek felmérése) kell készíteni, amelynek során tisztázni kell, hogy a természeti érték helyi védelme indokolt-e, milyen intézkedések szükségesek a védelem céljának megvalósításához. A védetté nyilvánítást megelőzően a jegyző a természeti érték védetté nyilvánításának indokoltságát alátámasztó iratok megküldésével megkereste az illetékes Nemzeti Park Igazgatóságát. A terület helyi jelentőségű védett természeti értékké nyilvánítást az ingatlan-nyilvántartásban bejegyeztette.

A védelemben részesülő értékek megóvása a település minden polgárának és minden szervezetnek kötelessége. Gondoskodni kell a védett természeti érték fennmaradásához szükséges természetvédelmi feltételek, így többek között a talajviszonyok és a vízháztartás megőrzéséről. A védett természeti területen a védelmet érintő beavatkozás tájrendezési vagy természetvédelmi szakember közreműködésével történhet.

Az Önkormányzat hatósági és természetvédelmi feladatai: természetvédelmi hatósági feladatokat első fokon a települési önkormányzat államigazgatási, hatósági hatáskörébe tartozó ügyekben a jegyző (mint első fokú természetvédelmi hatóság vezetője) látja el.

Az önkormányzat természetvédelmi tevékenységét civil szervezetek is segíthetik. Az önkormányzat legfontosabb segítője Röszkén a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub. A védett területeken folytatott tevékenységek szakmai felügyeletét a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, a hatósági felügyeletét Röszke község jegyzője látja el.

Ez a rendelet jó példája annak, hogy hogyan segítheti a települési természetvédelmet az önkormányzat. A Beretzk Péter Természetvédelmi Klub több éves kutatásai bebizonyították, hogy számos védelemre érdemes terület húzódik Röszke területén. A környezeti és társadalmi veszélyek rámutattak arra, hogy ezen területek védelme csakis jogi szabályozás keretein belül óvható meg, így a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub kezdeményezésére, az önkormányzat segítségével viszonylag rövid idő alatt négy természetközeli terület került helyi védelem alá 2007-ben (Börcsök-szék, Molnár-rét, Kókai-rét, Kancsal-rét). A területeken azóta is megfelelő természetvédelmi kezelés folyik.

5. Épített környezet

A település épített környezetének helyzetét meghatározza az, hogy aránylag fiatal település. Az 1879-es szegedi árvíz idején (amikor Röszke területe még Szegedhez tartozott) 26 ház volt a faluszerű mai felvégen, de a népszámlálási adatok már ekkor is jelentős népességet mutatnak a tanyás külterületen. Az alvégi Szántó-Kovács János utcában (itt egy kisebb rác településrész volt) ma még áll a 20. század fordulóján épült „szerb halászház", melynek udvarán még látható az a kút, amelyben régen a halakat tárolták (sajnos a ház nagyon gyorsan pusztul). Ez volt az a hely, ahol kompkikötő is működött, s innen közlekedtek egykor a Tiszán át Torontál vármegyébe. A település a 19. század utolsó harmadában még „várbirtok" volt, s a Szeged alsóvárosi emberek béreltek itt földet, amin kezdetben dohányt, majd 1913-tól fűszerpaprikát termeltek. Az árvíz utáni jelentős kitelepülés Röszkén is tartós népességnövekedést eredményezett (1900: 3265 fő, 1930: 4364 fő), így az önálló községgé válás előtti évben, 1949-ben már 4227-en éltek a területen.

Az 1960-as évektől a a külterületen élők fokozatosan a belterületre költöztek (leginkább ismert ok a külterületi építkezések tilalma). A belterületi házak 1950–1960-ig elsősorban vályogból és téglából, majd az 1960-as és 1970-es években blokk téglából épültek. Sajnálatos, hogy sem akkor, sem azóta, nem épültek a régi alföldi településre jellemző házak. Különösen sok családi ház épült 1967 után az ún. „küptetős" előírt terv szerint. A vegyes építési kor, illetve a rövidebb település múlt miatt, a településnek nincs jellegzetes építési arculata. Jelenleg is ütemesen épülnek új házak, de ezek stílusa sem jellemzően alföldi. A településkép szempontjából meghatározó, hogy az épületek zöme egyszintes.

A Dél-Alföld jellegzetes épülettípusa, az egykori Röszke épített környezetének is jellegzetes elemei közé tartoztak a napsugaras házak, melyekből mára csak 4 maradt fenn Röszke területén, amelyek jelentős épített kulturális értéknek számítanak. Sajnos a múlt század közepe óta nem épülnek ilyen házak, amelyek ennek a tájnak jellegzetes arculatot kölcsönöztek. A fűszerpaprika termeléséhez kapcsolódóan régen a házak oldalát paprikafűzérek díszítették, amelyek a modern feldolgozási technika következtében szintén eltűntek.

Az lakások infrastrukturális ellátottsága a csatornázás, illetve a kábel-TV-s internet-szolgáltatás elkészültével jelenleg jó.

Röszke területén 2008 óta valósult meg a helyi kulturális, építészeti örökségünk védelme az önkormányzat 2008-as rendelete nyomán (*Röszke Község Önkormányzat Képviselő-testületének 23/2008. (XII.10.) Kt. Ör. rendelete a helyi építészeti értékek védelméről*). A rendelet hatálya Röszke község közigazgatási területén lévő és védetté nyilvánított helyi értékekre terjed ki. (Helyi építészeti örökségi érték minden, az épített környezettel összefüggő táji-természeti, építészeti, történeti, régészeti, néprajzi szempontból jelentős együttes, amelynek a jövő nemzedékek számára történő megóvása fontos községi érdek.) A rendelet melléklete értelmében mára helyi védett épületek: a Római Katolikus Templom, a Röszkei Általános Iskola (Glattfelder Gyula Állami Elemi Népiskola) épülete, a Kancsalszéli Óvoda, valamint a Petőfi Sándor Művelődési Ház és Közösségi Könyvtár és melléképülete.

A jellegzetes tájképi elemek (a tanyasi iskolák, a haranglábak, az útszéli keresztek, a régi tanyák, a Vasas Szent Péter szobor), melyek közel 100 éve jellemezték a települést, egyre inkább eltűnnek, pedig megőrzésük rendkívül fontos lenne. A megóvás és fennmaradás érdekében a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub elkészítette a település „Egyedi Tájértékkataszterét".

A településkép szempontjából fontos a települési zöldterületek mennyiségének növelése, a tanyaudvarok fásítása, virágosítása, a falu szebbé élhetőbbbé tétele. Szükséges a szilárd burkolatú utak kiépítése a külterületen.

6. Zöldfelület-gazdálkodás

A település zöldterületi arculatát meghatározza az, hogy közigazgatásilag csak 1950-ben vált el Szegedtől, korábban annak pusztasága, majd tanyavilága, később kertészsége volt. Ha neve szerepelt is valahol, többnyire az alsótanyai részekkel, a 19. századtól a kapitányságokkal együtt emlegették. Így az elmúlt bő fél évszázadban a kapitányságból, folyamatos bővüléssel jött létre. A kertészeti hagyományok ma is élnek, és meghatározzák a település arculatát. Röszke ma is egyértelműen mezőgazdasági település, a lakosság közel 90%-a ma is ebben az ágazatban talál megélhetést. A fő termény a nemzetközi hírű fűszerpaprika, de termelnek paradicsomot, zöldpaprikát, sárgarépát is.

A közösségi zöldterületek kialakítására kevés figyelmet fordítottak a település tervezése során, a korábbi évtizedekben. A település kialakítása, rendezése során nem hagytak helyet a közösségi területeknek. Ez az oka annak, hogy a templomkert, a központi park, a temető és az un. „Búcsútér-játszótér" kivételével nagyobb összefüggő zöld felület a településen nem található. A 2010. évben ezek gondozását, fölújítását az önkormányzat elvégezte.

4. táblázat: A község zöldterületei (ha)

Templomkert,	0,15
Petőfi u. melletti KP	0,34
A község belterületi mély fekvésű területe	0,05
Községi sportpálya	1,4
„Búcsú-tér"	2,0
Sportcsarnok környezete	0,06
Belterületi erdő	4,0
Petőfi Sándor Művelődési Ház	0,06
Szt. Antal tér	0,05
Temető	2,6
Vasút melletti tartalék terület	5,0
Összesen:	**15,71**

A községi zöldterületek kiterjedése összesen 15,71 hektár (ennek nagy részét teszi ki a belterületi erdő, a sportpálya és a temető), ami kevésnek mondható *(4. táblázat)*. Ez a terület az elmúlt évek nem növekedett, de némelyik terület fokozott gondozásra került. Ezt a helyzetet némileg „oldják" az utak melletti fasorok, de sajnálatos, hogy a belterületi kertekben kevés a fa a fóliaházas növénytermesztési mód miatt. Az utcákon a házak előtti parkosítás is sok helyen kívánni valót hagy maga után. Éppen ezért az utcák fásítására gondozására kell a közösségnek nagyobb figyelmet fordítani.

A község további fejlődése során fontos szempontként kell kezelni a zöldterületek kialakítását, ezen belül is a fás területek bővítését!

7. Hulladékgazdálkodás, településtisztaság

7.1. Települési szilárd hulladékok

Az utóbbi évtizedekben a települési szilárd hulladék mennyiségi és minőségi mutatóiban drámai változás következett be hazánkban. A képződő hulladék mennyisége és összetétele ma már megközelíti a legfejlettebb országok esetében tapasztaltakat. Hulladékgazdálkodási szempontból egyre inkább eltűnik a különbség a nagyobb városok és a kisebb települések, a korábban fejlettebbnek tartott ipari körzetek és a mezőgazdasági régiók között. Ma a közeli nagyváros, Szeged és Röszke települési szilárd hulladékainak fajlagos mutatói tejesen hasonlóak: jellemző a nagy térfogat, az alacsony térfogatsúly, a papír- és műanyagalapú csomagolóeszközök hulladékainak megnövekedett aránya. Természetesen vannak területi jellegzetességek is: ilyen a magángazdaságokból származó jelentős mennyiségű agrofólia-hulladék és a növényi eredetű, komposztálható szerves hulladék. Ezek gyűjtése a településen megvalósul. Az ipari tevékenység nem meghatározó a településen, de a közelben található az egyik legjelentősebb forgalmú hazai határátkelő, ahol mai is jelentős mennyiségű hulladék képződik (gyakran nehezen minősíthető emberi magatartás következményeként).

7.1.1. A települési hulladéklerakó

A már nem üzemelő hulladéklerakó a község lakott részének szélén, attól 60 m-re, annak keleti határán, az ún. Bodom területrészen (a lakott terület és a Gyálai Holt-Tisza között), a külterülethez tartozó 0279/1 hrsz-on található. Bejárata a Dózsa utca felől van, a környező szántóföldek felőli megközelítés megakadályozását az üzemeltető által beszerzett sorompó biztosítja. A telepet a külterületi oldalon mezőgazdasági művelés alatt alá szántók és legelők, majd az árvizi töltés határolja és a belterület felé eső oldalon általában egy-kétszintes lakóházak, valamint üvegházak és fóliaházak veszik körül.

A hulladéklerakót 1965-ben helyezték üzembe. A területet a helyi Tanács jelölte ki, de az akkori jogszabályoknak megfelelően nem került sor semmilyen műszaki védelem kialakítására. A területen hosszú ideig felügyelet nélküli rendezetlen hulladék elhelyezés történt, időnként (évi 2-3 alkalommal) tolólapos traktor összébb túrta a lerakott szemetet, sőt időnként meggyújtásra is került. Az esztétikai probléma mellett, különösen nyáron jelentős bűzhatás, és az időnkénti égéstermékek komoly légszennyezést jelentettek.

A terület mély fekvésű, de alatta 6 m mélységben természetes vízzáró agyag réteg található, amely jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy eddig jelentős környezetszennyezés nem alakult ki.

A hulladék lakossági és intézményi, háztartási vegyes, építési és bontási, inert és egyéb nem veszélyes hulladékból tevődik össze. A felmérések szerint veszélyes anyagokat és szennyvizet, illetve szennyvíziszapot nem helyeztek el a lerakón. Egy rövid ideig ide szállította az UNILEVER jogelődje az élelmiszergyártásban keletkező hulladék zsírt, majd ezt megszüntette. A lerakó feltöltött területe: ~29.326 m^2. A hulladék gyűjtési és központi elszállítás megszervezése után, a lerakó nagy részén a már korábban itt elhelyezett kb. 75-80 ezer m^3 lerakott kommunális hulladék a felszínen található, ennek depózása 50%-ban megtörtént (megrendelésre a Délút Kft. által). A lerakóhely erősen roncsolt, csatornákkal, övárokkal és az árvízi töltéssel határolt terület. Az eredeti terep szint ÉNY felé emelkedik.

Az Önkormányzat felismerve a helyi környezetvédelemi érdekek fontosságát, a környezet minőségmegóvása és javítása érdekében fontos döntést hozott: a hulladéklerakó területén a hulladék elhelyezést végleg megszüntette 2001-ben, a terület jelenleg, hulladékgyűjtő udvarként üzemel. A bekerülő hulladékot szelektíven gyűjtik és a hulladékgazdálkodási helyi közszolgáltató, a Szegedi Környezetgazdálkodási Kht. elszállítja a Sándorfalvi úti regionális lerakóra. Eddig a korábban lerakott hulladékból 3500 m^3 hulladék elszállítása történt meg. A lerakó, ill. a hulladékudvar tulajdonosa Röszke község Önkormányzata, üzemeltetője a Szegedi Környezetgazdálkodási Kht. Engedélyekkel, további iratokkal az Önkormányzat nem rendelkezik. Rekultivációjára egy térségi pályázat nyújthat lehetőséget a közeljövőben.

7.1.2. A hulladékszállítási helyi közszolgáltatás

A köztisztasággal, településtisztasággal kapcsolatos feladatok ellátásáról, így a települési szilárd és folyékony hulladék rendszeres összegyűjtéséről, elszállításáról, elhelyezéséről az önkormányzat kötelező helyi közszolgáltatás útján gondoskodik. Ezt helyi rendelet is szabályozza (*Röszke Község Önkormányzat Képviselő-testületének 19/1996. (XII. 18.) KT.r. számú rendelete a települési szilárd és folyékony hulladékkal kapcsolatos közszolgáltatások kötelező igénybevételéről*). Röszke területén lévő ingatlanok valamennyi tulajdonosa, használója, bérlője az ingatlanán keletkező települési szilárd hulladék, illetve a települési folyékony hulladék elhelyezéséről az ezen tevékenységgel kapcsolatos helyi közszolgáltatások útján köteles gondoskodni.

A lakossági települési szilárd hulladékot természetes személyeknek belterületen e célra rendszeresített gyűjtőedényben kell összegyűjteni, amelyben nem helyezhető el veszélyes hulladék, állati tetem, valamint olyan hulladék, amely ártalmatlanítása során veszélyeztetheti a környezetet. A szelektíven gyűjtött települési szilárd hulladék elhelyezése térítésmentes. A szolgáltató köteles a természetes személyeknek heti kettő alkalommal biztosítani, hogy települési szilárd hulladékot helyezzenek el a lerakóhely meghatározott területén.

A közszolgáltatás 1999. januárban indult, s a kb. ezer ingatlanra kiterjedő gyűjtést 2001. február 1. óta a Szegedi Környezetgazdálkodási Kht. látja el.

A közszolgáltató térítésmentesen biztosít gyűjtőedényeket a lakosok számára. A hulladék gyűjtése ezekkel a szabványos eszközökkel történik, de megtalálható még a szabványon kívüli (zsákos) gyűjtés is, pl. a műanyagok és a papír vonatkozásában. A hulladék válogatva gyűjtésében a helyi iskola is részt vesz évente egy alkalommal, a Föld Napján, majd az oktatási főleg papírt és fémhulladékot gyűjtenek a tanulók és a lakosok.

A kommunális hulladékot a szolgáltató hetente egy alkalommal, ingatlanonként az 1 db 110 (120) literes szabványos gyűjtőedényben, vagy a 2 db (összesen 110 liternek megfelelő) zsákban gyűjti, illetve a közületektől az egyéni szerződés alapján meghatározott mennyiséget szállítja el. A gyűjtési napon a hulladék kihelyezése az ingatlan bejárata és az úttest közötti közterületre történik, zsákutcák és szűk utcák esetében a legközelebbi szilárd burkolattal ellátott útkereszteződésébe kell a lakosoknak a gyűjtő edényt kitolni, ügyelni kell hogy a forgalmat ne akadályozzák. A gyűjtés minden csütörtökön 6 órától kezdődően történik (munkaszüneti napon is), induló iránya a Felszabadulás utca és a Szentmihályi út felől van. A közszolgáltató korszerű, nagy tömörítőképességű, kiszóródásmentes speciális hulladékszállító járművekkel biztosítja a szolgáltatást. A hulladék ártalmatlanítása rendezett lerakással történik a település közigazgatási területén kívül, Szeged megyei jogú város regionális hulladéklerakó telepén, amely a város központjától É-ra, 6 km-re a Sándorfalvi út mentén található.

7.1.3. Szelektív hulladékgyűjtés, hulladékhasznosítás

A szelektív hulladékgyűjtés fontos eszköze és feltétele a hulladékok gazdaságos újrahasznosításának, amely a legjobb megoldás annak érdekében, hogy a környezetbe kerülő hulladékok mennyiségét és az ez által okozott környezetszennyezést megakadályozzuk. A hulladéklerakó területén kialakított hulladékudvar és a sárga zsákos szelektív gyűjtés célja, hogy a községben keletkező, hasznosítható papírt és műanyagot nagymennyiségben tartalmazó hulladék ne a lerakó telepre kerüljön, mint környezetterhelő anyag. A közszolgáltató mindkét megoldást saját költségére vezette be, és a helyi közszolgáltatás részeként működteti.

A sárga zsákos szelektív gyűjtés 2003. március 20-án indult. A speciális gyűjtőzsákban, a háztartásokban keletkező, elsősorban csomagolóeszközökből származó hasznosítható hulladékok helyezhetők el vegyesen. A zsák oldalán található tájékoztató alapján pontosan meghatározható, hogy mely hulladékok kerülhetnek a zsákba. A közterületre a gyűjtési napon

kihelyezett sárga zsákokat a szolgáltató külön gyűjtőjárattal szállítja el a regionális válogató üzembe, ahol a különböző frakciók szétválogatásra kerülnek.

Eredményes szelektív hulladékgyűjtést végez az Általános Iskola és a többi intézmény teljes tanévben, papír, műanyag és fém hulladék tekintetében.

A megvalósult települési hulladékudvar is szelektív tárolóegységekkel rendelkezik (18. ábra). A régi hulladéklerakó helyén üzemel, és az itt begyűjtött hulladékok is a Szeged megyei jogú város regionális hulladéklerakótelepén kerülnek ártalmatlanításra. (A kiépített hulladék udvar körül, a korábban lerakott és el nem szállított hulladék „hegy" látható a képen.)

18. ábra: Röszkei hulladékudvar, háttérben a régi hulladéklerakó maradványa

7.1.5. Térségi hulladékgazdálkodási programok

A korszerű hulladékgazdálkodás fajlagos költségei rendkívül magasak, a lakosságszám növekedésével viszont jelentős mértékben csökkenthetők. Ez azt jelenti, hogy regionális együttműködés esetében a tényleges költségek egyre csökkenő mértékűek. Az Európai Unió gyakorlatában 250.000 feletti lakosú az a régió, ahol az egy főre eső költségek már jelentősen nem csökkenthetők. A Szeged városa által alapított Regionális Hulladékgazdálkodási Konzorciumhoz 32 település, többek között Röszke község Önkormányzata is csatlakozott. Ez a térségi összefogás biztosítja az említett optimális lakosságszámot.

(A Konzorcium célja az európai követelményeknek megfelelő integrált térségi hulladékgazdálkodási rendszer megvalósítása a következő években. A felzárkózáshoz szükséges fejlesztéseket az EU ISPA és a Magyar Kormány is támogatta. Az eredeti előirányzat szerinti 3,4 milliárd Ft nagyságrendű beruházás 65 %-a ISPA, 25 %-a hazai kormánytámogatás, és mindössze 10 %-a sajáterő. Az időközben bekövetkezett költségnövekedésből adódó többletterheket a kormány vállalta magára, ezért a végső arányok ettől eltérőek lesznek.)

Az ISPA Projekt az alábbi elemekből áll:

- Regionális lerakó kialakítása
- A lerakó utólagos szigetelése és működtetése
- Biogáz hasznosítása
- Szelektív hulladékgyűjtő rendszer kialakítása
- Komposztáló üzem létesítése
- Építési és bontás hulladék kezelése
- A kisebb települések lerakóinak állapotfelmérése és rekultivációja.

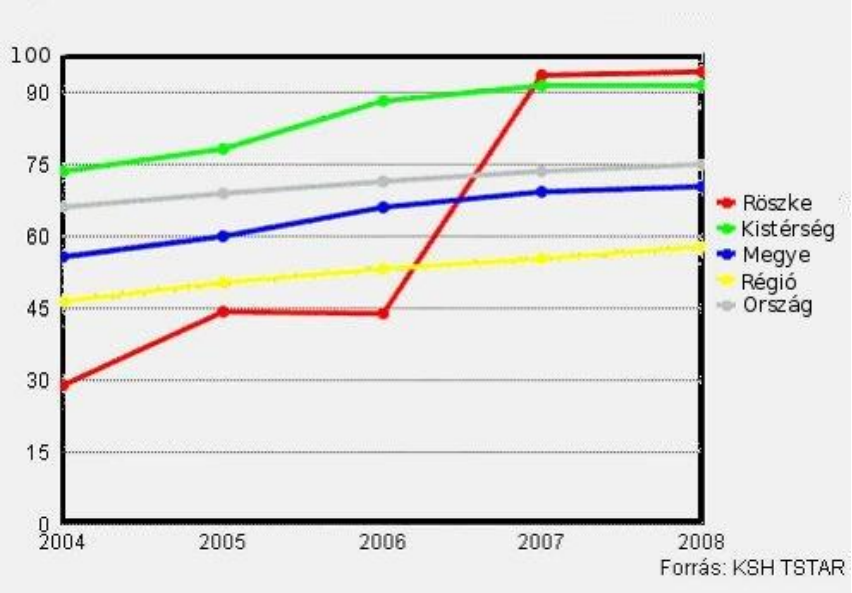
Röszke község nem tartozik a jelentősen szennyezett területű önkormányzatok közé, ennek ellenére jelentős tennivalók vannak többek között a hulladékgazdálkodás területén is. A

hulladékok által okozott környezetszennyezés megakadályozása és felszámolása döntő jelentőségű az egyébként rendkívül jó adottságokkal rendelkező falu környezetminősége, lakosságmegtartó képessége és hosszú távú fejlődése szempontjából. Tekintettel arra, hogy a korszerű hulladékgazdálkodás feltételeinek megteremtése rendkívül költséges, és a fajlagos költségmutatók csökkentése csak a méretgazdaságosság szempontjainak figyelembevételével lehetséges, a regionális együttműködésnek nem volt alternatívája. Ez a példaértékű térségi összefogás EU és hazai kormánytámogatással képes volt rövid idő alatt végrehajtani a szükséges fejlesztéseket, amelynek eredménye a térségi környezetszennyezés megakadályozása és felszámolása. Ennek következtében a régió környezetminősége jelentős mértékben javult. Röszke község számára a kölcsönösen előnyös együttműködés azt jelenti, hogy jelentősebb saját erőforrások felhasználása nélkül megtörtént a korszerű, környezetkímélő hulladékgazdálkodás, a szelektív hulladékgyűjtés bevezetése, majd ezt kell követni a környezetszennyező lerakó területének végleges és hatékony rekultivációjának (ennek megvalósítása csúszásban van).

7.2. Települési folyékony hulladékok

A 25/2002. (II. 27.) Korm. rendelet a „Nemzeti Települési Szennyvíz-elvezetési és -tisztítási Megvalósítási Programról" Röszke számára 2015. december végéig írta elő a települési szennyvizek közműves szennyvíz-elvezetését és a szennyvizek biológiai szennyvíztisztítását, illetőleg a települési szennyvizek ártalommentes elhelyezését.

Az elmúlt évek fejlesztései nyomán azonban a település csatornázottsága megközelítette a 100%-ot (19. ábra). A keletkezett ipari és kommunális szennyvizet az 500 m^3/nap kapacitású Domaszékkel közösen üzemeltetett, a két település határán (de Röszke területén) levő szennyvíztisztító telepen tisztítják (a vákuumgépház kapacitása 250 m^3/nap). A tisztított szennyvíz a Simonközi-csatornába, majd azon keresztül a Gyálai Holt-Tiszába kerül. A víz mennyisége nem számottevő, az a csatornában hamarosan elszikkad, különösen a száraz évszakokban. A szennyvíziszapot a tisztítóműből veszélyes hulladékártalmatlanító berendezésbe szállítják.

19. ábra: a közműolló változása (a csatornahálózatba/ivóvízhálózatba bekötött lakások aránya (%) (Forrás: TEIR)

A keletkezett szennyvíz mennyisége 2009. évben 85.000 m^3 volt. A településen működő nagy élelmiszeripari termékeket gyártó vállalat szennyvizét évente kétszer ellenőrzik. A nyers szennyvíz alapszennyezettsége általában magasabb (a lakosságtól is töményebb

szennyvíz jön) az utóbbi években, mint néhány évvel ezelőtt, és a tervezett paraméterektől is magasabb. A szennyvíztisztító telep fejlesztése elengedhetetlen az egyre növekvő szennyvízmennyiség miatt. Már a jelenlegi terhelés is szennyvízbírságolást von maga után – amely a jövőben még magasabb összegűre növekszik a szigorodó jogszabályok miatt. A 2004. évben hatályba lépett vízterhelési díj is jelentős költségnövekedést jelent, amely az évek múltával tovább növekszik. A szennyvízek bedúsulása miatt a telep szervesanyag terhelése is megnövekedett, ami miatt a telep megfelelő biológiai tisztitást csak kisebb szennyvízhozam esetében tud biztosítani. *(5.táblázat)* A szennyvíztelep hidraulikai és szervesanyag terhelés szempontjából is túlterhelt, nem tud megfelelően tisztítani. *Rövidtávon a telep kapacitását bővíteni kell.*

5. táblázat: A keletkezett szennyvíz minősége (TMV Tisza-Maros Víziközmű Üzemeltető Kft)

vizsgálati eredmények	nyers
Víz hőmérséklete	12,8 °C
össz. lebegő anyag	190 mg/l
pH	7,72
Ammónium	26 mg/l
Ammónium-nitrogén	20,2 mg/l
Kjeldahl-nitrogén	56,9 mg/l
Összes nitrogén	57,36 mg/l
KOI	513 mg/l
SZOE	22,1 mg/l
Összes foszfor	7,1 mg/l
BOI5	250 mg/l

.

7.3. Veszélyes hulladékok

A község területén számottevő mennyiségű veszélyes hulladék nem keletkezik *(6. táblázat)*. A veszélyes hulladékok mennyiségében az elmúlt évtizedekhez képest jelentős csökkenés figyelhető meg. A visszamaradó hulladékok zöme az élelmiszeriparhoz kapcsolódik, az újabb vegyipari vállalkozások megjelenésével a veszélyes hulladék kibocsátás sokrétűbb lett *(7. táblázat).*

6. táblázat: A Röszke területén keletkező veszélyes hulladékok mennyisége 1996-2008-ig (t) (Forrás: HIR)

Év	Veszélyes hulladék (kg)
1996	778 102
1997	675 527
1998	900 205
1999	604 387
2000	496 290
2001	422 280
2002	363 510
2003	26 714
2004	15 203
2005	32 364
2006	25 879
2007	24 614
2008	20 970

Az állati tetemek elhelyezése régebben a dögtérre történt. Ma az elhullott állatokat az ATEV Fehérjefeldolgozó Kft. területére, Hódmezővásárhelyre kell szállítani.

7. táblázat: Hulladékokról bejelentett adatok 2008 (Forrás: HIR)

Hulladékcsoport	Nem veszélyes (kg)	Veszélyes (kg)	Összesen (kg)
0202 - Hús, hal és egyéb állati eredetű élelmiszerek előkészítéséből és feldolgozásából származó hulladékok	175 968	0	175 968
0604 - Fémtartalmú hulladékok, amelyek különböznek a 06 03-tól	0	495	495
0801 - Festékek és lakkok termeléséből, kiszereléséből, forgalmazásából és felhasználásából, valamint ezek eltávolításából származó hulladékok	0	1 746	1 746
0803 - Nyomdafestékek termeléséből, kiszereléséből, forgalmazásából és felhasználásából származó hulladékok	0	377	377
1302 - Motor-, hajtómű- és kenőolaj hulladékok	0	180	180
1305 - Olaj-víz szeparátorokból származó hulladékok	0	180	180
1406 - Szerves oldószer-, hűtőanyag- és hab/aeroszol hulladékok	0	40	40
1501 - Csomagolási hulladékok (beleértve a válogatottan gyűjtött települési csomagolási hulladékokat)	185 079	17 724	202 803
1502 - Abszorbensek, szűrőanyagok, törlőkendők és védőruházat	0	76	76
1601 - A közlekedés (szállítás) különböző területeiről származó kiselejtezett járművek (ideértve a terepjáró járműveket is), azok bontásból, valamint a járművek karbantartásából származó hulladékok (kivéve 13, 14, 16 06 és 16 08)	0	5	5
1605 - Nyomásálló tartályokban tárolt gázok és használatból kivont vegyszerek	0	44	44
1606 - Elemek és akkumulátorok	0	46	46
1704 - Fémek (beleértve azok ötvözeteit is)	5 160	0	5 160
2001 - Elkülönítetten gyűjtött hulladék frakciók (kivéve 15 01)	46 830	57	46 887
2003 - Egyéb települési hulladék	7 000	0	7 000

8. Energiagazdálkodás

8.1. Villamos energia

A faluban az áramszolgáltató az EDF tulajdonú DÉMÁSZ Rt., amely a Kiskundorozsmai 120/20 kV-os OVIT állomásról biztosítja a villamos energiát Röszkének 20 kV-os csupasz légvezetékes betáplálással. A külterület egy része az ugyanebből az alállomásból induló Mórahalmi 20 kV légvezetéki hálózatról kapja a villamos energiát. A belterületi részek a Röszkei 20 kV-os hálózat hibája esetén elláthatók a Gyálaréti 20kV-os hálózatról is.

A település közvilágítása is légvezetékes kialakítású, Z1 és Z2 típusú nátrium, valamint ALTRA2 kompakt fénycsöves lámpákkal.

A belterület 0,4 kV-os kisfeszültségű elosztóhálózata csupasz légvezetékkel van kiépítve. A fogyasztói csatlakozások a lakosságnál főleg légkábelesek, az intézmények esetében földkábelesek.

A belterületi ingatlanok villamos energia ellátottsága közel 100%-os, de a külterületen vannak olyan ingatlanok, ahol nincs képítve az elektromos hálózat. Ezt a hiányt meg kell oldani a közeli jövőben.

A település külterületén keresztülhúzódó tranzit nagyfeszültségű 120 kV és a 400 kV-os távvezetékek az EDF DÉMÁSZ Rt. tulajdonában vannak (OVIT).

A településen rendszeresen és minden különösebb időjárási esemény létrejötte ellenében, több alkalommal, rövidebb hosszabb áramszünet van, ezek okait csökkenteni szükséges. Ami a normális használatot és a berendezések biztonságát is veszélyezteti. A település a hibák elhárítására EDF DÉMÁSZ Rt. szolgáltatóval kötött szerződést. De a szerződésben a hiba elhárításának megkezdésére nincs időtartami megállapodás.

A villamos hálózatok fejlesztése a mindenkori fogyasztói igények alapján történik. Az új hálózatok csak betonoszlopos hálózatok. Ezek esetében a 20 kV-os rész szabadvezetékkel, a

0,4 kV-os hálózat szigetelt vezetékkel létesül. A külterületen vannak ellátatlan lakókörzetek, de ezen területeken a betonházas állomások létesítéséhez a hálózat építéhez a tanyai lakosoknak hozzá kell járulni. A fejlesztés tetemes költségeit a lakosok nagy része nem tudja fizetni, ezért az el is marad. Alternatív megoldásokat kell keresni.

A Szent Antal téren, a szobor mellett lévő transzformátort a tér 2010-es átalakításakor áthelyezték, megújították.

A légvezetékeken a fehér gólyafészkek alatti fészekmagasítók kihelyezése néhol megvalósult, az új fészkek esetében is javasolt lenne, így azok monitoringja fontos feladat. A madárbarát érintésvédelem terjedése kívánatos természetvédelmi szempontból.

8.2. Gázszolgáltatás

A falu a MOL Rt. Kiskundorozsma nevű gázátadó állomásáról kapja a földgázt, a GDF-SUEZ birtokában lévő 8 bar üzemi nyomású polietilén anyagú külterületi gázvezetékén keresztül. A gázelosztó vezeték É–D irányban halad, erről ágazik le Domaszék és Szeged-Szentmihálytelek gázbekötése is. A község szélén gázfogadó állomás csökkenti a gáz nyomását 3 bar túlnyomásra. A külterületi gázelosztó vezeték (a gázátadótól a településig) kb. 12 km. A község belterületén összesen 33,1 km hosszúságú 3 bar üzemi nyomású gázelosztó vezeték üzemel, ebből gerincvezeték 22175 méter, a leágazások darabszáma pedig 844. Valamennyi gázvezeték polietilén anyagú, ami korszerűnek mondható, üzembiztos.

Röszke község azon kevés hazai település közé tartozik, ahol minden ingatlan rendelkezik gázbekötéssel, aki igényelte a földgázt beleértve a külterületi ingatlanokat is! A gázelosztó vezeték leágazásai polietilén anyagú, kis átmérőjű vezetékek. További igények esetén azok kielégíthetőségét az új Gázenergia Törvény (2003. évi XLII Tv.) szerint vizsgálja meg a szolgáltató GDF-SUEZ, és az igénylővel közös finanszírozásban kiépítteti a szükséges elosztóvezetéket. A társaság további fejlesztést nem tervez, mert a jelenlegi csőhálózat elegendő a biztonságos gázellátáshoz.

Jelenleg a községen keresztülhaladó tranzit gázvezeték nincs. (A település határában létezik egy vezeték, ami Szerbiából érkezik, de jelenleg nem szállítanak rajta semmit.)

A vezetékes gázszolgáltatás mellett a községben 3 tartályos fogyasztó is van, és elterjedt még a palackos gáz használata is, de ennek használata csökkenő tendenciájú.

9. Helyi közlekedés

A település belterületén nincs jelentős átmenő forgalom, számottevő ugyanakkor az E75-ös út, valamint az M5-ös autópálya forgalma a határállomás felé. A személygépkocsi-forgalom Szeged felé nagyobb részt a Felszabadulás utcán, kisebb arányban a József Attila utcán történik. A Röszke községben áthaladó menetrendszerinti autóbusz forgalom a hivatalos menetrendben meghirdetettek szerint üzemel (5030 Szeged-Röszke-Röszke határátkelőhely, 5031 Szeged-Röszke-Mórahalom). Az autóbusz-közlekedés Szeged irányába kifejezetten jó, hiszen napközben minden órában indul és érkezik járat, de nagyobb forgalmú időszakokban óránként két járat is közlekedik. Ezek a településen belüli helyi közlekedést is nagyobb részben megoldják. Röszke–Mórahalom útvonalon napi 9 járat közlekedik hétköznap (azon kívül csak 5), ami mérsékelt kistérségi kapcsolódást jelent. A forgalom zaj- és rezgésszennyezése nem haladja meg a megengedett határértéket.

A település közforgalmú autóbusz közlekedésbe bevont útjai a szakmai paramétereknek megfelelnek. Az autóbusz megállóhelyek mennyisége adott a helyközi közlekedés által elvárt sűrűségre, és az autóbusz váróhelyek infrastruktúrájának javítása is 2010 elején megvalósult (burkolat, makadálymenetsítés, fedett beálló, hulladékgyűjtés). A 2010-ben kezdődött közlekedési infrastruktúra javítását célzó pályázat részét képezte a Szent Antal téri buszforduló felújítása is, ami a 2010. évben megvalósult.

Röszke községben a Tisza VOLÁN nem tervez további helyi közlekedést, körjáratbővítést, a járatok jelentős sűrítését. A jelenlegi útvonalakban sem tervez változtatásokat, pedig a lakosságban már több éve felmerült az igény, hogy

- a felvégben is legyen buszforduló, és a település új osztása felé járjon körbe az autóbusz, valamint az is, hogy az
- autóbuszok kerüljenek Szeged városban a Nagyállomáshoz, hogy lakosok vonattal történő közösségi közlekedési lehetőségei is biztosítva legyenek. A Tisza VOLÁN szerint a Szegeden történő átszállással a város úti céljai elérhetők (a lakosok szerint nem kielégítően). További igény lenne, hogy a
- Gond az is, hogy a nemzetközi járatokra a fel- és leszállást a határátkelőhelyen nem biztosítják a busztársaságok (Tisza Volán), így Röszkéről a Szerbiába történő átjutás közvetlenül csak a napi 3 járattal közlekedő MÁV-Start Zrt. által üzemeltetett Bzmot típusú vonattal lehetséges, autóbusszal csak szegedi átszállással lehetséges. A nemzetközi kapcsolatok élénkítésére a gyakoribb vonatközlekedés is megoldást nyújthatna, de a nemzetközi buszjáratok is érinthetnék Röszke belterületét.

Röszke belterületén az utak nagy része szilárd burkolatú, a keresztirányú zsákutcák meglehetősen szűkek és ideiglenes kőzúzalék burkolatúak. A külterületen hatalmas úthálózattal rendelkezik az Önkormányzat, amely szinte mind földút, melynek karbantartása elengedhetetlen, de nehezen megoldható feladat, különösen a csapadékos időjárás esetén. A település fő útvonalai is jelenleg több szakaszon javításra szorulnak.

A legfontosabb utak belterületi szakasza mentén nincs kerékpárút kialakítva, de ezt a szűk keresztmetszetek nem is teszik lehetővé. Jelenleg a külterületen sincs kerékpárút. A Börcsök-szék, Kancsal-rét, Molnár-rét, és a Kókai-rét helyi védett természetvédelmi területek, a Nagyszéksóstói természetvédelmi terület a Bivalyos megközelítése és a Röszke-Üllés tanösvény jól gondozott földúton folyamatosan megközelíthető lenne. A jövőbeni tervek között szerepel az E75-ös út mellet a határátkelő felé, és a 5512 sz. út mentén a Mórahalomig, Kisszéksósi út mentén a Madarász-tó felé, ill. a Mórahalmi Zöld Iskolához kiépítendő kerékpárút, ami ökoturisztikai szempotból is előnyös lenne. A tervezett útvonal követi a kijelölt természetvédelmi tanösvények vonalát, és így a község védett és védelemre érdemes területei, a szomszédos településsel együtt kerékpárral is látogathatóvá válnának. Egy másik fejlesztési programban a település főteréről indulna kerékpárút Szeged (Szentmihály) felé.

A helyi közlekedés szemszögéből kisebb szerepet tölt be a vasút. Az egykor nagy fontosságú vasútvonalon (mely része volt a Nagyvárad-Fiume vonalnak) napi két vonatpár biztosítja a Szeged-Szabadka közti nemzetközi összeköttetést, egy vonatpár pedig csak Horgosig közlekedik. Az utasok száma a járatokon igen kisszámú.

10. Zaj- és rezgésvédelem

Röszke gazdasági jellegét tekintve mezőgazdasági település, ami zaj- és rezgésforrásaiban is megnyilvánul. Jelenleg a település belterületén egy jelentős ipari üzem van, az UNILEVER Magyarország Kft. élelmiszeripari cég. A kisebb cégek a: PaprikaMolnár Kft. jogelődje az AVI Bt, továbbá az Euro Chicken Kft., a Kakas Bt., a HSV-Modul Kft., a Decora Color Kft., az Idea-Chem Kft, a Polimer Röszke Kft, a MOLTECH Anyagmozgatás és Hajtástechnika Kft. A zajt tekintve potenciális veszélyt ezek a vállalkozások csak az üzemek területére jelentenek, ami kiegészül az üzem és a piacok közt történő közúti fuvarozásból adódó zajterheléssel. Számottevő forgalmat az UNILEVER Kft bonyolít kamionokkal. Az áruszállító kamionok okozta zaj miatt korábban voltak problémák, amelyet a környékben lakók többször jeleztek, a tevékenység mára már szabályozott, a lakossági igényeknek a lehetőségek szerint igyekszik az üzem megfelelni.

Az utóbbi időben a szórakozó helyek zajterhelése egyre nagyobb figyelmet érdemel, egyelőre azonban konkrét panaszok nem merültek fel.

A zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 284/ 2007. (X. 29.) Kormányrendelet, együttes rendelet mellékletei tartalmazzák a települést érintő, lakó- és intézményterületekre vonatkozó ipari-építőipari, illetve közlekedési eredetű zaj- és rezgésterhelési határértékeket 27 / 2008. (XII. 3.) KvVm-EüM együtes rendelet hatályos.

„Alkalmi kulturális, szórakoztató, vendéglátó, sport-, reklámcélú, közösségi, továbbá minden hangosítást igénylő rendezvénytől származó zajterhelésre a környezetvédelmi hatóság - az üzemeltetőnek, illetve a rendezvény szervezőjének szakértői véleménnyel alátámasztott kérelmére - meghatározott időtartamra (lásd 8. táblázat) szerinti zajterhelési határértékekhez képest eseti túllépést engedélyezhet, amelynek mértéke legfeljebb 10 dB lehet.”. A zajvédelem helyi szabályozásakor ennek figyelembevételével kell eljárni (9, 10, 11. táblázat).

8. táblázat. Üzemi létesítményekben folytatott tevékenységtől származó zaj megengedett, egyenértékű A-hangnyomásszintjei

Területi funkció	Megengedett egyenértékű A - hangnyomásszint L_{Aeq}, dB	
	nappal 6-22h	éjjel 22-6h
Lakóterület (kisvárosias)	50	40

9. táblázat. A közlekedéstől származó zaj terhelési határértékei zajtól védendő területeken

Zajtól védendő terület	Határérték (LTH) az LAM,kö megítélési szintre (dB)							
	üdülő-, lakóépületek és közintézmények közötti forgalomtól elzárt területeken; pihenésre kijelölt közterületeken		kiszolgáló út; átmenő forgalom nélküli út mentén		gyűjtőút; összekötőút; bekötőút; egyéb közút;		I. rendű főút; II. rendű főút; autóbusz-pályaudvar;	
	nappal 6-22 óra	éjjel 22-6	nappal 6-22	éjjel 22-6	nappal 6-22	éjjel 22-6	nappal 6-22	éjjel 22-6
Üdülőterület, gyógyhely, egészségügyi terület, védett természeti terület kijelölt része	45	35	50	40	55	45	60	50
Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű)	50	40	55	45	60	50	65	55
Gazdasági terület és különleges terület	60	50	65	55	65	55	65	55

10. táblázat. Az építési munkától származó zaj megengedett egyenértékű A-hangnyomásszintjei

Területi funkció	Megengedett egyenértékű A-hangnyomásszint L_{Aeq}, dB					
	ha az építési munka időtartama					
	1 hónap vagy kevesebb		1 hónap felett 1 évig		1 évnél több	
	nappal 6-22h	éjjel 22-6h	nappal 6-22h	éjjel 22-6h	Nappal 6-22h	éjjel 22-6h
Lakóterület (kisvárosias)	65	50	60	45	55	40

11. táblázat. Az emberre ható rezgés terhelési határértékei épületekben

Épület, helyiség		Rezgésterhelési határérték (mm/s^2)		
		AM	A0	Amax
Rezgésre különösen érzékeny helyiség (pl. műtő)		3	3,6	100
Lakóépület, üdülőépület, szociális otthon, szálláshely-szolgáltató épület, kórház, szanatórium lakó- és pihenőhelyiségei	nappal 6-22 óra éjjel 22-6 óra	10 5	12 6	200 100
Kulturális, vallási létesítmények nagyobb figyelmet igénylő helyiségei (pl. hangversenyterem, templom); bölcsőde, óvoda foglalkoztató helyiségei; orvosi rendelő		10	12	200
Művelődési, oktatási, igazgatási és irodaépület nagyobb figyelmet igénylő helyiségei (pl. tanterem, számítógépterem, könyvtári olvasóterem, tervezőiroda, diszpécserközpont); színházak, mozik nézőterei; magasabb komfortfokozatú szállodák közös terei		20	24	300
Kereskedelmi, vendéglátó épület eladó-, illetve vendéglátó terei; sportlétesítmények nézőtere; középületek folyosói, előcsarnokai		30	36	600

11. Környezetbiztonság

Röszke község területén az alábbi környezetbiztonsági kockázatokkal kell leginkább számolni:

- A község területén szénhidrogén kitermelés nem folyik. A területen keresztülhalad egy nemzetközi kőolajvezeték, ami közvetlen veszélyforrást ugyan nem jelent, de üzemi balesetek, meghibásodások, vezetékrongálások, üzemzavarok esetén környezet- és katasztrófavédelmi intézkedéseket kell foganatosítani, összhangban a Polgári- és Katasztrófavédelem terveivel.
- A település mélyebb fekvésű keleti része árvizek, illetve belvizek által veszélyeztetett. Bár a Tisza folyó töltése megfelelően karban van tartva és kiépítettségi állapota is megfelelő, a folyó potenciális veszélyt jelent a településen.
- A község területén halad át a jelentős forgalmú E 75. számú nemzetközi főút és az M5-ös autópálya, így az itt keresztülhaladó szállítmányok potenciális veszélyt jelenthetnek.
- A terület földtani viszonyainak ismeretében (mélyen fekvő medencealjzat, laza, üledékes kőzetek, törésvonalak távolsága) a település földrengéstani szempontból biztonságosnak tekinthető. Számottevő pusztítást okozó rengés évszázadok óta nem fordult elő, és a jövőben sem várható. Szeizmikus hatás inkább csak a szomszédos déli területeken kipattant rengések következtében valószínűsíthető. Ezek azonban – a múlthoz hasonlóan – valószínűleg a jövőben sem fognak jelentős kárt okozni az élet- és vagyonbiztonságban.
- Röszke környékén hiányoznak a jelentős ipari szennyező források, amelyek havária veszélyt jelenthetnének. Az újonnan megjelent, korábban már felsorolt vegyipari vállalkozások azonban e szempontból figyelmet érdemelnek.

Települési szinten a katasztrófákra való felkészülés és a védekezés koordinálása az 1999. évi LXXIV. katasztrófa törvény értelmében a létrehozott helyi védelmi bizottság, illetve a polgármester kötelessége. Illetékességi területükön feladatuk a különböző szervek katasztrófavédelemmel kapcsolatos tevékenységeiknek az összehangolása, katasztrófahelyzet kialakulása esetén, pedig az élet és az anyagi javak védelmét szolgáló felelős döntések meghozatala és azok végrehajtatása az illetékes szervekkel.

12. Az emberi egészség alakulásának környezeti összefüggései

A település mezőgazdasági jellegéből következően sokan növénytermesztéssel, illetve állattenyésztéssel foglalkoznak. Ebből adódón a lakosság körében a mozgásszervi megbetegedések a leggyakoribbak. Második helyen az egyre általánosabbá váló légúti megbetegedések és a por-, illetve pollenallergia áll. Az allergiás megbetegedések leggyakoribb okozója a parlagfű, amelyel szemben jelentős eredményt ért el a közösség. Részleges problémát jelent, a településen az ivóvíz minősége. A település belterületén 100%-os a külterületen 60 %-os a vezetékes ivóvízzel való ellátottság. A külterületi lakosság egy kis hányada fúrt kutakból nyert vizet fogyaszt, amelynek minősége nem minden értéket tekintve megfelelő. További probléma az ivóvíz, határérték feletti arzén tartalma. Jelenleg a térség települései közösen keresik a megoldást. A megengedett Európai Uniós határérték 10 μg/l. Jelenleg a röszkei kutakból nyert ívóvíz átlagos arzén tartalma 20-25 μg/l. A probléma felszámolására 2010. decemberig van kötelezettség, de már látható, addig nem születik megoldás.

Az orvosi ellátás színvonala jó: gyermek-, fogorvos és két háziorvosi látja el a község lakosságát. Röszke Község Egészségvédő Egyesülete, a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub és a Röszkei Kaláka Hagyományőrző és Teleház Közhasznú Egyesület összefogásával elkészült a Település Egészségterve. Az Egészségvédő Egyesület 2000. óta szervez Életmód Klubot és Egészség Hetet, kezdetben pályázati támogatásból. Az Egészség Hét anyagi támogatását pályázat híján a település önkormányzat biztosítja, a szervezésben, pedig aktívan részt vesz a Röszkei Kaláka Hagyományőrző és Teleház Közhasznú Egyesület. A programban elsősorban szűrővizsgálatokra van lehetőség, továbbá az allergén gyomnövények elleni akció program és ismeretterjesztő, a prevenciót segítő előadássorozat valósul meg. A lakosok körében a program egyre nagyobb érdeklődést vált ki, évente egyre többen vesznek részt rajta. Ma már a rendezvény, a nagy érdeklődés miatt két hétig is eltart. A betegségek időben történő felismerése és megelőzése szempontjából jelentős a program. A házi orvosok statisztikája bizonyítja a program rendkívüli hasznosságát.

A Beretzk Péter Temészetvédelmi Klubbal való együttműködés keretében több éven keresztül megvalósult a tanulók számára Tankonyha program, melyet nagy érdeklődés kísért. Jelenleg anyagi segítség hiányában a programot nem tudjuk működtetni. (A Tankonyha oktatási program dokumentumai a Természetvédelmi Klub irattárában találhatók.)

Az Egészségvédő Egyesület a cselekvési tervének elkészítéséhez széleskörű lakossági felmérést végezett. A program részletei a települési Egészségtervben találhatóak (elérhető az Egészségvédő Egyesület irattárában).

A település gondozott, a csatornák karbantartása és az ésszerű vízkormányzás, a közterületek ápolása és az invazív növényekkel szembeni harc tekintetében a közmunkaprogramok segítségével jelentős eredményeket ért el az önkormányzat. Az anyagi javak szempontjából a településen megfelelő az életszínvonal és az infrastrukturális ellátottság. Fontos azonban megjegyezni, hogy a megfelelő anyagi lehetőségek mellett pihenésre, kikapcsolódásra nagyon kevés időt fordítanak a helyi lakosok. A morbiditási statisztikából kiderül, hogy az országos helyzethez hasonlóan nálunk is első helyen áll a szív- és érrendszeri betegek csoportja. Ezt követik a mozgásszervi betegségek, annak következményeként, hogy az emberek a fóliasátrakban sokat dolgoznak szélsőséges időjárási viszonyok között.

Településünk fejlődése az elmúlt 20 évben folyamatos, és az erőforrások lehetőségeihez mérten dinamikus volt. Az Önkormányzat címzett támogatással valósította meg az óvoda újjáépítését és a bölcsődei ellátást, a polgármesteri hivatal korszerűsítését, és 2010-ben az iskola felújítását, a „Búcsú tér gondozását, a Szent Antal tér pihenő parkká való alakítását, továbbá a templomkert közösségi térré való alakítását. Új játszótérrel, új köztérrel színesedett a település a község.

A község területén három rádiótelefon-adótorony található, azonban ezek jelenlegi ismereteink szerint számottevő hatást nem gyakorolnak az egészségre. (Bizonyos kutatásoknak ez a megállapítás ellent mond.)

13. Társadalmi tudatformálás

Bánjatok jól a Földdel. Nem szüleitektől kaptátok – gyermekeitektől vettétek kölcsön.
Kenyai közmondás

A környezetvédelmi tudatformálás célja, hogy segítse a településen a lakosok környezeti problémák iránti érzékenységének kialakítását, fejlesztését. Segítse megismerni és megérteni a természet és környezetünk működését, nyújtson alapot a környezetünkel kapcsolatos tevékenységekhez szükséges környezeti etika, egyéni felelősség kifejlesztésében és olyan képességek kialakításában, amelyek szükségesek a környezet védelmével és jobbításával kapcsolatos állampolgári kötelezettségek teljesítésében helyi, nemzeti és globális szinten.

A tudatformálásnak környezetünk minden elemét: a természetes, az épített, a technológiai és társadalmi, a gazdasági, a politikai, a kulturális, a történelmi, az etikai és esztétikai részét is szem előtt kell tartania, felismerve összefüggéseiket, kiemelve, hogy mai tetteink folyamatként összefüggnek jövőbeli következményeikkel.

Iránymutató programok, melyek felhasználásával szervezik a társadalomi tudat formlását:

- Az ENSZ 1992. évi Környezet és Fejlődés konferenciája „Feladatok a 21. századra” címmel egyértelműen megfogalmazta azokat a feladatokat, amelyeket a fenntartható fejlődés megalapozása érdekében meg kell valósítani. Az Agenda 21 egyik legfőbb jellemzője, hogy ezeknek a feladatoknak a megoldásában a helyi szintű kezdeményezéseknek jelentős szerepet kell betölteniük, továbbá, hogy a társadalom minden szektorának és csoportjának – így a helyi lakosságnak és civil szervezeteknek is – részt kell vállalniuk ezen feladatok végrehajtásában.
- Fenntartható Fejlődésre Nevelés ENSZ - évtizede 2005–2014

  "A fenntartható fejlődés a folytonosan jobb szociális lét elérése anélkül, hogy az ökológiai eltartó képességet meghaladó módon növekednénk." *Herman Daly*

  A fenntartható fejlődést szolgáló oktatásra úgy tekinthetünk, mint egy folyamatra, melynek során meg tanulunk olyan személyes döntéseket hozni, és úgy bekapcsolódni a társadalmi döntéshozatali folyamatokba, hogy döntéseink elősegítsék a jelen és a jövő generációinak jólétét, miközben nem veszélyeztetik a földi ökoszisztémák működőképességét. A fentiekből következik, hogy *a társadalom minden rétegében szükség van* a fenntarthatóság elveinek és gyakorlatának elsajátítására: a *fenntarthatóságra nevelésre*.

Ezen elvek megvalósulása a lakosság széles retegeiben csak szemléletformálással lehetséges. A településen a környezeti kérdésekkel a különböző szektorok különböző módon találkozhatnak.

Megvalósult programok a környezeti nevelés terén:

1. **A környezeti szemléletformálás tekintetében legnagyobb hagyománnyal a település közoktatási intézménye rendelkezik**

   Jól kidolgozott stratégia szerint valósítja meg programját. A tanulásszervezési és a tartalmi keretek lehetőségeinek kihasználásával:

   Tanórai keretben:

   - hagyományos tantárgyak keretében
   - nem hagyományos keretben. Pl.
     - összegző tantárgy, fakultativ tantárgy 1996-től 10 évig
     - tantárgyközi programban, pl. Erdei Iskolai programok (2004-től minden évben az iskola 10-11 éves tanulók számára)

   Tanórán kívüli keretben (esetenként iskolán kívül) pl.:

   - *Az iskola egyes csoportjait folyamatosan érintő tevékenységek,* pl. szakkör, (1978 óta folyamatosan) projektek, pl. savas eső, vízvizsgálat, zuzmóprogram, pályaválasztási nap, tanulás-módszertani foglalkozás szervezése, helyi rendezvények (csoportmunkával),
   - *Az iskola egészét egy-egy időszakban érintő tevékenységek:* akadályversenyek, szakmai napok diákszervezéssel, témanap, látogatások" (múzeumokba, állatkertbe, botanikus kertbe, szeméttelepre, szennyvíztisztító telepre, nemzeti parkokba, helyi élelmiszerüzletekbe), szelektív hulladékgyűjtés a (környezetvédelmi szakkör, DÖK szervezésében,) pl. jeles napokhoz kötve alkalmanként.
   - *Az iskola egyes csoportjait alkalmanként érintő tevékenységek.* Pl. versenyek. A Csizmazia György természetismereti verseny, vagy az országos tanulmányi verseny a Kaán Károly Természetismereti verseny, minden évben megrendezére kerül. A tanuló versenyre való eljutását, vagy az iskola vagy a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub segíti. A versenyeket a iskoltehetséggondozó programokat, az önálló környezetvédelmi szaktáborokat (1978-tól 2007-ig folyamatosan), terepgyakorlatokat, pl. a Pro Renovanda Cultura Hungariae alapítvány és a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub támogatja. A tanulók a helyi természeti értékekkel ismerkednek és részt vesznek terepi kutató munkában és mintavételezésekben, tanulmányi kirándulásokat osztályonként és évente részletes tervek alapján szervez az oktatási intézmény. A hagyományőrző kézműves foglalkozásokat, a Művelődési Ház szervez. A tematikus „Akciókat" pl. savas eső mérése, tanösvény bejárást, „nemzetközi akciókat", nemzetközi kapcsolatokban diákcseréket (pl. 1999-től 3 évig a COMENIUS-1 nemzetközi környezeti nevelési programban finn és dán iskolákkal közösen), játékokat, szituációs, dráma- és érzékelést fejlesztő játékokat az Orbán Dénes Általános Iskola és Beretzk Péter Természetvédelmi Klub szervez és a megvalósítást is támogatja.

2. **A település felnőtt lakosainak bevonása a környezetvédelmi akciókba:**

   A Föld Napján falutakarítás, a természeti értékek feltárása, bemutatása és megőrzésének programjában aktív részvétel, közreműködés a Beretz Péter Természetvédelmi Klub tanösvény fejlesztési projekteiben. A tudatformálás része a lakosok figyelmének irányítása, hogy változtassanak fogyasztói szokásaikon, pl. ne vásároljanak vissza nem váltható üvegeket, vagy olyan élelmiszereket, melyeket messzi országokból, sok kilóméter megtételével szállítanak hazánkba, s részesítsék

előnyben a környezetkímélésre törekvő hazai cégek termékeit. Egyelőre ezek a kísérletek kevés sikert hoztak.

3. **A Beretzk Péter Természetvédelmi Klub a település meglévő nemzetközi kapcsolatait felhasználja a környezeti tudatformálásban.** A intenzív nemzetközi testvértelepülési kapcsoltaiban is jelentős helyet foglalnak el, a természetvédelmi programok mellett a környezeti nevelési programok. Pl. 2010-ben francia-szerb-magyar együttműködés

4. A környezetvédelmi programban megvizsgált helyi problémákról **a lakosok véleményét kikérték** a Klub szakértői. A kapott véleményeket, javaslatokat, elvárásokat közösen megvitatták, és a programban felhasználták.

5. **A környezettudatos településirányítást mutatja,** hogy a Röszkei önkormányzat helyi rendelettel, 2000. évben települési környezetvédelmi alapot hozott létre, amely lehetőséget teremt egyes helyi feladatok megoldásához, majd 2003-ban rendeletet alkot arról, hogy a környzeti birságot környezti nevelési célra lehet kizárólag használni.

14. Fellendülő ökoturizmus

A **Beretzk Péter Természetvédelmi Klub** szakértői a lakosokkal közösen a helyi természeti értékek védelme és megismertetése céljából tanösvényeket alakított ki, és elkészítette a település „Egyedi Tájértékkataszterét" a helyi értékek bemutathatósága céljából.

A Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, a Röszkei Sporthorgász és Környezetvédő Egyesület, a helyi önkormányzattal együttműkve ökuturisztikai programokat dolgozott ki. Információs táblával ellátott látogatóhelyeket építettek. Ilyen a Börcsök-szék, a Gyálai Holt-Tisza Lisztes-átjárója, ahol információs tábla, halászkunyhó és csónakkikötő létesült, a Kancsal tónál lévő un. Vastag iskolánál a játszótér rendbetételére és turisztikai információs pont kialakítására volt lehetőség, a Molnár-réten az információs tábla mellett odupark is várja a látogatókat. A település természeti értékek megközelítésére 7 tanösvény útvonal került kijelölésre, melyek a Polgármesteri Hivatal, (az iskola) melletti információs táblától indulnak és a helyi védett területek bemutatására szolgálnak. A fejlesztések kizárólag a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub pályázati munkája révén valósultak meg.

A Röszkén kijelölt és bemutatható tanösvények:

I.	tanösvény:	Végig a fõutcán,
II.	tanösvény:	Túra az iskolától a fátyolos nőszirom élõhelyére,
III.	tanösvény:	Hosszú séta a Madarász-tóhoz,
IV.	tanösvény:	Túra a Gyálai Holt-Tisza és környékére,
V.	tanösvény:	Túra a Kancsal-tóra,
VI.	tanösvény:	Túra a Dorozsma-Majsai-homokhát természeti értékeit felfűző útvonal mentén,
VII.	tanösvény:	Túra a Kisszéksós-tóhoz.

A Röszke község területén lévő tanösvények szerves egységet képeznek a Homokháti Kistérség Tanösvény hálózatával. A kialakításában és a megvalósításában a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub együttműködik a térség civil szervezeteivel.

A PaprikaMolnár Kft. paprikamúzeumot működtet a telephelyén, amely szervesen kötődik az V. és a VI. tanösvény-útvonalakhoz. Az ide látogató megismerheti a paprikatermesztés és

feldolgozás korábbi lépéseit, a látogató betekintést nyerhet egy modern feldolgozó-üzem mindennapjaiba.

A településen működő Teleházban információs szolgáltatást kap a látogató, továbbá étkezési és szálláslehetőség biztosított a Forró fogadó, a Paprika vendéglő, valamint kisebb csoportok fogadására alkalmas az Ifjusági és Közösségi Ház.

A tanösvények részletes útvonalairól a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub honlapján, a Klub székhelyén, vagy a település Teleházában elérhető szóróanyagokból tájékozódhatnak az ide látogatók.

III. RÖSZKE KÖZSÉG KÖRNYEZETI SZEMPONTÚ SWOT ANALÍZISE

Az előrelátó, körültekintő és környezettudatos tervezéshez elengedhetetlen, hogy egy önkormányzat átlássa az adott község reális lehetőségeit. Több olyan elemzési módszert is kifejlesztettek már, amely ezt a célt szolgálja. Az egyik ilyen a SWOT-analízis - magyarosított nevén GYELV-elemzés. Az elemzés eredményeként egy olyan táblázatot kaptunk, amely segít a községet helyzetének értékelésében, Felsorakoztatjuk Röszke község környezetállapotának gyenge és erős pontjait, valamint azt, hogy milyen lehetőségekre és veszélyekre számíthat *(12. táblázat)*.

12. táblázat: Röszke község környezetvédelmi szempontú SWOT analízise

Strengths (Erősségek):	**Weaknesses (Gyengeségek):**
• Kedvező fekvés (Szeged, mint regionális központ, Tisza öntözési lehetőség, határátkelő, három teljesen eltérő adottságú kistáj, a talajvízáramlások és üledéktani okok miatt mérsékeltebben csökkenő talajvízszint) • Jó közlekedési kapcsolatok (M5-ös autópályára a faluból közvetlenül lehet fölhajtani, E75-ös főúton sűrű autóbusz-kapcsolat Szeged felé) • Magas napsütések órák száma (2000 h/év feletti) • Kedvező talajok • Jelentős természeti értékek • Megyei viszonylatban is kiemelkedően magas a helyi jelentőségű természet-védelmi területek száma. • A Gyálai-Holt-Tisza rekreációs poten-ciálja • A helyi szennyező források kis száma • Különleges adottságok a mezőgazdasági termelésben • A hagyományos tájhasználati tudás megléte • Élő tanyavilág • Erős és tenni akaró civil szféra • Jó szakember ellátottság a környéken • Tenni akaró önkormányzat	• Ár- és belvízveszély a falu keleti, mélyebb területein • Szélsőséges csapadékeloszlás, öntözési kényszer • Átgondolatlan, haváriaközpontú felszíni- és felszín alatti vízgazdálkodás a Homokhátságon • Az ivóvíz új szabvány szerinti kifogásoltsága (magas As tartalma 20 – 25 µg/l, NH_4, Fe) • A talajvizek szennyezettsége. • A fenntartható település irányítás, a helytelen vásárlási szokások. • A régi hulladéklerakó rakultivációjának hiánya, a házi hulladékégetés szabályozatlansága • A szennyvísztító kapacitásának szűkössége, szennyvíztisztító időszakos üzemi hibái. • A Gyálai-Holt-Tisza felső bögéknél lévő rossz vízminősége. • Erdőterületek alacsony részaránya, s ezen belül a tájidegen fafajok magas részaránya • Magas a levegő por-, pollentartalma, hiányos a gyomirtás, növekvő mértékű allergiás megbetegedések • Erősen egyoldalú gazdaság, a mezőgaz-daság magas részaránya • A település mélyebb részein a vizkormányzas hiányossága. • Az infrastruktúra hiányosságai (elektromos áram hiánya, burkolt utak hibái, kerékpárút hiánya a külterületen) • A helyi autóbusz közlekedés hiányosságai. • Vasúti kapcsolat kihasználatlansága

	• Az M5 autópálya tájökológiai gát szerepe • Homokbánya-rekonstrukciók átgondolatlansága • Öregedő népesség • Belterületen tartott állatállomány szaghatása • Egyes helyeken a tradícionális tájhasználati tudás, a táji tudat elvesztése • Tanyasi lakosság alacsony jövedelemtermelő képessége.
Opportunities (Lehetőségek):	Threats (Veszélyek):
• Hulladékkezelési program megoldhatósága regionális együttműködésben • Szennyvízcsatorna-hálózatra történő rácsatlakozások növelése pályázati források bevonásával az EU-s csatlakozás környezeti kényszere miatt • Országosan kiemelt közlekedési infrastruktúrafejlesztések (M5 autópálya, nemzetközi vasúti forgalom) • Az EU-s határ jelenléte, mint logisztikai és forgalomszervezési tényező • Erdősítés, növénytelepítés a tájra jellemző őshonos fajokkal, amelyek segítenék a talajmegkötést is • Sokféle mezőgazdasági termék előállításához adottak a természeti feltételek (önnfenntartó gazdálkodás esélye) • További területek helyi védettségbe vonása • A természeti értékek jobb feltárása, ökoturisztikai bemutatása. • Ökoturisztikai kapcsolatok Mórahalommal • Sűrűbb buszjárat Mórahalomra, • Vízvisszatartás, integrált tájszintű vízgazdálkodás • Invazív fajok visszaszorítása közmunkaprogramokkal. • A homoki sztyepprétek gyors spontán regenerációja legeltetés és kaszálás hatására (parlagfű gyors visszaszorítási lehetősége) • Vad- és békaátjárók létesítése az M5-ös autópályán • A helyi lakosság jobb bevonása • Agrárkörnyezetvédelmi programok a természeti értékek megőrzésére • Környezeti tudatformálás	• Talajvízszint-süllyedés a Homokhátságon • Szikesek kilúgozódása • Invazív fajok terjedése • Eröltetett akácosítás • Gyálai Holt-Tisza nádasainak fragmentációja • Beszántások, építkezések, tó- és öntözőgödör létesítések természetes élőhelyeken, különösen a Szegedi-síkon és a Dorozsma-Majsai-homokháton, azaz a természetes élőhelyek eltűnése • A természetes élőhelyek degradálódása a tájhasználat hiánya és a hagyományos táji tudás elvesztése miatt • A „Schengeni határ” miatt kialakuló fokozódó határrendészeti tevékenység • A parlagterületek növekedése esetén az allergén gyomok szaporodása • A szabálytalan hulladékégetés egészség károsító hatásai • Az M5-ös autópálya forgalmából adódó légszennyezés, hulladékstennyezés • Alacsony az erdőterületek és a növényzettel borított területek részaránya, így fokozódhat a talaj felső rétegének szél által történő elhordása • A tanyavilág elöregedése, a tanyavilág elnéptelenedése • Termelési feltételek romlása az átgondolatlan vízgazdálkodás és a klímaváltozás tükrében • Klímaváltozásból adódó haváriaesemények nagyobb száma.

Rószke környezeti szempontú SWOT-analíziséről megállapítható, hogy azonos arányban hordozza az erősségeket és lehetőségeket, mint a gyengeségeket és veszélyeket. Egyfajta kettősség is észrevehető, bizonyos kérdések, mint például az M5 autópálya és határátkelő egyszerre hordozzák magukban az erősséget is és a veszélyt is, de ugyanez érvényes a belvíz-gazdálkodásra és a táj- és területhasználatra is. Azonban, ha a helyi lakosság és az önkormányzati a lehetőséget magas arányban kihasználják és megvalósítják, akkor csökkenthetők lesznek a gyengeségek és veszélyek. Ez által a legközelebbi elemzéskor egy pozitívabb eredményt kaphatunk, amelyben az erősségek és lehetőségek listája több elemet fog tartalmazni.

IV. AKTUÁLIS PROBLÉMAKATASZTER

1. Levegő
   - porszennyezés
   - allergén gyomok terjedése
   - hulladékgyűjtő telep szaghatása
   - házi avar-, és egyéb hulladékégetés
2. Talaj
   - illegális hulladéklerakó talajszennyezése
   - védett, ex lege szikes tavaink szikességének csökkenésével annak talajainak átalakulása
3. Víz
   - az ivóvíz megváltozott szabvány miatti minőségi kifogása (főként az arzén-koncentráció Európai Unió általi megadott határértéke)
   - külterületi vízellátás minőségi és mennyiségi problémái
   - talajvízszint süllyedés (a szárazodás és a fokozódó kitermelés (illegális és legális vizes gödrök), átgondolatlan belvízgazdálkodás hatása
   - belvízveszély
   - vízjogi engedéllyel nem rendelkező kutak vízfelhasználása
   - vízvisszatartás szükségessége
   - átgondolatlan regionális vízgazdálkodás
   - A Gyálai Holt-Tisza rehabilitációjának hiánya
4. Élővilág
   - erdőterületek minimális nagysága
   - tájidegen fafajú erdőtelepítések túlsúlya
   - semlyékek kiszáradása, védett értékek degradációja
   - szikesek kilúgozódása
   - természetes élőhelyek fogyása építkezések, beszántások, bányászat és vizes gödörlétesítés nyomán
   - természetes élőhelyek jellegtelenedése, a biodiverzitás csökkenése
   - parlagterületek növekedése és azok másirányú hasznosítására nem történnek programok, pl. erdősítés,
   - a parlagok regenerációját elősegítő külterjes állattartás (kaszálás, legeltetés) alacsony mértéke.
   - őshonos fafajok kitermelése a csatornák partjáról (és nem a csatornákból!) a gépesített kotrás megvalósítása érdekében
   - gyepek kaszálásának, legeltetésének elmaradása

- hagyományos táji tudás kiveszése
- keskeny, feldarabolódó parti nádasok a Gyálaréti Holt-Tisza mentén
- invazív fajok (parlagfű, selyemkóró, ezüstfa, akác, gyalogakác, amerikai kőris, nyugati ostorfa) terjedése

5. Épített környezet
   - Helyenként rendezetlen lakókörnyezet
   - Napsugaras meglévő házak megóvása
6. Zöldfelület-gazdálkodás
   - allergén gyomok nem megfelelő irtása
   - a települési zöld területek kis kiterjedése
7. Hulladékgazdálkodás, településtisztaság
   - a korábbi települési hulladéklerakó kritikus állapota,
   - illegális hulladéklerakások
   - a szennyvíztisztító telep túlterheltsége
8. Energiagazdálkodás
   - Zöldebb energiák kis arányú igénybe vétele – társadalmi tudatformálás szerepe
   - Kevés szigetelt ház
9. Közlekedés
   - burkolatlan utak, elöregedett infrastruktúra
   - kerékpárutak hiánya,
   - a felvégi buszforduló megoldásának hiánya,
   - több éve nem megoldott a Szeged – Röszke helyközi autóbusz járattal a település kapcsolása az országos vasúti közlekedéshez,
   - kihasználatlan és kis járatszámú nemzetközi vasúti forgalom
   - A Vajdaság tömegközlekedéssel való nem kielégítő megközelítése
10. Zaj
    - Az UNILEVER közlekedési zajhatása részben megoldott,
11. Környezetbiztonság
    - árvíz- és mérsékelt belvízveszély
    - termékvezetékek meghibásodásának veszélye
12. Emberi egészség
    - por, allergén gyomok okozta légzőszervi, allergiás megbetegedések számának emelkedése
    - a külterület részleges ivóvízellátása
13. Társadalmi tudatformálás
    - A lakóterületek környezetének nem megfelelő gondozottsága
    - Helyi értékek hangsúlyozásának hiánya

V. AZ ÖNKORMÁNYZATOK KÖRNYEZETTEL KAPCSOLATOS FELADATAI ÉS MEGVALÓSULÁSA RÖSZKÉN

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. Törvény értelmében a települési önkormányzatok feladatainak két típusát különböztetjük meg: vannak kötelező és önként vállalható feladatok. Mind a kötelező, mind az önként vállalható feladatok között lényeges helyet foglalnak el a környezet védelmével kapcsolatos feladatok. Ezek jogi hátterét a szakpolitikai jogszabályok és az állami irányítás egyéb jogi eszközei (kormányhatározatok, országgyűlési határozatok) rögzítik. Kiemelten:

- a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény;
- a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény;
- a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény;
- a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény;
- az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény;
- a zaj- és rezgésvédelemről szóló többször módosított 12/1983. (V. 12.) Mt. rendelet; valamint
- a levegőtisztaság-védelemmel és a
- a felszíni és felszín alatti vizek védelmével kapcsolatos kormányrendeletek.

A helyi önkormányzatokról szóló törvény értelmében az önkormányzatoknak egymástól eltérő feladat- és hatáskörei lehetnek. A törvény a nagyobb lakosságszámú önkormányzatoknak több kötelező feladat- és hatáskört állapíthat meg a kisebbekhez képest. Az önként vállalt környezetügyi feladatokat az önkormányzat a lakosság igényei, és saját teljesítőképessége alapján maga határozhatja meg, és azt is, hogy azokat milyen mértékben és módon látja el. A települések sajátos adottságait, értékeit és problémáit a települések önkormányzatai ismerik legátfogóbban és legmélyebben, így meghatározó szerepük van abban, hogy milyen jövőképet és fejlesztési irányt követve alakítják környezetüket. Fejlesztési terveiket maguk alakítják ki, amelynek során célszerű figyelembe venni a szomszédos települések elképzeléseit és a nagyobb térségi szinteken megjelenő törekvéseket is. A helyi környezetpolitika így szerves egységet képezhet a kistérségi, a regionális és az országos törekvésekkel. Ennek során elengedhetetlen a fenntartható fejődés elveinek érvényesítése, a környezeti, társadalmi, gazdasági fejlesztéspolitikai célok és megoldások közötti kapcsolat kialakítása.

A következőkben a kötelező és önként vállalható feladatok tematikusan kerülnek bemutatásra, kiemelve a Röszkei Önkormányzat által teljesített feladatokat.

1. Átfogó környezetvédelmi feladatok és együttműködés

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény alapján meghatározott feladatok (*13. táblázat).*

13. táblázat: Átfogó környezetvédelmi feladatok és együttműködés

	Minden önkormányzatra vonatkozóan	Megvalósulás Röszkén
Kötelező feladat	Települési környezetvédelmi program kidolgozása, az abban foglalt feladatok végrehajtása, és szükség szerinti felülvizsgálata.	Igen, 2003. óta van a településnek környezetvédelmi programja, jelen program annak felülvizsgálatával és kiegészítésével foglalkozik.
	Együttműködés a környezetvédelmi feladatokat ellátó egyéb hatóságokkal, más önkormányzatokkal, társadalmi szervezetekkel.	Igen, létezik az együttműködés, minden szektorral.
	Környezet állapotának elemzése, értékelése és a lakosság tájékoztatása.	Igen megvalósul.
	A természetes és épített környezet összehangolt védelme érdekében a területfejlesztési koncepciókban, a területrendezési és településszerkezeti tervek elkészítése során a bennük foglalt elképzelések várható környezeti hatásainak feltárása, értékelése a környezetvédelmi intézkedések környezetvédelmi fejezetben, vagy önálló környezetvédelmi tervben, illetve programban való rögzítése.	Igen. Önálló tervben van, rendelet szabályozza.
Önként vállalható feladat	Önkormányzati környezetvédelmi alap létrehozása.	Van, 2000 óta, sajnos a felhasználások között a környezeti nevelés nem kap hangsúlyt, pedig a KV program 2003. évi elfogadásakor ezt rögzítették.
	A megyei önkormányzat javaslata alapján önkormányzati környezetvédelmi társulás létrehozása.	Nem történt.

2. Hulladékgazdálkodás tekintetében

A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény alapján meghatározott feladatok *(14. táblázat).*

14. táblázat: Hulladékgazdálkodásra vonatkozó feladatok

	Minden önkormányzatra vonatkozóan	Megvalósulás Röszkén
Kötelező feladat	A települési hulladék kezelésére hulladékkezelési közszolgáltatás szervezése és fenntartása, amely kiterjed az összegyűjtött települési szilárd és folyékony hulladék elszállítására és ártalmatlanítására.	Igen, a Szegedi Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft. a szilárd hulladékot, Laczi és Fiai Kft. a folyékony hulladékot szállítja a kijelölt helyre.
	A közterület szervezett, rendszeres tisztántartása.	Igen, közterület-felügyelő ellenőriz, közcélú foglalkoztatottak tisztán tartják, valamit évente a Föld Napján összefogásban a település lakosai és a tanuló ifjuság közös programot szervez a célok elérésére.
	Települési hulladékgazdálkodási terv elkészítése.	Igen, rendelet szabályozza.
Önként vállalható feladat	Vállalhatja a települési szilárd hulladék egyes összetevőinek szelektív gyűjtését, közszolgáltatás keretében történő begyűjtését.	Igen, műanyagok külön gyűjtése. Kéthetente, Szegedi Környezetgazdálkodási Nonprofit Kft. szállítja.

3. Levegőtisztaság-védelem tekintetében

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény alapján meghatározott feladatok *(15. táblázat).*

15. táblázat: A levegőtisztaság-védelemre vonatkozó feladatok

	Minden önkormányzatra vonatkozóan	Megvalósulás Röszkén
Kötelező feladat	Rendkívüli levegőtisztaság-védelmi intézkedési terv (füstriadóterv) készítése.	Nincs. Nem indokolt.
	Azokon a területeken, ahol a szmoghelyzet kialakulásával számolni kell szmogriadó tervet kell kidolgozni.	A településen nem kell szmoghelyzet kialakulásával számolni.
Önként vállalható feladat	Csökkentheti az önkormányzati tulajdonban lévő belterületi utak porterhelését, a parlagon hagyott földterületekről származó, egészségre káros pollenterhelést.	Igen, a közterület-felügyelő felszólítja az ingatlan-tulajdonosokat.
	A háztartási tevékenységgel okozott légszennyezésre vonatkozó egyes sajátos, valamint az avar és kerti hulladék égetésére vonatkozó szabályok megállapítása.	Erre vonatkozóan nincs külön szabályozás, csak amit a törvény előír. Igy mindenki akkor éget hulladékot és azt amit akar. Ez 2010-től fokozott problémát jelent. egészségügyi problémát vet föl.
	A lakosok által – a fűtési szezonban - az egészségre ártalmas anyagok elégetésének szabályozása, a probléma kivizsgálása.	Erre vonatkozóan nincs külön szabályzás. Egészségkárosító hatása miatt szabályozni szükséges.

4. Zaj és rezgésvédelem tekintetében

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény és a zaj- és rezgésvédelemről szóló többször módosított 12/1983. (V. 12.) Mt. rendelet alapján meghatározott feladatok *(16. táblázat).*

16. táblázat: Zaj és rezgésvédelemre vonatkozó feladatok

	Minden önkormányzatra vonatkozóan	Megvalósulás Röszkén
Kötelező feladat	A település stratégiai zajtérképének, valamint az intézkedési terveknek az elkészítése.	Nincs (nem indokolt) terv, de folyt/folyik állandó egyeztetés, a zajt kibocsátó helyekkel.
	Területek zajvédelmi szempontból fokozottan védetté nyilvánítása.	Nincs védetté nyilvánított terület e szempontból. Az M5 autópálya tekintetében az AKA Zrt. létesített zajvédő falakat, az Önkormányzatnak saját kezdeményezésű tevékenysége, intézkedése nincs ezen a területen..

5. Természetvédelmi feladatok tekintetében

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény és az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény alapján meghatározott feladatok *(17. táblázat).*

17. táblázat: Természetvédelemmel kapcsolatos feladatok

	Minden önkormányzatra vonatkozóan	Megvalósulás Röszkén
Kötelező feladat	A helyi jelentőségű védett természeti terület megóvásáról, fenntartásáról, természeti állapotának fejlesztéséről, helyreállításáról, bemutatásáról és őrzéséről való gondoskodás.	Igen, helyi rendelet szabályozza.
	Terv készítése az illetékességi területén található helyi jelentőségű védett természeti területek fenntartására.	Igen, elkészültek, a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub tudományos tanácsa közreműködésével.
	Az erdészeti hatósággal a településrendezési és -fejlesztési feladatok ellátásában való együttműködés.	Igen, a DALERD Zrt. véleményezte a rendezési tervet.
Önként vállalható feladat	Helyi jelentőségű védett természeti területek fenntartása érdekében megállapodást köthet vagy társulást hozhat létre.	Nincs.
	A természetvédelem helyi-területi feladatainak ellátására az önkormányzat környezetvédelmi alapjában elkülönítve természetvédelmi, és környezeti nevelési célokat szolgáló részt hozzon létre.	A Környezetvédelmi Alapról szóló rendelet van, de nem kapott szerepet a nevelési célú felhasználás.
	Közérdekből erdőtelepítést valamint fásítást rendelhet el.	Nincs.

6. Vízgazdálkodás - vízvédelem tekintetében

Az Európai Közösség vizekre vonatkozó új politikájának érvényesítéséhez az Európai Parlament és az Európa Tanács kidolgozta és elfogadta „A vízügyi politika területén a közösségi cselekvés keretének meghatározásáról” szóló irányelvet (rövidített nevén: Víz-Keret-irányelvet), amely 2000. december 22-én lépett hatályba. A Keretirányelv előírásainak végrehajtása az Európai Közösség tagállamai számára kötelező. *A Keretirányelv előírja, hogy legkésőbb 2015. december 22-ig el kell érni a vizek jó állapotát.*

A Keretirányelv fontos eleme a felszíni és a felszín alatti vizek állapotának (mennyiségének és minőségének) figyelemmel kísérése, a vizekre káros kibocsátások ellenőrzése, mérése.

Az ezekkel kapcsolatos hazai munka – pl. a megfigyelési egységek kialakítása céljából a felszíni és felszín alatti víztestek lehatárolása – megkezdődött. A vizek jó állapotának elérését szolgálja a 201/2001. számú Korm. rendelet is. A Keretirányelv gyakorlati megvalósítása a településekre is jelentős feladatokat (és részben költségeket is) ró, hatása azonban az ott lakók számára is érezhető javulást eredményez majd. Ezzel kapcsolatosan elindult vízgyűjtő-gazdálkodási tervek kidolgozása országosan 49 alegységre, melyekből az előzetes tervek alapján társadalmi vitára alkalmas konzultációs anyagok is készültek, lehetővé téve az érdekeltek széleskörű bevonását az intézkedési programok tervezésébe 2009 folyamán.

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény alapján meghatározott feladatok *(18. táblázat)*.

18. táblázat: Vízgazdálkodásra és vízvédelemre vonatkozó feladatok

	Minden önkormányzatra vonatkozóan	Megvalósulás Röszkén
Kötelező feladat	A helyi vízi közüzemi tevékenység fejlesztésére vonatkozó tervek kialakítása és végrehajtása.	Igen, ivóvízre van.
	Gondoskodás a települési közműves vízszolgáltatás korlátozására vonatkozó terv jóváhagyásáról és a vízfogyasztás rendjének megállapításáról.	Igen, rendelet szabályozza.
	A természetes vizek fürdésre alkalmas partszakaszainak és azzal összefüggő vízfelületének kijelölése.	Nincs a településen fürdésre alkalmas partszakasz, tilos a fürdés.
	A helyi vízrendezés és vízkárelhárítás biztosítása, valamint árvíz- és belvízelvezetés.	Igen, van vízkár-elhárítási terv, a helyi vízrendezés, belvíz elvezetés, bel és külterületen egyaránt folyamatos feladatokat ad, az önkormányzat szinte külső segítség nélkül eredményesen végzi a szükséges feladatokat. A csapadékvíz elvezető hálózat felülvizsgalata szükséges, és erőforrás takarékos lenne a csapadék vízzel való gatdálkodás.
	A településen az ivóvízminőségű vízre vonatkozó előírásoknak megfelelő ivóvízellátás biztosítása. Elsősorban az arzén koncentráció Európai Uniós határértékének megközelítése. 10µg/l	Igen. Röszkei ivóvíz az előírt arzén koncentráció elérésére Tisza-Maros Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulást hozott létre 6 település részvételével.

		(Deszk, Kübekháza, Röszke, Tiszasziget, Újszentiván, Zsombó) A társulás települései a lakosok számára és gazdaságilag is alkalmas közös programot dolgoz ki.
	A 2000 lakosegyenérték feletti szennyvízkibocsátással jellemezhető szennyvíz-elvezetési agglomerációt alkotó településeken a keletkező szennyvizek szennyvízelvezető művel való összegyűjtése, tisztántartása, a tisztított szennyvíz elvezetése, a más módon összegyűjtött szennyvíz, és a szennyvíziszap ártalommentes elhelyezésének megszervezése.	Igen, Domaszék-Röszke közös szennyvíztisztító telepet üzemeltet és a TMV Tisza-Maros Víziközmű Üzemeltető Kft. tartja fent. A szennyvíz tisztító kapacitása kicsi, fejlesztése szükséges.
	Nem közművel összegyűjtött szennyvizek ártalommentes elhelyezésének szervezése.	Igen, Laczi és Fiai Kft.
	A védekezési tervek jóváhagyása.	Igen, a polgári védelem hagyja jóvá.

Röszke Község Önkormányzatáról elmondható, hogy néhány kivételtől eltekintve, magas százalékban teljesíti az egyes környezetvédelmi területekre vonatkozó kötelező és önként vállalható feladatait.

KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMOK

I. Rövid távon megvalósításra javasolt programok.

(A sorrend nem jelent rangsort.)

1. program: Települési hulladékkezelés további korszerűsítése, az illegális hulladék lerakók megszüntetése, újraképződésük megakadályozása:

A településen – elsősorban tudati okok miatt – rendszeresen kialakulnak illegális hulladéklerakások. Ezek nemcsak rontják a táj arculatát, de veszélyt jelenthetnek a felszíni és felszín alatti vizekre is.

Indokoltság:

A település megtisztítása, az illegálisan lerakott hulladékok összegyűjtése csak a lakosokkal közösen, és a megvalósításhoz pályázati támogatás szükséges. A külterületen rendszeresen keletkező illegális hulladéklerakók felszámolása, és újrakeletkezésük megakadályozása a települési szelektív hulladékgyűjtés ösztönzőkkel történő elősegítése a legfontosabb lakossági feladat. Több köztéri szelektív hulladékgyűjtő edényzet kiépítésére van szükség.

1. Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
Az illegális hulladéklerakók felszámolása A településen a folyamatos hulladékgyűjtés ellenére még mindig találhatóak illegális hulladéklerakók. A településen ezek jónéhány helyen felvételezésre kerültek, ártalmatlanításukat a természetes környezet jó állapotának megtartása érdekében folyamatosan meg kell valósítani. Elkerülhetetlen az erélyes szankcionálás. (Egyszeri forrásigény.)	Önkormányzat, ISPA (a szegedi regionális program elemeként) a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Röszkei Polgárőr Egyesület, helyi lakosok	folyamatos	5 000

2. Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
A szelektív hulladékgyűjtés lakossági támogatottságának fokozottabb megszerzése, melynek eszköze a szemléletformálás.	Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Orbán Dénes Általános Iskola	2011-től	1 000 / év

3. Feladat	Lehetséges megvalósítók, partnerek	Határidő	Tervezett Forrásigény (eFt)
Lakossági veszélyes hulladékok gyűjtése, kezelése	Önkormányzat, helyi lakosok	folyamatos	3 000 / év

4. Feladat	Lehetséges megvalósítók, partnerek	Határidő	Tervezett Forrásigény (eFt)
A helyben keletkezett szerves hulladék, mezőgazdasági hulladék helyi komposztálásának megvalósítása. (Egyszeri forrásigény)	Önkormányzat Helyi közösségek	2012	30 000

5. Feladat	Lehetséges megvalósítók, partnerek	Határidő	Tervezett Forrásigény (eFt)
A régi lerakó rekultivációjának megkezdése, KEOP-2.3.0 (3,2) 32 Önkormányzat Egyes települési lerakók utólagos rekultivációja) (Folyamatban lévő program 32 település összefogásával.)	Dél-Alföldi Térségi Hulladékgazdálkodási Társulás, (Környezetgazdálkodási Nonprofit Kft.) 32 Önkormányzat együttműködése.	2012	59 000

6. Közreműködő szervezetek	Feladatai
Dél-Alföldi Térségi Hulladékgazdálkodási Társulás, Szegedi Környezetgazdálkodási Kft.	A helyi hulladékok elszállítás, eszközök biztosítása, regionális lerakóra történő hulladékszállítás, a helyi lerakó rekultivációjának megkezdése
Bertezk Péter Természetvédelmi Klub, Polgárőr Egyesület, Helyi civil szervezetek– és önszerveződésű csoportok	A programok szakmai ismereteinek közvetítése a lakosság felé. A lakosság bevonása a programokba, szemléletformálás.

A végrehajtás ellenőrzése:

Az eredményesen működő helyi hulladékgazdálkodás alapján.

Eredményesség vizsgálat:

A település tisztaságát, élhetőségét a lakosság aktív része véleményezi. A településen a mezőgazdaságban tevékenykedők a helyben komposztálhatósággal érezhető segítséget kapnak. A régi lerakó megfelelő módon történő rehabilitációjának megkezdése, látható a lakosok számára, a hulladék ártalmatlanítása, eredményes regionális együttműködés a lakosság és a Szegedi Környezetgazdálkodási Kft. között.

Forrástérkép

Forrás megnevezése	**Megjegyzés**
Központi források, EU Strukturális alapokból, pl. Széchenyi terv, KEOP	Pályázati támogatással
Szegedi regionális program elemeként 32 település	
Dél-Alföldi Térségi Hulladékgazdálkodási Társulás	
Zöld Forrás	
Saját források	Önkéntes munka

2. program: A levegő-minőség javítása.

A levegő pollentartalmának és portartalmának csökkentése, mezővédő erdősávok telepítésével. Az őszi – és a fűtési szezonban az égéstermékek vizsgálata.
Az allergiát okozó gyomok (elsősorban a parlagfű) megismertetése a lakossággal, és terjedésük visszaszorítása, a légúti megbetegedések lehetőség szerinti csökkentése, az allergiás megbetegedések csökkentése, az egyéni felelősség kialakítása elfogadtatása.

Indokoltság:
A faluban az utóbbi években megnőtt a légúti és allergiás megbetegedések száma. Az egyik leggyakoribb allergiás megbetegedést okozó gyomnövény a parlagfű (*Ambrosia sp.*), mely nagyon gyorsan (és szinte akadálytalanul) terjed a felhagyott vagy gondozatlan területeken. Fontos, hogy az Önkormányzat a parlagfű terjedésének visszaszorításával mutasson példát a lakosság számára, de figyelmeztesse is arra a lakosságot, és adott esetben – a Növényegészségügyi és Talajvédelmi szolgálattal együttesen – szankcionálja is annak elmaradását. Célszerű lenne, a rosszabb minőségű felhagyott szántókra és legelőkre is nagyobb figyelmet fordítani.

A feladatok és ütemezésük:

1.Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
Allergén gyomok terjedésének csökkentése A gondozatlan, gyomos területek feltérképezése. A belterületen a kaszálást az önkormányzati és magántulajdonban lévő területeken is el kell végezni. Különösen igaz ez az 1-2 éves parlagon hagyott területekre, ahol a parlagfű, és más őshonos gyomok (pl. ürömfélék) terjedése tapasztalható. Rendeletben kell szabályozni, hogy azt, hogy ha valaki felhagy a kerti ill. szántóföldi műveléssel, akkor a földet kötelező továbbra is gondozni, fűnyírással, . kaszálással. A földtulajdonosok figyelmének felhívása, hogy a művelési ág váltása vagy a földek parlagon hagyása eredményezi az allergén gyomok terjedését.	Önkormányzat, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Röszkei Egészségvédő Egyesület Egyéb civil szervezetek, és öntevékeny csoportok, helybeli lakosság	folyamatos	2.000/év
Szabályozni kell az őszi lombok égetését, és a lakosok fűtéshez használt energiahordozóinak égetését. Veszélyes hulladékkal történő tüzelést meg kell	Önkormányzat Röszkei Egészségvédő Egyesület	folyamatos	500/év

akadályozni, lakossági együttműködéssel. (Vizsgálatok)			
A közterületek rendben tartása, Oktatás, képzés szervezése	Önkormányzat, Bertezk Péter Természetvédelmi Klub, Orbán Dénes Általános Iskola	Folyamatos	1 000/év

2. Közreműködő szervezetek	**Feladatai**
Önkormányzat	Közterületek gondozása
Lakosság	A területek gondozásában való részvétel
ÁNTSZ	Adatszolgáltatás
Növényegészségügyi és Talajvédelmi Szolgálat	Külterületek ellenőrzése
Röszkei Egészségvédő Egyesület	Tájékoztatók, szűrővizsgálatok
Beretzk Péter Természetvédelmi Klub Egyesület	Tájékoztatók, oktatási programok, képzések, akciók a természeti területek fenntartása érdekében
Orbán Dénes Általános Iskola,	Részvétel a szükséges felvilágosító akciókban

A végrehajtás ellenőrzése:
A közterület-felügyelő és a növényvédelmi felügyelő tájékoztatása alapján.

Eredményesség vizsgálat:

Közvetetten az allergiás megbetegedések csökkenésében (emelkedésének lassulásában)

Forrástérkép:

Forrás megnevezése	**Megjegyzés**
Önkormányzati források	Pályázati támogatással
Központi források, EU Strukturális alapokból, pl. Széchenyi terv, Zöld Forrás,	
Saját forrás	Önkéntes munka

2. program: Környezet-egészségügyi akcióprogramok

Az egészség érték fogalmának megismertetése és hatékony elfogadtatása. A lakosság egészségi állapotának javítása.

Indokoltság

A települési szintű környezet-egészségüggyel kapcsolatos programok támogatása. A lakosság egészségügyi helyzetének javítása, a romló egészségi állapot megállítása. A környezet-egészségügyi tervezés, vezetés és irányítás települési lehetőségeinek vizsgálata. Az allergiát okozó gyomok (elsősorban a parlagfű) megismertetése a lakossággal, terjedésük visszaszorítása, a légúti megbetegedések lehetőség szerinti csökkentése, az allergiás megbetegedések csökkentése, az egyéni felelősség kialakítása elfogadtatása.

A faluban az utóbbi években megnőtt a légúti és allergiás megbetegedések száma. Az egyik leggyakoribb allergiás megbetegedést okozó gyomnövény a parlagfű (*Ambrosia sp.*), mely nagyon gyorsan (és szinte akadálytalanul) terjed a felhagyott vagy gondozatlan területeken.

A feladatok és ütemezésük:

1.Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
Az Egészséghét többéves tapasztalata alapján, a program folyamatos megvalósítása. A települési Egészségterv folyamatos megvalósítása, az Életmód Klub, Tankonyha, Egészség hetek, napok szervezése, pl. szűrővizsgálatok helybeni biztosítása, előadások, tájékoztatók szervezése a lakosok motiválására, hogy a megszervezett preventív programokon vegyenek részt. Házi betegápolás fenntartása.	Önkormányzat, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Röszkei Egészségvédő Egyesület, Orbán Dénes Általános Iskola, Szakmai intézmények: ANTSZ lakosok-családok,	folyamatos	3 000 / év

2. Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
A lakosság környezeti érzékenységének alakítása (nevelés, oktatás, kommunikáció). A programban a helyi média közreműködése szükséges a lakosok folyamatos tájékoztatására. Szükséges a környezetből eredő egészségkárosító hatások megismertetése, veszélyességük megítélése.	Önkormányzat, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Orbán Dénes Általános Iskola, Röszkei Egészségvédő Egyesület,	folyamatos	2.000 /program

3. Feladat	Lehetséges megvalósítók, partnerek	Határidő	Tervezett Forrásigény (eFt)
A falusi fiatal lakossok egészségi állapotának folyamatos felmérése, különös tekintettel a tanulók sportegészségügyi felmérésére. Az adatok korcsoportonkénti elemzése.	Önkormányzat, Röszkei Egészségvédő Egyesület, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Orbán Dénes Általános Iskola	folyamatos	1.000 / program

4. Feladat	Lehetséges megvalósítók, partnerek	Határidő	Tervezett Forrásigény (eFt)
Fontos, a parlagfű terjedésének visszaszorítása. Az önkormányzat, az ÁNTSZ, és a Növényegészségügyi és Talajvédelmi szolgálattal együttesen szükséges szankcionálni annak elmaradását. Célszerű a rosszabb minőségű felhagyott szántókra és legelőkre is nagyobb figyelmet fordítani, kaszálás, gondozás	Önkormányzat, földtulajdonosok	folyamatos	1 000 / év

Közreműködő szervezetek	Feladatai
Önkormányzat	Egészségügyi programok koordinálása,
Lakosság	A területek gondozásában való részvétel
ÁNTSZ	Adatszolgáltatás
Növényegészségügyi és Talajvédelmi Szolgálat	Külterületeken a talaj szennyezettségének ellenőrzése,
Röszkei Kaláka Hagyományőrző Közhasznú Egyesület	Egészséghét program koordinálása, szervezése, menedzselése.
Röszkei Egészségvédő Egyesület	Tájékoztatók, szűrővizsgálatok szervezése
Beretzk Péter Természetvédelmi Klub Egyesület	Tájékoztatók, képzések, akciók az egészséges környezetben az egészséges életmód megvalósításának bemutatása
Orbán Dénes Általános Iskola	Részvétel a szükséges felvilágosító akciókban, a program támogatása a nevelési terv szerint

A végrehajtás ellenőrzése:

A község egészségügyi helyzetét vizsgáló szervezetek, családorvosok intézményének tájékoztatása alapján.

Eredményesség vizsgálat:

Közvetetten a lakosság megbetegedések csökkenésében.

Forrástérkép:

Forrás megnevezése	**Megjegyzés**
Önkormányzati források, EU Strukturális alapokból, pl. Széchenyi terv,	Pályázati támogatással
Zöld Forrás	
Saját forrás	Önkéntes munka

4. Program: A vizek jó állapotának elérése. A vízkormányzás aktualitásai.

A település ivóvíz minőségének problémája. A település bel és külterületén a vizek időszakos mennyiségi problémája. A Gyálai Holt-Tisza hosszútávu bekapcsolása Dél-alföld ökoturizmus programjaiba.

Indokoltság:

Víz Keretirányelv előírásainak végrehajtása az Európai Közösség tagállamai számára kötelező. A Keretirányelv előírja, hogy legkésőbb 2015. december 22-ig el kell érni a vizek jó állapotát.
A Dél-alföld arzén tartalmú ívóvíz problémájának megoldása. (Európai Unió határértéke: 10 μg/l.) ivóvízben az előírt arzén koncentráció elérésére az önkormányzat a Tisza-Maros Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulást hozott létre 6 település részvételével. (Deszk, Kübekháza, Röszke, Tiszasziget, Újszentiván, Zsombó)

A település bel- és külterületén a vizek kormányzása. A vízkormányzás megoldása a jövő mezőgazdasági termelésének biztosítéka. A településünk az ország legmélyebb területe, és a Tisza közelében vagyunk, ebből adódik jelentős probléma. A felszíni vizek és a talajvizek áramlása a mélyebb helyeket veszélyezteti. Szükséges a felesleg elvezetése, a szükséges vízmennyiség visszatartási lehetőségének megteremtése, havária esetén a mályfekvésű területek szükségtározóként hazsnosíthatók.
A Gyálai Holt-Tisza vízminőségének megóvása, és a holtág teljes hosszában az ökoturizmusba való bekapcsolása

1. Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
A Dél-alföldi Ivóvízminőség-Javító program, 6 település együttműködése. A szolgáltatott ivóvíz arzénmentesítése az EU-s szabályozáshoz alkalmazkodó 10 μg/l , ill. 0,5 mg/l alatti értékre. (az egész EU-s vízminőségi szigorítás indokoltsága erősen megkérdőjelezhető.) A vízminőség javító intézkedések költsége még nem tisztázott. (Egyszeri forrásigény.)	Önkormányzat	2011. december	6 település 1 500 000 egy település: Röszke 383 750

2. Feladat	Lehetséges megvalósítók, partnerek	Határidő	Tervezett Forrásigény (eFt)
A település belterületén és a külterületén vizek kormányzása. A felesleg elvezetése, a szükséges vízmennyiség visszatartási lehetőségének megteremtése. A vízelvető csatornák folyamatos üzemének biztosítása, melyek eszközei lehetnek a mezőgazdaság vízigény kielégítésének. A vízkormányzás megvalósításának szakmai kritériumai. A karban tartáshoz munkaerő és felelőségtudat szülséges. (Egyszeri forrásigény.)	Önkormányzat, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Térségi Vízmű Társulat, ATIKÖVIZIG	2011 folyamatos	100 000

3. Feladat	Lehetséges megvalósítók, partnerek	Határidő	Tervezett Forrásigény (eFt)
A külterületi lakosság egészséges vízzel való ellátásának megszervezése. Külterületen 300 tanyába van szükség az egészséges víz biztosítására. - Ez lehetséges egyéni fúrt kutakkal, (kb. 300 000,-Ft/ kút) mely nem lenne környezet barát. - Lehetséges lenne, központi vezetékez ivóvízzel, a vezeték kiépítése kb. 30 km hosszú	Önkormányzat	folyamatos	[90 000] [270.000]

4. Feladat	Lehetséges megvalósítók, partnerek	Határidő	Tervezett Forrásigény (eFt)
A vizes élőhelyek, az ex-lege vizes élőhelyek vizkormányzásának megvalósítása, a mélyebb fekvésű területek havaria esetén szükségtározóként is használhatók lehetnek.	Önkormányzat, földtulajdonosok, Térségi Vizmű társulat Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület, ATI-KTVF	folyamatos	100 000

5. Feladat	Lehetséges megvalósítók, partnerek		Tervezett Forrásigény(eFt)
A „Környezeti potenciál növelése a Tisza folyó határközeli holt ágain”című projek szakami és gyakorlati folytatása, Gyálai Holt-Tisza ökoturizmus programba való jelentős hasznosítása, „Fenntartható turizmus fejlesztés a Gyálai Holt-Tisza mentén” HU-SRB/0901/2.1.3/086 A Gyálai Holt-Tisza rehabilitációjának megtervezése, és megvalósítása, a szennyező források kizárása, A partszakasz gondozottságának javítása. Közösségi programok szervezése a vízparton.	Önkormányzat, földtulajdonosok, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület, ATI-KTVF, ATIKÖVIZIG, ANTSZ	folyamatos	60 000

Közreműködő szervezetek	Feladatai
Önkormányzat	A programok felmérése, szervezése, a
ÁNTSZ	Adatszolgáltatás
ATIKÖVIZIG	A térségi Holtági rehabilitációs tervek elkészítése és kivitelezése
ATI-KTVF	Adatszolgáltatás, szakmai konzultáció, szakmai felügyelet
Beretzk Péter Természetvédelmi Klub	A vizes élőhelyeken a terület szakmai fejlesztésének megtervezése, a vízkormányzás technikai elősegítése kutatásokkal, az ökoturizmus helyi szintű fejlesztése, a vizes élőhelyek megőrzésére természetvédelmi programok fejlsztése, beindítása, tájékoztatók, képzések, bemutatások akciók szervezése. Az egészséges környezetben az egészséges életmód megvalósításának bemutatása,
Röszkei Egészségvédő Egyesület	Az egészséges víz fontosságának folyamatos kommunikálása, az egészséges életmód bemutatása.
Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület	A Gyálai Holt-Tisza part gondozása, a vízminőségének figyelése, az ökoturizmus fejlesztése.
Orbán Dénes Általános Iskola	Részvétel a szükséges felvilágosító akciókban, a program támogatása a környezeti nevelési terv szerint.
Ijúsági Önkormányzat	Az ökoturizmus programokban való akatív részvétel

Lakosság	Közreműködés a vízkormányzásban, a vizek védelmében,

A végrehajtás ellenőrzése:

Értelemszerűen.

Eredményesség vizsgálat:
A szolgáltatott víz minőségi vizsgálata alapján. A település belvízhelyzetének javulása. Az ellátottság bővülése. A Gyálai Holt-Tisza vízminőségének jelentős javulása és az ökoturizmus fellemdülése.

Forrástérkép

Forrás megnevezése	**Megjegyzés**
Önkormányzati források, EU Strukturális alapokból, pl. Széchenyi terv, Pályázati hámogatással.	Pályázati források
Központi támogatás célprogram alapján,	
Saját erő	Önkéntes munka

5. program: Zöldebb Röszkéért program (zöldterület-fejlesztés, erdősítés, virágosítás)

A község belterülete vegyes képet mutat: a lakosság egy része az indokoltnál kisebb figyelmet fordít a lakókörnyezetére, a házak környezete gyakran gondozatlan, nem esztétikus, kevés a közösségi zöldterület. A külterületen jelentős mennyiségű terület van műveletlenül hagyva.

Indokoltság:

A település belterületén a településkép javítása, a külterületen a területhasználat aránytalanságának csökkentése, és ezzel a széleróziós folyamatok csökkentése.

A Felszabadulás utca és a József Attila utcára koncentrálva dísznövények, virágok, villanykarókra illeszthető virágládák kihelyezésével a településszépítés szükséges.

A külterületen kevés az erdő, ami nemcsak tájképi sivárságot, hanem deflációs veszélyezettséget is jelent, és a levegő porszennyezését nincs ami megakadályozza és ezért növekszik a porszennyezés szárazabb időszakokban.

A település fejlesztére az igény egyre nagyobb, az erdősítés, pedig munkahelyt tudna termteni.

A feladatok és ütemezésük:

1.Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
A község barátságosabb utca képének kialakítása	Önkormányzat koordinálásával a lakosság	2011-től folyamatos	1.000 / év
Új közösségi zöldterületek kialakítása és gondozása	Önkormányzat, Ifjúsági Önkormáynzat	2011- 2013	3.000

2.Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
Erdősítési, - alkalmas fafajok kiválasztásával - fatelepítési terv készítése, faültetési akciók szervezése a parlagon hagyott területeken, az erdősítés a por szennyezés csökkentésére. (Egyszeri forrásigény)	Önkormányzat, lakosság, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület, Ifjúsági Önkormányzat,	2011 - 2014	3.000

3.Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
Támogatási pályázatok összehangolása, az erdősítés megvalósíthatóság céljaira	Önkormányzat Civil szervezetek Falugazdász	2012	2 000

Közreműködő szervezetek	Feladatai
DALERD Rt.	Szaktanácsadás, tervkészítés
Gazdálkodók	Erdősítés megvalósítsa,
Lakosság	A lakókörnyezet esztétikus kialakítása
Helyi civil szervezetek	A faültetés kivitelezése

A végrehajtás ellenőrzése:

Értelemszerű

Eredményesség vizsgálat:

Esztétikusabb lakókörnyezet, defláció csökkenése.

Forrástérkép:

Forrás megnevezése	Megjegyzés
Vidékfejlesztési Minisztérum, EU Strukturális alapokból, pl. Széchenyi terv,	Pályázati támogatással
Saját források	Önkéntes munka

6. program: Lakossági környezttudatosság növelése akcióprogramokkal

A lakosság a médiákon keresztül kevés információhoz jut a környezetvédelemről, a természeti – és kuturális értékekről. Az értékek felmutattása településenként és országonként jelentős feladat, az oktási intézmények helyi programjának fontos részét kell, hogy alkossák. Ebből is adódóan a helyi környezeti- és természetvédelmi helyzettel, kevesen törődnek. Szükségesnek látszik a település környezetvédelmi programjának folyamatos aktualizálása, tartalmairól rendszeres fórum és tájékoztató tartása

Indokoltság:
Mivel Röszke területe egy környezetileg érzékeny tájon fekszik és a környezetvédelmi szabályozás számos új – a lakosság, a gazdálkodók számára nem, vagy alig ismert – szigorítást hozott, továbbá az EU-s jogharmonizáció a környezetvédelem területén további fontos feladatokat követel a települések életében, kiemelten fontos a környezettudatos társadalmi gondolkodás és viselkedés. Fontos feladat a települési közigazgatás, a falu területén gazdálkodók és a lakosság környezettudatosságának összehangolása. A közvetlen közoktatási programok, a falunap és más rendezvények jó alkalomnak bizonyulnak, hogy a helyi természet és környezetvédelem bemutatkozhasson.

A feladatok és ütemezésük:

1.Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
A felnőtt lakosság, és a tanuló ifjúság környezeti érzékenységének vizsgálata	Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Orbán Dénes Általános Iskola	2012 folyamatos	500 / év
A település gazdasági egységeivel és lakosságával megismertetni a környezettudatos gazdálkodás előnyeit, s felhívni a figyelmet a káros környezethasználat veszélyeire.	Önkormányzat, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület Orbán Dénes Általános Iskola	2012 folyamatos	500 / év
A természeti táj megőrzése és fenntartható használata, a tájhasználat ökológiai megvalósíthatóságának bemutatása	Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület	folyamatos	500 / év
Környezetvédelmi referens alkalmazása, a település környezetvédelmi programja megvalósításának segítésére	Önkormányzat	2011	2 500 / év

Az Önkormányzat és civil szervezetek együttműködésében az akcióprogramok szervezése, a természet- és a környezetvédelem minden területén. Az információk lakosság felé való eljutattása, kiállításokkal, ellőadásokkal, gyakorlati programokkal.	Önkormányzat, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Röszkei Kaláka Teleház Közhasznú Egyesület, Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesüle, Ifjúsági Önkormányzat, Orbán Dénes Általános Iskola	folyamatos	250 / év

2.Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
Az oktatási intézmények környezeti nevelés programjának karbantartása, aktualizálása,	Orbán Dénes Általános Iskola, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub	2012	500 / év
Környezetvédelemmel kapcsolatos lakossági tájékoztató anyagok készítése, rendezvények szervezése	Önkormányzat, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Röszkei Kaláka Teleház Közhasznú Egyesület Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület, Orbán Dénes Általános Iskola	folyamatos	500 / év
A helyi civil szervezetek, oktatási intézmény az önkormányzat és képviselőinek közreműködésével a fenntartható fejlődést helyi szinten elősegítő, gyermek-, a fiatal és a felnőtt lakossági tevékenység-sor kidolgozása.	Önkormányzat, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Röszkei Kaláka Teleház Közhasznú Egyesület Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület Orbán Dénes Általános Iskola	folyamatos	500 / év

Családok környezettudatos életformájának kialakítása A település tanulóifjúságának bevonásával a helyi lakosság életmódjának megismerésébe és a fenntarthatóság szempontjából történő vizsgálatába. (Egyszeri forrásigény)	Beretzk Péter Természetvédelmi Klub Röszke Község Egészségvédő Egyesülete, Orbán Dénes Általános Iskola Helyi lakosok	2011-2013 folymatos	500

3.Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
Települési környezetvédelmi programjának folyamatos aktualizálása és az eredmények értékelése.	Önkormányzat Beretzk Péter Természetvédelmi Klub Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület Röszkei Kaláka Teleház Közhasznú Egyesület	2011	1 500
A település természeti területei és egyedi tájértékei mentén tanösvények kijelölése és kiépítése és folyamatos fejlesztése, karbantartása.	Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Rolgárőr Egyesület, Ifjúsági Önkormányzat Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület, Lakosság, Önkormányzat	folyamatos	2.000

Közreműködő szervezetek	**Feladatai**
Lakosság, gazdálkodók, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület, Röszkei Kaláka Teleház Közhasznú Egyesület Röszkei Polgárőr Egyesület, Röszkei Egészségvédő Egyesület, Orbán Dénes Általános Iskola egyéb helyi civil szervezetek és klubok	Együttműködés, tevékeny részvétel, minden szervezet a szakmai kompetenciája alapján.
ATI-KTVF, külső szakértők	Tájékoztató, „felvilágosító” tevékenység

A végrehajtás ellenőrzése:

A Polgármester,

Eredményesség vizsgálat:

A falu környezeti állapotának folyamatos javulása

Forrástérkép:

Forrás megnevezése	**Megjegyzés**
Önkormányzati források	Pályázati támogatással
Központi pályázatok, Humán Erőforrás M, Vidékfejlesztési Minisztérium, EU Strukturális alapokból, pl. Széchenyi terv,	
Saját erő	Önkéntes munka

7. program: Természetvédelmi értékek felmérése

Egyedi Tájérték Kataszter alapján pontosítani a védelemre érdemes, vagy a helyi védettséget már megkapott természeti és épített környezeti értékek körét.

Indokoltság:

A településen eddig nem készült átfogó elemzés a helyi értékekről.

A **település Szegedi-síkon lévő területén** eddig egy, országos szinten is jelentős természetvédelmi terület kijelölése történt ez a Börcsök-szék. Mivel ez a táj egy igen kis területű, régóta lakott és egyre növekvő beépítettségű, ezért természeti értékei egyre inkább kisebb területre szorulnak vissza. A Szegedi-sík ráadásul unikális, mert a Tiszántúli Flórajárást testesíti meg a Duna-Tisza közén, ugyanakkor számos fajt – főleg a legszikesebb élőhelyeiben – tartalmaz ez utóbbi növényföldrajzi egységből is. A Szegedi-sík valójában egy átmeneti jellegű táj a Tiszántúl és a Duna-Tisza köze flórajárása közt, mivel a homok és a lösz változatos formában és arányban keveredik e kistájon. Ennek következtében egyedülállóan nagy biodiverzitási potenciállal bír, mert a különböző alapkőzeten és különböző talajokon előforduló fajok itt egymás mellett fordulnak elő. Az átmeneti jelleg miatt számos faj csak e kistájban jelenik meg, vagy itt van a legnagyobb állománya, mert e ritka, védett fajok épp az ilyen átmeneti tájtípusokat kedvelik, így megőrzésük csak ilyen kistájakban lehetséges. Ilyen növényfajok például az apró nőszirom *(Iris pumila),* az érdes csűdfű *(Astragalus asper),* poloska szagú kosbor (*Orchis coriophora*).

A Börcsök-szék (K1128) és a Kurtadombi-gyeppel (K1139) kapcsolatosan már történtek részletesebb vizsgálatok, s mindkét területről számos új védett növény került elő. Várható, hogy a többi területen is előkerülhetnek további természetvédelmi értékek. Szükséges ezért a K1147, a K1156, a K1176, a K1179, a K1150, a K1192 jelű természeti területek részletesebb feltárása is, amelyek döntően Ős-Duna völgyek helyén kialakul löszvölgyek. E területek – lásd Sáros-völgy – nemcsak a biológiai szempontú, hanem a földtani természetvédelem jelentőségére is ráirányíthatják a helyi lakosok, különösen a fiatalok figyelmét.

A feladatok és ütemezésük:

1.Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
A Szegedi-sík természetvédelmi értékeinek felmérése, Röszkei természeti területek felvételezése. ritka, védett fajok megőrzése. Ilyen növényfajok például az apró nőszirom *(Iris pumila),* az érdes csűdfű *(Astragalus asper),* poloska szagú kosbor (*Orchis coriophora*). (Egyszeri forrásigény)	Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, SZTE Szegedi Tudományegyetem Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék	2011-2014	2 000
A fenti területek közül valamennyin a védett állatfajokra kiterjedő biodiverzitás-monitorozó programot érdemes elvégezni. (Egyszeri forrásigény)	Beretzk Péter Természetvédelmi Klub Szegedi Tudományegyetem Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék, Orbán Dénes Általános Iskola	2011-2014	2 000

Indokoltság:

A **Dorozsma-Majsai-homokháton** település területére eső részén a természeti értékek megkutatottsága korábban és jelenleg is nagyobb mértékűnek mondható, mind botanikai, mind zoológiai szempontból. Nem véletlen, hogy 3 helyi jelentőségű védett terület és 3 ex lege szikes tó is található a község e kistájban lévő részén. A K3132 terület ex lege szikes tó minősítése tisztázandó. Ex lege minősítése megalapozott, de ezt minden adatbázisban egységesen kell közölni (lásd rendeletek, TEIR). Ez utóbbi probléma megoldása az országos természetvédelem feladata. E kistáj természeti értékeinek feltárása a 2009-es évtől kezdődően felgyorsult, az eddig egy-egy területről ismert védett fajok mellett újabbak kerültek elő.

Mindezzel összhangban a homokhátsági sömlyékek, szikes tavak bemutatását szolgáló, az BPTK álatl készített táblák is bővültek. A Molnár-rét mellett a Kancsal-tavat, a Kis-Székós-tavat, és a Madaras-rétet együttesen bemutató tábla, és a Sömlyékek és a Szikes tavak élővilágát bemutató információs táblák, 2010-ben készültek el. A homokhátsági védett területek immáron egy tanösvényhálózatba rendeződnek. A tanösvények infrastruktúrális fejlesztése tájékoztató és irányjelző táblák segítségével így már szükségessé vált. A K1131 (Molnár-rét), a K1177 (Kancsal-tó) és a K1182 (Madaras-rét) főleg botanikai szempontból, részben zoológiai szempontból, míg a K1164 (Madarász-tó) – de annak is inkább a mórahalmi része – madártani szempontból számít megkutatottabb területnek. A fenti területekről ennek ellenére előkerülhetnek újabb természeti értékek, a zoológiai és botanikai kutatások kiegyensúlyzása is szükséges e fenti területeknél. Kevés információnk van azonban a K1130, a K1123, a K1146, a K1172, a K1148, a K1190, a K3132, a K1195, a K1184 kódú természeti területekről, ezért az elkövetkező 2-3 évben az alapkutatásoknak ezen területekre is ki kell terjedjenek. A Beretzk Péter Természetvédelmi Klub előzetes kutatásai alapján e területekről olyan ritka növények is előkerültek már, mint a réti angyalgyökér *(Angelica palustris),* s a MÉTA-adatbázis alapján is további értékek előkerülése várható. A K1164 és a K1130-as terület vizsgálata azért is fontos, mert ezek EU-s jelentőségű Natura 2000-es területek a Dél-Homokhátság Madarász-tavi site-jaként jelentek meg.

2. Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
A település Dorozsma-Majsai-homokhátra és Dél-Tisza-völgyre eső részén történt természeti értékek felmérésének folytatása E kistáj természeti értékeinek feltárása a 2009-es évtől kezdődően felgyorsult, a feltárás folytatása indokolt és jelentős tevékenység a természeti értékek megóvása szempontjából. Egyszeri forrás igény	Beretzk Péter Természetvédelmi Klub Szegedi Tudományegyetem Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék Orbán Dénes Általános Iskola	2011-2013	2.000
A természeti területek információs táblával való bemutatása a helyszíneken, a területek infrastrukturális fejlsztés, a helyi Tanösvény hálózat bekacsolása a regionális rendszerbe, fejlesztési program, egyszeri forrás igény	Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, SzTE Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék, Orbán Dénes Általános Iskola	2011-2014	3.000

Indokoltság:
Ismertebb a K1122-es természeti terület, azaz a **Gyálaréti Holt-Tisza természetes élővilága**, s a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub által kihelyezett, tanösvényhálózatba illesztett bemutatótáblákon és kiadványokban ismerhető meg. A terület további kutatása elsősorban vízminőségi szempontok szerint célszerű. Fontosnak tartjuk a kedvező rekreációs adottságú holtág bekapcsolását a szabadidős programokba.

Itt a természeti értékek fennmaradását, megőrzését, a védett fajok – főleg állatok – állományának változását biodiverzitás-monitoringgal lehet vizsgálni, amibe a helyi Általános Iskola diákjai is bevonhatók, így e feladat a környezeti nevelés céljait is szolgálja. A fiatalok bevonása egyébként a monitoring feladatokba a fent felsorolt többi terület esetén is lehetséges.

A Gyálai Holt-Tisza rekreációs célú fejlesztése
A holtág méretei, vízpótlási lehetőségei, Szegedhez való közelsége lehetővé tenné, hogy az jelentős szerepet kapjon a helyi szabadidős programokban. A holtág jelenlegi vízminősége azonban egyelőre kizárja az ilyen célú fejlesztéseket (utolsó kotrása 1971-ben volt). Egy koordinált fejlesztéssel, a szennyező források kizárásával azonban jelentősen felértékelődne a terület.

A feladatok és ütemezésük:

3.Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
A Gyálai Holt-Tisza rekreációs célú fejlesztése, a vízminőségének folyamatos megfigyelése, növények és állatok monitorozása	Önkormányzat Beretzk Péter Természetvédelmi Klub Szegedi Tudományegyetem Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék, Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület Orbán Dénes Általános Iskola	2011- 2013 folyamatosan	1 000 / év
„Fenntartható turizmusfejlesztés a Gyálai Holt-Tisza mentén” HU-SRB/0901/2.1.3/086 A Gyálai Holt-Tisza rehabilitációjának megtervezése, és megvalósítása, a szennyező források kizárása, Lehetséges hasznosításának tanulmányterve **Lásd.: Rövid távon megvalósításra javasolt programok:** a 4. program 5. feladatát.	Önkormányzat, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület, ATIKÖVIZIG, ATI-KTVF	2011-2012	[56 000]

Közreműködő szervezetek	Feladatai
Röszke község Önkormányzata	A Gyálai Holt-Tisza a Fenntartható turizmus fejlesztése projekt vezetője, IPA program
Magyarkanizsa Önkormányzat	A Gyálai Holt-Tisza a Fenntartható turizmus fejlesztése projekt partner
Szegedi Tudományegyetem Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék,	A feltáró kutatómunka irányítása.
Beretzk Péter Természetvédelmi Klub	A kutatásban való részvétel, az ökoturizmus programjának kialakítása és fejlesztése a vizes élőhelyeken. A vizes élőhelyen a terület szakmai fejlesztésének megtervezése, az ökoturizmus helyi szintű fejlesztése, kialakítása és beindítása, tájékoztatók, képzések, bemutatások akciók az egészséges környezetben az egészséges életmód megvalósításának bemutatása,
Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület	A Gyálai Holt-Tisza élővilágának felügyelete, gondozása, együttműködés a Tiszai Halászati szövetlezettel, a szakszerű horgásztatás biztosítása, a partszakasz gondozása, tisztántartása, az ökoturizmus programjának kialakítása és fejlesztése
Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága	A program szakma felügyelet
ATIKÖVIZIG	A program szakmai segítője
ATI-KTVF	A vízminőségi vizsgálatok elősegítése, adatok szolgálatása

A végrehajtás ellenőrzése:

A vízminőség ellenőrzése.

Eredményesség vizsgálat:

Az élővilág megfelelő fennmaradása, a kellemes környezetben egyre több ember találja meg a pihenés és kikapcsolódási lehetőséget

Forrástérkép:

Forrás megnevezése	Megjegyzés
Központi források EU Strukturális alapokból, pl. Széchenyi terv,	Pályázati támogatással
Saját források	Önkéntes munka

8. program: Energiatakarékossági programok

Energiatakarékosság fontossága, a klímavédelem elősegítése.

Idokoltsága:
Villamos energiatakarékossági program kidolgozása. Így az utcai világítás, takarékos használata, pl. az éjszakai kivilágítás csökkentése.
Középületek korszerűsítése, energiatakarékosságot elősegítő fejlesztése.

A feladatok és ütemezésük:

1.Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
A villamos energiatakarékos fölhasználása érdekében szemléletváltó programok szervezése: oktatási intézményben, - lakosok körében, - nyilvános Fórumokon, - falugyűkéseken, - Falu Napon,	Önkormányzat Beretzk Péter Természetvédelmi Klub CSEMETE Természetvédelmi Egyesület Orbán Dénes Általános Iskola	2011-folyamatosan	1 000 / év
Megújuló energiaforrások felhasználása, (Napelemes közvilágítás)	Önkormányzat		?
Középületek energiatakarékos fölújítása,	Önkormányzat	2011-2014	?
A közvilágításban, elfogyasztott villamosenrgia mennyiségének csökkentése: pl. energiatakarékos izzók. hasznáta, pl. (LED lámpák) Egyéb takarékossági lehetőségek, fotovillamos berendezések	Önkormányzat, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub	2011-2012	?

Közreműködő szervezetek	**Feladatai**
Röszke község Önkormányzata	Az energia fogyasztás mennyisági csökkentésének elősegítése, szabályozása
Beretzk Péter Természetvédelmi Klub	Energia takarékos programok és eszközök bemutatása, a takarékos energia fölhasználás hatásai.
CSEMETE Természetvédelmi Egyesület	Biztosítja a technikai, gyakorlati bemutatást, a lakossági kommunikációt

A végrehajtás ellenőrzése:

Az elfogyasztott villamos energia

Eredményesség vizsgálat:

Energia takarékosság tényének bizonyossága

Forrástérkép:

Forrás megnevezése	**Megjegyzés**
Központi források, Önkormányzati források, EU Strukturális alapokból, pl. Széchenyi terv,	Pályázati támogatással
Saját források	Önkéntes munka

9. program: Helyi és helyközi közlekedés fejlesztése.

A település környezetbarát közösségi közlekedésének és segítése.

Indokoltsága:
A település felvégi buszfordulójának kialakítása, a település új lakóövezetében is autóbusz körforgalom kialakítása.
A közösségi közlekedési rendszerek összekapcsolása, autóbusz és a vonat átszállási lehetőségének javítása.
A külterületi közlekedési utak évente történő karbantartása,
A Dél-alföldi kerékpáros utak tovább fejlesztése a környékben.

A feladatok és ütemezésük:

1.Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
A településen a Felszabadulás utca kezdetére és az új osztásban is szeretnének a lakosok egy-egy autóbusz megállót.	Önkormányzat		?
A település helyközi autóbusz járatának összekapcsolása a Szeged városi, vasúti közlekedéssel.	Tisza Volán	2011	?
Kerékpár utak fejlesztése, a szomszédos települések irányába, Egyszeri forrás igény	Szeged - Euróveló, Önkormányzat. Mórahalom-Röszke	folyamatos	?
A külterületi utak karbantartása évente, a külterületi utakat alkalmassá kell tenni a folyamatos kerékpáros közlekedésre, egyszeri forrás igény.	Önkormányzat	2011 folyamatos	10 000

Közreműködő szervezetek	**Feladatai**
Röszke község Önkormányzata	Az utak karbantartását biztosítja, folyamatosan egyeztet a lakosság és a Tisza Volán Zrt. között az igények mind jobb kielégítése érdekében.
Tisza Volán Zrt.	A település lakosai utazási igényeinek mind jobb kielégítése

A végrehajtás ellenőrzése:
A lakossági elégedettség alapján.

Eredményesség vizsgálat:
A lakosok munkavállaláshoz szükséges igényeinek, ha megfelelő a szolgáltatás.

Forrástérkép

Forrás megnevezése	**Megjegyzés**
Központi források, Önkormányzati források, EU Strukturális alapokból, pl. Széchenyi terv,	Pályázati támogatással
Saját források	Önkéntes munka

II. Közép - és hosszú távon javasolt programok
(A sorrend nem jelent rangsort.)

1. program: A vizek jó állapotának elérése.

Az Európai Közösség vizekre vonatkozó új politikájának érvényesítéséhez az Európai Parlament és az Európa Tanács kidolgozta és elfogadta „A vízügyi politika területén a közösségi cselekvés keretének meghatározásáról" szóló irányelvet (rövidített nevén: Víz-Keret-irányelvet), amely 2000. december 22-én lépett hatályba. A Keretirányelv előírásainak végrehajtása az Európai Közösség tagállamai számára kötelező. *A Keretirányelv előírja, hogy legkésőbb 2015. december 22-ig el kell érni a vizek jó állapotát.* A feladatot az előírt határidőig meg kell oldani.
A település földrajzi helyzetéből adódó belvíz helyzet problémái, csapadékos időszakban szükséges a vizek kormányzása.

Indokoltsága:
A Keretirányelv megvalósítása feltehetően több évet fog igénybe venni, fontos eleme a felszíni és a felszín alatti vizek állapotának (mennyiségének és minőségének) figyelemmel kísérése, a vizekre káros anyagok kibocsátásának ellenőrzése, megakadályozása.
Az ezzel kapcsolatos hazai és térségi munka megkezdődött. A vizek jó állapotának elérését szolgálja a 201/2001. számú Korm. Rendelet is.
A Dél-alföld arzén tartalmú ívóvíz problémájának megoldása. (Európai Unió határértéke: 10 μg/l.) az előírt arzén koncentráció elérésére az önkormányzat a Tisza-Maros Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulást hozott létre 6 település részvételével. (Deszk, Kübekháza, Röszke, Tiszasziget, Újszentiván, Zsombó) A belvíz probléma és a vízkormányzás problémája valamint a vizek arzém mentesítésének megoldása folyamatos feladat, már több éve megkezdődött, sajnos még nem születettek végeleges megoldások.

A Keretirányelv gyakorlati megvalósítása a településünkre is jelentős feladatokat (és jelentős költségeket is) ró, hatása azonban az itt lakók számára is érezhető javulást eredményez majd.

1. Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
A szolgáltatott ivóvíz arzénmentesítése az EU-s szabályozáshoz alkalmazkodó 10 μg/l , ill. 0,5 mg/l alatti értékre. (az egész EU-s vízminőségi szigorítás indokoltsága erősen megkérdőjelezhető.) A vízminőség javító intézkedések költsége még nem tisztázott. **Lásd a *Rövid távon megvalósításra javasolt programok*: *4. program 1. feladatnál,*** A program 2011-ben kezdődött, egyszeri forrásigény.	Önkormányzat	2015.	6 település 1 500 000 egy település: Röszke 383 750

Indokoltsága:

A település tanyavilágában kb. 300 házban nincs vezetések ivóvíz, a lakosok egyéni kutakból látják el szükségleteiket. A megfelelő minőségű iívóvíz biztosítása állami, önkormáynzati feladat.

2. Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
A külterületi lakosság egészséges vízzel való ellátásának megvalósítása. A program megvalósítására az alkalmas és környezetbarát megoldást kell választani. Külterületen 300 tanyába van szükség az egészséges víz biztosítására. - Ez lehetséges egyéni fúrt kutakkal, (kb. 300 000,-Ft/ kút) mely nem lenne környezet barát. - Lehetséges lenne, központi vezetékes ivóvízzel, a vezeték kiépítése kb. 30 km hosszú **Lásd *a Rövid távon megvalósításra javasolt programok**: 4. program 3. feladatnál.* A programot addig kell folytatni, míg minden családnak lesz jó minőségű ivóvize, a megoldás kidolgozása remélhetőleg 2011-ben megtörtént, és környezetileg fenntartható megoldás született és zajlik a fejlesztés 2011-után.	Önkormányzat, lakosok	2011 folyamatos	[90 000] [270.000]

Indokoltsága:

A vizes élőhelyek fenntartása, rehabilitációja. A településen a rendkívüli vízügyi helyzet, havária esetén megfelelő vízelvezetési rendszer kiépítése.

3. Feladat	Lehetséges megvalósítók, partnerek	Határidő	Tervezett Forrásigény (eFt)
A vizes élőhelyek, az ex-lege vizes élőhelyek vizkormányzásának megvalósítása, a mélyebb fekvésű területek havaria esetén szükségtározóként is használhatók lehetnek.	Önkormányzat, A földtulajdonosok, Térségi Vizmű társulat, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület, ATIKÖVIZIG	2011-02-13 folyamtos	100 000

A végrehajtás ellenőrzése:

Értelemszerűen.

Eredményesség vizsgálat:
A szolgáltatott víz minőségi vizsgálata alapján. A település belvízhelyzetének javulása. Az ellátottság bővülése.

Forrástérkép

Forrás megnevezése	Megjegyzés
Önkormányzat	Pályázati támogatással
EU Strukturális alapokból, pl. Széchenyi terv,	
Saját forrás	Önkéntes munka

2. program: Vízvisszatartás megvalósítása a védelemre is érdemes természeti területeknél

A Homokhátság röszkei részén is fellép a talajvízszint-süllyedés problémája, ami a szikes tavak egyre hamarabb történő kiszáradásán és a szikes tavak és gyepek kilúgozódásán is tetten érhető. Mindezzel párhuzamosan a láprétek vízellátottsága is csökken. A jövőben sokkal szeszélyesebb csapadékeloszlásra kell számítsunk, ezért a belvízgazdálkodás szerepe fel fog értékelődni. Ez nem azt jelenti, hogy a vízügynek pusztán a haváriaesemények elhárítására, a káros belvizek, levezetésére kell koncentrálnia, hanem a vizet meg is kell tartania.

Indokoltság:

A homokhátsági és a Szegedi-síkon történő vízvisszatartás költségkímélő is, mert az aszályos nyári időszakokban nem kell drága pénzen az ártéri víztárolókból, belvízbefogadókból – mint pl. a Gyálaréti Holt-Tiszából – a vizet visszaszivattyúzni. Sokszor ennek az infrastruktúrális feltételei – átemelők, zsilipek, szivattyúházak, karbantartott csatornák – sem adottak. Ezért a Homokhátság csatornáiban, szikes tavaiban és semlyékeiben szükséges a víz öntözés és élőhelyrekonstrukciós célú tározása. A csatornákban tárolt víz első sorban az öntözés vízigényét szolgálhatja, különösen, hogy annak sótartalma alacsonyabb. A csatornákban és a semlyékekben tárolt víz együttesen emeli a talajvíz-szintjét. Mivel az északnyugat-délkelet irányú regionális talajvízáramlások Röszke irányába haladnak, s a Homokhátság központibb része felöl is ide áramlik a víz a vízvisszatartásnak helyi, kitérségi és regionális szinten is pozitív hatása lehet. Eme „alvizi" jellegű vízvisszatartás visszaduzzasztja a talajvízáramlásokat, így kompenzálható az elmúlt évtizedekben bekövetkezett olykor több m-es talajvízszintsüllyedés is. Mivel a talajvízáramlások megléte miatt a jövőben is fog víz kerülni Röszke homokhátsági részére a tőle északnyugatra fekvő területekről, így ha e csapadéktáplálta áramlás erőssége - a csökkenő csapadékösszegek miatt – csökken is, a vízvisszatartás e csökkenés mértékét komponzálhatja akár teljes mértékben. Ezért a Duna-Tisza közére sokak által jósolt „elsivatagosodás" veszélye minimálisra csökkenthető, a gazdálkodás feltételei fenntartható módon, hosszú időre biztosíthatók, ami a jövőben e térség számára – a mezőgazdasági termékek előállítása révén – hosszú távú piaci előnyöket jelenthet az ország vagy a Homokhátság más részeihez képet. Röszkén a zöldségkultúrák mind vízigényesek, ezért is fontos a megfelelő mennyiségű és minőségű öntözővíz biztosítása.

A semlyékek, szikes tavak nyaranta rendszerint kiszáradnak, kaszálásukat, legeltetésüket ez teszi lehetővé, ami szintén a tradícionális tanyasi tájhasználat része. Ezért a vizek csatornákba történő levezetése, s ezekből öntözés célú felhasználása nyáron nem feltétlen természetellenes dolog, hanem része a táj természetes éves vízdinamikájának, feltétele az élőhelyek és az ott folyó gazdálkodás fennmaradásának. A vízvisszatartás hatására azonban a semlyékek peremén újabb „száraz legelőkre" lesz szükség, hogy a jószágok tudjanak a tavaszi, kor nyári időszakban is legelni. Ez várhatóan a XIX. század közepi tájhasználati, felszínborítási struktúra ismételt megjelenését hozhatja maga után, amikor is mindig volt a tanya körül egy szárazabb legeltett gyepfolt. Ez a homoki sztyepprétek – a száraz legelők mind ilyen élőhelyek természetes körülmények közt – jó regenerációs képessége miatt megvalósítható (tájban a magkészlet megvan), e regenerációt a kaszálás és a legeltetés pozitívan befolyásolhatja.

A semlyékeket, szikes tavakat, mint tározótereket a hirtelen lehulló, nagy mennyiségű tavaszi, nyár elejei esetleg őszi csapadék tárolására is fel lehet használni, majd a vizet onnan folyamatosan a csatornákba, majd öntözővízként a szántókra juttatni. A rendkívüli mennyiségű, szeszélyes eloszlású csapadékhullásokra a jövőben egyre gyakrabban kell számítani. A tározóterek így a szántókat és esetleg a tanyákat veszélyeztető belvizek mértékét is csökkenthetik.

A fentiek miatt nemcsak a csatornák kotrásával kell foglalkozni, hanem zsilipek, átereszek, bukók építésével, karbantartásával, azok igények és az időjárási feltételeknek megfelelő üzemeltetésével, integrált, kistáj és kistérségi szintű működtetésével is. A munkálatok során azokat a nagy, őshonos fákat (nyarakat, füzeket) meg kell őrizni, amelyek nem a csatornában nőttek. A gépesítés nem lehet indok, az ilyen szakaszokra közmunkásokat, kézi erőt kell bevetni az esetleges kotrási munkálatok elvégzésére. Megállapítandó azonban az, hogy a csatornák mélysége, keresztmetszete, tárolókapacitása a legtöbb helyen – még a gyakran kifogásolt részeken is – megfelelő, azaz a csatornák további mélyítése nem szükséges, mert ezek a nyári időszakban még lejjebb húzzák a talajvízszintet, amikor amúgy is nagy a mezőgazdálkodás vízigénye. A csatornák kotrása helyett a semlyékekben, szikes tavakban történő tározás, a meglévő vizes gödrökbe való vízkivétel vagy épp a felszín alatti víztárolók (lásd Algyői-főcsatorna és Mórahalom közti felszín alatti nyomóvezeték, amibe nemcsak Tisza víz, hanem homokhátsági víz is betáplálható lenne) megépítése és az azokba történő vízkiszivattyúzás lehetne megoldás a rendkívüli haváriahelyzetekre, az esetenként előforduló nagyobb belvizekre. Azaz a csatornák méretezését nem kell a legnagyobb vízszintre kiépíteni, hanem az átlagos viszonyokra kell őket méretezni, mivel a fenti vízkivételi lehetőségekkel a belvízveszély csökkenthető.
A vízvisszatartás megakadályozhatja a szikesek további kilúgozódását (pl. leromlott szikes rét sáv a Kancsal-tó mézpázsitos szikfokában a csatorna mentén javíthatja a szikes és lápi élőhelyek állapotát, a sziki madárfajok költését, újramegtelepedését elősegítheti.

1. Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
A település belterületén és a külterületén vizek kormányzása. A felesleg elvezetése, a szükséges vízmennyiség visszatartási lehetőségének megteremtése. A vízelvezető csatornák folyamatos üzemének biztosítása, melyek eszközei lehetnek a vízkormányzásának. **A vízkormányzás megoldása** a jövő mezőgazdasági termelésének biztosítéka. A karban tartáshoz munkaerő és felelőségtudat szülséges.	Önkormányzat, Térségi Vízmű Társulat	2014 folyamatos	?

Közreműködő szervezetek	**Feladatai**
Lakosság	Közreműködés a vízkormányzásban, a vizek védelmében,
ATI-KTVF	Adatszolgáltatás, szakmai konzultáció,
ATIKÖVIZIG	A térségi vízelvetési tervek elkészítése
Beretzk Péter Természetvédelmi Klub Egyesület	Tájékoztatók, képzések, akciók az egészséges környezetben az egészséges életmód megvalósításának bemutatása, az ökoturizmus fejlesztése a vizes élőhelyekken.

A végrehajtás ellenőrzése:

Értelemszerűen.

Eredményesség vizsgálat:
A település belvízhelyzetének javulása.

Forrástérkép

Forrás megnevezése	**Megjegyzés**
Önkormányzat	Pályázati támogatással
EU Strukturális alapokból, pl. Széchenyi terv,	
Saját forrás	Önkéntes munka

3. program: A Gyálai Holt-Tisza rekreációs célú fenntartható fejlesztése

A holtág parti nádasainak felfragmentálódását a rekreációs célú fejlesztés nem idézheti elő. Több stég, móló nem kívánatos.

Indokoltsága:

A nádas fragmentálódása ronthatja a vízminőséget, mert az puffereli a település és a környező mezőgazdasági területek felöl érkező felszíni és felszín alatti vizeket, csorgalékvizeket, megszűrve azokat, kivonva belőlük a szennyező anyagokat. A nádas fragmentálódása az ott fészkelő madarak (kis vöcsök, búbos vöcsök, tőkés réce, szárcsa, vizityúk, törpegém, nádirigó, cserregő nádiposzáta) fészkelési lehetőségeit is rontja, ráadásul e nádas fontos peterakóhely a kétéltűek számára, búvó- és ikrázóhely a halak számára.

„Környezeti potenciál növelése a Tisza folyó határ közeli holtágain” címűprogram INTERREG III./A szegedi kezdeményezésű prograM folytatása szükséges, mely programban a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub a kezdetektől részt vett. A program folytatásához, a Holt-Tisza élővilágának megtartásához, széleskörű összefoglalásra van szükség, az önkormányzatok, a lakosok, a szakmai szervezetek között. Fontos a területe a helyi és a régiós ökoróturizmus fejlesztése vonatkozásában.

A Gyálai Holt-Tisza vízminőségének megóvása, és a holtág teljes hosszában az ökoturizmusba való bekapcsolása. A HU-SRB/0901/2.1.3/086 **„Fenntartható turizmus fejlesztés Gyálai Holt-Tisza mentén”** a határon átnyúló holtág rehabilitációs projekt negvalósítása, Röszke község Önkormányzat, mint vezető kedvezményezett - Magyarkanizsa Önkormányzata, mint partner

4. Feladat	Lehetséges megvalósítók, partnerek	Határidő	Tervezett Forrásigény(eFt)
A Környezeti potenciál növelése a „Tisza folyó határközeli holtágain” című projekt szakmai és gyakorlati folytatása, Gyálai Holt-Tisza ökoturizmus programba való jelentős hasznosítása, **Fenntartható turizmusfejlesztés a Gyálai Holt-Tisza mentén** HU-SRB/0901/2.1.3/086 A Gyálai Holt-Tisza rehabilitációjának megtervezése, és megvalósítása, a szennyező források kizárása, A partszakasz gondozottságának javítása. Közösségi programok szervezése a vízparton. **A Gyálai Holt-Tisza rekreációs célú fejlesztése,** a vízminőségének folyamatos megfigyelése, növények és állatok monitorozása Egyszeri forrás igény. ***Kivitelezés:*** ***Lásd: Rövid távon megvalósításra javasolt programok:*** *4. program 5. feladat és a 7. program 3. feladatnál részletesen*	Önkormányzat, földtulajdonosok, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület	folyamatos	100 000

A végrehajtás ellenőrzése:

Értelemszerűen.

Eredményesség vizsgálat:
A szolgáltatott víz minőségi vizsgálata alapján. A település belvízhelyzetének javulása. Az ellátottság bővülése. A Gyálai Holt-Tisza vízminőségének jelentős javulása.

Forrástérkép

Forrás megnevezése	Megjegyzés
Önkormányzat	Pályázati támogatással
EU Strukturális alapokból, pl. Széchenyi terv,	
Saját forrás	Önkéntes munka

4. program: Régi hulladéklerakó ártalmatlanítása, rekultivációja, a szennyvíztisztító kapacitásának bővítése.

A település egyre növekvő szilárd és folyékony hulladékának ártalmatlanítása. A szilárd hulladék szelektív gyűjtésének fokozása. A biohulladék komposztálása. A szennyvíztisztító szűkös kapacitását növelni szükséges.

Indokoltsága:
Az emberi jólét és az esztétikus szempontok miatt a régi hulladéklerakó ártalmatlanítása, rekultivációja sükségessé vált. Megvalósítása anyagi források hiányában csúszik (de a regionális ISPA programban szerepelt). A településen sok biohulladék keletkezik az intezív zöldségtermelés miatt, fontos és hasznos lenne a zöld hulladék komposztálása.
A folyékony hulladék kezelése, akadozik a szenyvíztisztító egyre szűkülő kapcitása miatt. A tisztítómű kapacitásának bővítése szükségessé vált. A folyékony hulladék növekvő mennyiségét a belvíz is okozza, és ez okozza a szennyvíztisztító kapacitásának fokozott szűkülését. Alkalmanként ez okozhat II. fokú belvízvédelmi készültséget is.
A probléma az, hogy a nagy mennyiségű csapadék estén a szennyvízelvezető hálózat is részt vesz a csapadékvízek elvezetésében, ezzel is lerontva a tisztítás hatásfokát, mindez többletköltséget is okoz azzal, hogy tisztítást nem igényló vizeket a szennyvíztisztító telepre vezetnek. Mindezek indokolják a csapadékvíz elvezető hálózat felülvizsgálatát., a csapadék víz-gazdálkodást.

1. Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
A Röszke települési hulladéklerakó rekultivációja. A program 2011-ben indult, az akkor tervezett összegből, a rövidtávú program 1. program / 5. feladat	Dél-Alföldi Térségi Hulladékgazdálkodási Társulás, Szegedi Környezet-gazdálkodási Kht*	2014	59 000

2. Feladat	**Végrehajtásért felelős**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
Komposztáló telep létesítése. Egyszeri forrás isgény a telep létrehozására.	Önkormányzat	2014	50.000

3. Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
Folyékony hulladékkezelés – szennyvíztisztító telep korszerűsítése, bővítése. KEOP Egyszeri forrás igény.	Önkormányzat.	2014	216 000

4. Feladat	Lehetséges megvalósítók, partnerek	Határidő	Tervezett Forrásigény (eFt)
Csapadékvíz elvezető hálózat felülvizsgálata, rekonstrukciós tervezési munkálatok. A felmérés és tervezés után lehet költséget kalkulálni.	Önkormányzat Helyi civil szervezetek	2014	**?**

4. Közreműködő szervezetek	Feladatai
Szegedi Környezetgazdálkodási Kht.	A helyi hulladéklerakó rekultivációja lehetőleg a regionális lerakóra történő hulladék szállítás
Dél-Alföldi Térségi Hulladékgazdálkodási Társulás	A helyi hulladéklerakó rekultivációja
Helyi civil - és önszerveződésű csoportok	A lakosság bevonása programokba
Domaszék-Röszke Önkormányzata	A csapadékvíz elvezetése problémájának mielőbbi megoldása, település csatorna hálózatának minőségi fölül vizsgálata

A végrehajtás ellenőrzése:

Az eredményesen működő helyi hulladékgazdálkodási törvény alapján.

Eredményesség vizsgálat:

A település tisztaságát, élhetőségét a lakosság aktív része véleményezi. A településen csak helyben komposztálható szerves hulladék kerül lerakásra, feldolgozásra. A régi lerakó megfelelő módon történő rehabilitációja, a hulladék ártalmatlanítása, eredményes regionális együttműködés a lakosság és a Szegedi Környezetgazdálkodási Kht között. A szennyvíztisztító bővítésével a terhelési probléma csökken.

Forrástérkép

Forrás megnevezése	Megjegyzés
EU Strukturális alapokból, pl. Széchenyi terv,	Pályázati támogatással
Dél-Alföldi Térségi Hulladékgazdálkodási Társulás ISPA (a szegedi regionális program elemeként)	
Zöld Forrás	
Saját forrás	Önkéntes munka

5. program: Környezetbarát gazdálkodás elterjesztése

Fontos lenne tudni, hogy a hagyományos táji tudás mennyire maradt fenn a tájban, s ez mennyire adaptálható az új gazdálkodók vagy a hagyományos tudással nem rendelkező gazdálkodók számára. A Kiskunsági Nemzeti Park és az agrárkörnyezetvédelem területén tapasztalatokkal rendelkező gazdák részvételével fórumok, előadássorozatok tartását tartjuk szükségesnek.

Indokoltsága:
Az EU-s szabályok szerint az üde gyepeken nem tárolható víz, mindezek a gazdálkodók feltételeit rontják. Ez az EU-tisztviselők hiányos biológiai ismerete miatt van így, de ezen a mindenkori kormányoknak lenne a feladata, hogy változtassanak, azaz Brüsszellel értessék meg azt, hogy egy pannon szikes gyep vagy egy láprét nem úgy működik, mint egy nyugat-európai, mert az éghajlatunk kontinentális, s nincs elég és egyenletes eloszlású csapadék.

1. Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
A település külterületén, üde gyepeken tárolható lenne a víz, mindezek a gazdálkodók feltételeit javítják. A szükséges vízmennyiség visszatartási lehetőségének megteremtése. A vízkormányzás megoldása a jövő mezőgazdasági termelésének biztosítéka. A program megvalósítása, egyszeri forrásigény.	Önkormányzat, Térségi Vízmű Társulat, lakosok, földtulajdonosok	2014 folyamatos	50 000

Közreműködő szervezetek	**Feladatai**
Lakosság	Közreműködés a vízkormányzásban, a vizek védelmében,
ATIKÖVIZIG	A térségi vízelvetési tervek elkészítése
Beretzk Péter Természetvédelmi Klub	Tájékoztatók, az ökoturizmus fejlesztése a vizes élőhelyeken, a mezőgazdasági víztározás.

A végrehajtás ellenőrzése:

Értelemszerűen.

Eredményesség vizsgálat:
A település belvízhelyzetének javulása.

Forrástérkép

Forrás megnevezése	**Megjegyzés**
Önkormányzat	Pályázati támogatással
EU Strukturális alapokból, pl. Széchenyi terv,	
Saját forrás	Önkéntes munka

6. program: A fenntarthatóság hosszú távú megvalósítása Röszkén

A fenntarthatóság gondolatának érvényesülnie kell mind a településvezetés, mind a lakosság és a fiatalok részéről is.

Indokoltsága:
A fenntarthatósági szemlélet hiánya. A természet érdekeinek figyelmen kívül hagyása. Ennek érdekében több szintű akcióprogram, egy tervezett, hosszú távú környezettudatosság-növelési program tervezete célszerű. Hosszú távon egy környezetvédelmi referens alkalmazása javasolt, aki a természet- és környezetvédelmi célokat szemelőtt tartja, és a környzeti célok megvalósítását elő segíti.

1. Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
A fenntarthatósági akciók szervezése, környezet tudatosság növelése. Szemléletformáló programok az oktatási intézmények tanulói számára. Az ökológiai feltételek és a globális világ változásából adódó elvárások téma megvitatása a helyi lakosokkal. A települési környezetvédelmi program megvalósítást segítené a környezetvédelmi referens alkalmazása. (Egyszeri forrásigény)	Önkormányzat, lakosok, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub	2014 folyamatos	2 500 / év

Közreműködő szervezetek	**Feladatai**
Lakosság	Közreműködés a fenntarhatósági képzéseken való részvétel, gyakorlati bemutatókon való rsézvétel
Beretzk Péter Természetvédelmi Klub	A fenntarthatósági programok szervezése

A végrehajtás ellenőrzése:

Értelemszerűen.

Eredményesség vizsgálat:
A települési programok szervezője a környezeti referens.

Forrástérkép

Forrás megnevezése	**Megjegyzés**
Önkormányzat	Pályázati támogatással
EU Strukturális alapokból, pl. Széchenyi terv,	
Saját forrás	Önkéntes munka

7. program: Természetvédelemi szemléletformálás

A védett és nem védett területeken a természeti értékek fennmaradását, megőrzését, a védett növény-és állatfajok állományának változását biodiverzitás-monitorozással lehet vizsgálni, amibe a helyi Orbán Dénes Általános Iskola diákjai is bevonhatók, így e feladat a környezeti nevelés céljait is szolgálja.
Tudatosítani kell, hogy a növekedési célokat csak a környezet-eltartóképességének mértéke szerint valósíthatjuk meg, a mindenkori technikai tudásunknak megfelelően.
Társadalmi szemléletformálás (értékek-értékrend, oktatás, nevelés, ismeretátadás, holisztikus szemléletmód, fenntartható fejlődés, életmódváltás)

Indokoltsága:
A településen a lakosok környezeti problémák iránti érzékenyebbek legyenek. Kialakulhasson a környezeti etika, és az egyéni felelősség.

1.Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
A felnőtt lakosság, a tanuló ifjúság környezeti érzékenységének alakítása	Önkormányzat, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Orbán Dénes Általános Iskola	folyamatos	2.000 / év
A településen bemutatnia a környezettudatos élet előnyeit, felhívni a figyelmet a káros környezethasználat veszélyeire. (A program sorozat egyszeri forrásigénye.)	Önkormányzat, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület, Orbán Dénes Általános Iskola	2014. folyamatos	2.000
Az Önkormányzat és civil szervezetek együttműködésében az akcióprogramok szervezése, Falu Napokon települési rendezvényken. Az oktási folyamatokban a helyi környezetvédelmi programok szervezése: táborozás, erdei iskola, terepi foglalkozás a helyivédett területeken, település aktualis munkálataiban való részvétel a környezet fejlesztése érdekében. (A megvalósítás egyszeri forrásigénye.)	Önkormányzat, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Röszkei Kaláka Teleház Közhasznú Egyesület, Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület, Ifjúsági Önkormányzat, Orbán Dénes Általános Iskola	2014 folyamatos	5 000

2.Feladat	Lehetséges megvalósítók, partnerek	Határidő	Tervezett Forrásigény (eFt)
Települési környezetvédelmi Programjának folyamatos aktualizálása és az eredmények értékelése. A teljes program felülvizsgálata, értékelésére egyszeri forrásigény	Önkormányzat, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület	2016	1.500
A település természeti területei és egyedi tájértékei mentén tanösvények kijelölése és kiépítése és folyamatos fejlesztése, karbantartása.	Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Polgárőr Egyesület, Ifjúsági Önkormányzat, lakosság, Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület	folyamatos	1.000/ év

Közreműködő szervezetek	Feladatai
Beretzk Péter Természetvédelmi Klub	Természeti értékek számbavétele, a fenntarthatósági program kidolgozása, az értékek mentén Tanösvények kialakítása, és bemutatása.
Röszkei Kaláka Teleház Közhasznú Egyesület	Kommunikációs programok megvalósítása
Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület	Gyakorlati foglalkozások, fiatakok számára
Helyi civil – és önszerveződésű csoportok	A lakosság bevonása programokba.
Röszkei Polgárőr Egyesület	Terepi programok támogatása
Orbán Dénes Általános iskola	A nevelés programok bemutató helye

A végrehajtás ellenőrzése:

Az településen egyer többen kapcsolódnak be a közös munkákba

Eredményesség vizsgálat:

A társadalmi együttműködés erősödése.

Forrástérkép

Forrás megnevezése	Megjegyzés
EU Strukturális alapokból, pl. Széchenyi terv,	Pályázati támogatással
Zöld Forrás	
Saját források	Önkéntes munka

8. program: Helyi értékvédelem, egyedi tájérték kataszter készítése

Természeti területek védelme, a helyi értékek számbavétele, gondozása.

Indokoltsága:

A település még számtalan természeti és kulturális értékkel rendelkezik, azok felvételezése és bemutatása indokolt.

A feladatok és ütemezésük:

1.Feladat	**Lehetséges megvalósítók, partnerek**	**Határidő**	**Tervezett Forrásigény (eFt)**
Az egyedi tájérték kataszter elkészítése ez alapján a szükséges védettségeket biztosító határozatok meghozatala, védettséghez a szükséges műszaki teendők elvégzése, az értékek folymatos felvételezése és bemutatása. A program felülviszgálata bővítése és a kutatási eredmények felvételezése, egyszeri forrásigény.	Önkormányzat Beretzk Péter Természetvédelmi Klub	2014.	2.000

Közreműködő szervezetek	**Feladatai**
Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága	A védetté nyilvánítás véleményezése
Műemlékvédelmi Hivatal	A védetté nyilvánítás szakmai előkészítése
Lakosság	A védett épületek megfelelő karbantartása

A végrehajtás ellenőrzése:

A védetté nyilvánítások, illetve a jelzett feladatok elvégzése alapján.

Eredményesség vizsgálat:

A védetté nyilvánított értékek számának növekedése,

Forrástérkép:

Forrás megnevezése	**Megjegyzés**
Önkormányzati források	Pályázati támogatással
Zöld Forrás	
Saját forrás	Önkéntes munka

MELLÉKLETEK

1. **A 2003. ÉVI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMBAN MEGHATÁROZOTT RÉSZPROGRAMOK MEGVALÓSULÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSE**
2. **A 2003-BAN KÉSZÜLT TELEPÜLÉSI KÖRNYZETVÉDELMI PROGRAM ÉRTÉKELÉSE FENNTARTHATÓSÁGI SZEMPONTOK ALAPJÁN**
3. **RÖSZKE KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZAT KÖRNYEZETI SZABÁLYOZÁST ÉRINTŐ HELYI RENDELETEI**

1. Melléklet:

A 2003. ÉVI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMBAN MEGHATÁROZOTT PROGRAMOK MEGVALÓSULÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSE

A 2003-ban elkészült környezetvédelmi programban feltárt települési helyzetértékelésben, és a problémakataszterben felsoroltuk azokat környezeti problémákat, környezeti kockázatokat melyek Röszke község számára megvalósítandó feladatokat akkor fontosnak és célszerűnek ítélt a település közössége.

A 2004-től napjainkig terjedő időben a tervezett operatív programok finanszírozási oldala nem volt minden esetben biztosított. Ennek okán is voltak a megoldott és az elmaradt programok között eltolódó hangsúlyok. A megvalósított operatív programok kapcsolódtak a Megyei Környezetvédelmi Program elemeihez.

I. Sikeresen megvalósított programjaink:

1. program: A települési hulladékgazdálkodás korszerűsítése

A programban célul tűzte ki az önkormányzat: A regionális hulladékgazdálkodási tervhez kapcsolódó helyi tervet alakít ki, a hulladékgazdálkodásról szóló törvény szerint a községben keletkező hulladékok csökkennek, a megszüntetett hulladéklerakó rekultivációja, az illegális lerakók felszámolása, újraképződésük megakadályozásra kerük.

Legnagyobb feladat volt Röszkén működő alkalmatlan hulladéklerakó megszűntetése. Továbbá az addig lerakott hulladék ártalmatlanítása és engedélyezett lerakóra való elszállítása.

Elkészült és megvalósult az „illegális" hulladék lerakó bezárásának terve és megvalósult a településen a szelektív hulladékgyűjtés és rendszeres elszállítás. Minden lakos kapott egy hulladéktároló kerekekkel ellátott tárolót, és más speciális hulladékok összegyűjtésére alkalmas zsákokat. A lakosoktól heti egy alkalommal történik az elszállítás. Az egyutcás településünkön, sok keskeny kis utca csatlakozik a fő utcához, ahonnan a lakosoknak kell a tároló tartályt kigurítania, - ezért is kapott minden lakos műanyag kerekekkel ellátott tartályt ahonnan a Szegedi Környezetgazdálkodási Kht. szállító járműve rendre elszállítja a kommunális hulladékot. A program jól elő lett készítve, mindenki megelégedésére. Az intézményekben több fázisú szelektív gyűjtő eszközöket helyeztek el. A program sikeresen beindult. A szerves hulladék csak lerakásra kerül komposztálóba, A Hulladékgazdálkodásról szóló törvény előírja az elhullott állatok ártalmatlanítás, már nem a falu határában történik a korábbi „dögkútban", hanem Hódmezővásárhelyre szállítják az ATEV ártalmatlanító üzemébe.

A program másik része, a korábbi hulladéklerakó rekultivációja. Erre a tevékenységre igen nagy szükség volt és jelenleg is van. A régi hulladéklerakóról a felgyülemlett iszonyatos mennyiségű hulladék elszállítását a Szegedi Környezetgazdálkodási Kht. megkezdte. Egy részét sikerült is elszállítani. Majd a terület hulladékudvarrá történő átalakítását kezdte meg. A hulladék udvar az előírásoknak megfelelően elkészült, a lakosok a meghatározott szabályok szerint vehetik igénybe. Minden fajta hulladékot kiszállíthatnak a lakosok. A hulladékudvar szolgáltatása szerintünk minden lakossági igényt kielégít. A hulladék udvar környékén ekkor még ott maradtak, a hulladék hegyek. Ezek ártalmatlanítása és elszállítása még nem történt meg.

Tehát a korszerű hulladék gazdálkodás tervezett első része sikeresen megvalósult. A lakosok illegális hulladéklerakó kedve még nem szűnt meg. Erre a szemléletváltoztatásra még hangsúlyt kell fektetnünk a következő években. Ennek érdekében a település aktív lakosaival évente szervezünk hulladékgyűjtést, pl. a Falu Napon, vagy több alkalommal falutakarítási és virágosítási akciót. Az oktatási intézményben a környezetvédelmi program megvalósítását erősítették.

A helyi komposztálási program nem valósult meg. A település szerves hulladékát is konténerbe gyűjtik és elszállítja a Szegedi Környezetgazdálkodási Kht.
A külterületen az illegális hulladéklerakók felszámolása folyamatban van, az újra keletkezésük megakadályozás csak részben sikerült.
A témakörben a felvilágosító tevékenységet a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub a helyi Polgárőr Egyesülettel folyamatos végez, de nem kellően hatékony a tevékenység. A vadlerakók szankcionálása nem történt meg.
Az illegális hulladék felszámolására pályázati forrás (Zöld Forrás pályázat 1 millió Ft a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub) nagyon kevés érkezett, az önkormányzat önerőből és a közmunkából hozta létre az eredményt

2. Program: Helyi értékvédelem, egyedi tájérték kataszter készítése

A program célja volt, Egy elkészítendő egyedi tájérték kataszter alapján pontosítani a védelemre érdemes természeti és épített környezeti értékek körét A kitűzött cél maradéktalanul megvalósult (Zöld Forrás pályázat 1,5 millió Ft, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub pályázatta.) Az egyedi tájérték kataszter elkészítése után és annak alapján a szükséges védettségeket biztosító határozatok meghozatala megtörtént, a védettséghez a szükséges műszaki teendők elvégzése is megtörtént. A feladatot az Önkormányzat a Természetvédelmi Klubbal közösen elvégezet.) A programban közreműködött a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága, a Műemlékvédelmi Hivatal és a lakosság.
A védetté nyilvánít értékek száma folyamatosan, növekszik.

3. Program: A települési környezetvédelemmel kapcsolatos egységes helyi jogszabály megalkotása

A program célja volt: Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. Tv. Alapján a kor követelményeinek megfelelő terveket az Önkormányzat elkészítette, illetve helyi építési szabályzat elkészíttetésével megtörtént, melyben a környezet védelmével – a helyi értékek figyelembevételével – kapcsolatos szabályok is helyet kaptak.

8/2007. (IV. 11.)Kt. Ör. számú rendelete, Röszke helyi jelentőségű természeti területeinek és értékeinek védelméről és a
23/2008.(XII.10.)Kt. Ör. Rendelete a helyi építészeti értékek védelméről.
A törvények a lakosok számára áttekinthetőek.

4. Program megnevezése: Allergén gyomok terjedésének csökkentése

A program célja volt: A témában lakossági programok és figyelem felhívó akciók kezdeményezése, megvalósítója az Önkormányzat és a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub. A program eredményeként csökkent a szennyezett belterület nagysága, mert az önkormányzat közmunkásokkal sikeresen csökkenti a szennyezett területek nagyságát. A parlagon hagyott szántóföldeken az állandó ellenőrzés és a szankcionálás lehetősége miatt a tulajdonosok rendszeresen gondozzák a földeket.

A gondozatlan, gyomos területek feltérképezése nem történt meg, így nem tudjuk a teljes nagyságát a szennyezésnek, csak megbecsülni. Megállapíthatjuk, hogy a hivatalos szervek állandó ellenőrzése és szankcionálása csökkentette a szennyezett területeket.

Ennek következtében a légúti megbetegedések kismértékben csökkentek, de pontos következtetést még nem állapíthatunk meg, mert az elmúlt években elég sok csapadék volt térségünkben, ami a levegő „kimosását” segítette.

Az egészségügyi adatokat csak több éves megfigyelés és elemzés után lehet megadni.
A programban közreműködött az Önkormányzat, a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Röszkei Egészségvédő Egyesület, Növényegészségügyi és Talajvédelmi Szolgálat, ÁNTSZ, Oktatási intézmények és a lakosság. A közterület-felügyelő és a növényvédelmi felügyelő folyamatosan tájékoztatta az önkormányzatot.
A programra csak az önkormányzat biztosított forrásokat.

5. Program: A község környezet-egészségügyi akcióprogramjának elkészítése

A program céljai voltak: melyek eredményesen megvalósultak

- A települési Egészségterv elkészült és folyamatos megújításra került 2007-ig, majd ezt tervet valósítja meg. Az egészség megvalósítása, az Életmód Klub, keretében megvalósult, de a Tankonyha program anyagi támogatás hiánya miatt nem tudott megvalósulni.
- A lakosság környezeti érzékenységének javítására több sikeres program valósult meg a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub projektjei segítségével. Az egyesület kommunikációs programjaival a lakosság figyelmét rendszeresen irányította a helyi és a globális környezeti problémák iránt. A megvalósításba aktívan bevonva az Orbán Dénes Általános Iskola közösségét.
- A lakosság egészségének javítása, céljából az önkormányzat az egészséghét évente való támogatásával segíti. Az egészséghét a lakosok döntő többségének elismerését és támogatását bírja.
- Egészség hetek, napok szervezése, pl. szűrővizsgálatok, előadások, tájékoztatók minden évben sikeresen kerültek megrendezésre. A programban a lakosok folyamatos tájékoztatása a helyi média közreműködésével rendre megtörtént.
- Legsikeresebb az egészséghét alatta a szűrőprogramok szervezése, lebonyolítása, a szervezést a Röszkei Egészségvédő Egyesület, a Röszkei Kaláka és Teleház Közhasznú Egyesület végezte.

A környezetből eredő egészségkárosító hatások egészségre ható környezeti tényezők vizsgálata, a környezet-egészségügyi tervezés, vezetés és irányítás települési lehetőségeink vizsgálata, anyagi források nélkül részletesen nem történt meg. Környezet-egészségüggyel kapcsolatos tudatformálás, oktatás, nevelés a helyi oktatási intézményben az Egészségnevelés program szerint sikeresen valósult meg. Az elmúlt évek alatt a programra központi támogatást nem sikerült biztosítani, csak az önkormányzat támogatta és a Röszkei Egészségvédő Egyesület 1%-os támogatásának értékét fordította az egészséghétre.

6. Program: Zöldterület-fejlesztés, erdősítés

A program célja volt: A település belterületén a településkép javítása érdekében a település parkjai jelentősen megújuljanak. A célok sikeresen megvalósultak. A telepített élő anyagot, a fákat és a cserjéket az önkormányzat biztosította, az élőmunkát a lakosok adták. A parkosítás több alkalommal és nagyon jó hangulatban zajló sikeres programok voltak a lakosság segítségével. A belterületen lévő igen kevés zöld felületek objektív okok miatt nem növekedtek. A külterületen a széleróziós folyamatok csökkentése nem valósult meg, az erdők telepítése nem történt meg. A telepítés elmaradása oka az anyagi támogatás hiánya. Sikeres volt a település belterületén és a külterületén az utak melletti növényzet karban tartása a terület gondozása, melyet az önkormányzat valósított meg a közmunka program keretében.

II. Közép és hosszú távon javasolt programok

7. Program: Csatornázás, szennyvízelhelyezés korszerűsítése

A program célja volt: A csatornahálózat fejlesztése, amely megtörtént, ennek segítségével a felszín alatti vízkészlet további szennyezése csökkent. Gyakorlatilag a település belterületén minden ház be van kötve a szennyvizet elvezető csatornahálózatba. Probléma az elkészült rendszerrel, hogy a csatornahálózatban több helyen hibát észlelnek, különösen csapadékos időjárás estén, mégpedig azt hogy a talajból a rendszerbe nagymennyiségű víz szivárog, terhelve ezzel a tisztító működését, valamint ez által a vákuum rendszer is gyengül, ezért az aknákat külső szippantással kell tisztítani. Az üzemeltető számára ez komoly nehézség és költség. Ennek a problémának az elhárítása a következő időszak feladata lesz.
A település talajvíz minősége a csatornázással jelentősen javult.

8. Program: Egészséges ivóvíz biztosítása a lakosság számára

A program célja volt: a település lakosságának ellátása megfelelő minőségű ivóvízzel eddig is megtörtént. Egy paraméterben nem megfelelő a település ivóvíze, mégpedig az arzén tartalomban. Az önkormányzatok kötelező feladatai közé tartozott, hogy a vizek tisztítását meg kell oldani. A szolgáltatott ivóvíz arzénmentesítése a feladat, az EU-s szabályozáshoz alkalmazkodó 10 μg/l alatti értékre kell csökkenteni.

Az Ivóvízminőség-javító Program keretében megalakult a Tisza-Maros Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulás projektje, a Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Konzorcium, 2005. novemberében.

A tevékenységek műszaki tartalma:

- új vízbázis kialakítása,
- vízkezelés megoldása,
- térségi rendszer fejlesztése,
- a költségek projektszinten maximum 20%-a mértékéig az ivóvízhálózat rekonstrukciója,
- a hiányzó mosató helyek kiépítése,
- ellátási hiányok felszámolása, külterületek ellátása.

Az **operatív teendőket** a DARFÜ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft. munkacsoportja látja el. **A megvalósításra létrejött projekttársulás a Dél-alföldi Régióban**

Előzetes költségbecslések történtek a Program egészére (bruttó Ft)

Az előkészítés költsége	**2.032.000.000 Ft**
Magyar Állam és az Európai Unió támogatása	1.672.265.547 Ft
Önkormányzatok saját erő	359.734.453 Ft
Megvalósítás költsége (becsült)	**80.000.000.000 Ft**

Magyar Állam és az Európai Unió támogatása projektenként változó, 70-90%
Önkormányzatok saját erő projektenként változó, 10-30 %

A létrejött: Tisza-Maros Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulás projektje

Tagjai: Deszk, Kübekháza, Röszke, Tiszasziget, Újszentiván, Zsombó

A fejlesztés indokoltsága:

A jellemző káros anyagok jelenléte az ivóvízben a projekttársulás területén:
Arzén 5 település, Ammónium 6 település, Mangán 1 település, Vas 3 település

Kémiai paraméterek, Röszke területén: mértékegység

Arzén [μg/l]: Mért érték: 35 μg/l, (határérték: 10 μg/l)
Ammónium [mg/l]: Mért érték 0,68 mg/l. (határérték: 0,5 mg/l)

Megvalósítandó műszaki megoldás lehetséges: Röszke község vízellátó

Rendszerének, önálló fejlesztése új tisztítási technológia beépítésével, külterület vízellátása.

Ezt a feladatot az önkormányzat – sem a társulásba, sem önállóan - anyagi támogatás hiánya miatt nem tudta eddig megoldani. A feladat megoldásra a térségben a települések összefogtak a települési közösségek, próbálják a problémát elhárítani.
A külterületi lakosság egészséges vezetékes vízzel való ellátásának megszervezése nem változott, anyagi támogatás hiánya miatt ez nem tudott megvalósulni.

9. Program: Környezetbarát gazdálkodás elterjesztése

A program célja volt: a település részben homokos, részben pedig mélyebb fekvésű helyein a felszín alatti vizek, illetve a felszíni vizek a mezőgazdasági tápanyag és vegyszerhazsnálat miatt folyamatosan szennyeződött, amely állapot nem változott az elmúlt évek alatt.

Ennek okán a Holt-Tisza vízminősége romlik és akadályozta annak sokrétű hasznosítását. A környezetbarát gazdálkodási módok előtérbe helyezésére nem került sor. A gyors károsodást csökkenti az a tény, hogy a vegyszerek költségesek és a lakosok nem tudják megfizetni, így használatuk erősen csökkent. A környezetbarát gazdálkodási módok propagálása - pályázati támogatás nélkül - nem volt hatékony és sikeres.

10. Program: Biztonságosabb helyi közlekedés kialakítása

A program célja volt: A biztonságosabb helyi és helyközi nem motorizált közlekedés fejlesztése, valamint a rekreációs célú közlekedési pályák kialakítása Röszke területén nem valósult meg.

Röszke Szegedtől való távolsága lehetővé tenné, hogy az év nagy részében a központi település kerékpáron is elérhető lenne, a kerékpárút nem valósult meg. Tervezte az önkormányzat még a község természeti területeihez a rekreációs célból kialakítandó egy Szeged-Röszke-Mórahalom-Ásotthalom-Mórahalom-Domaszék-Szeged kerékpáros túraút megépítését, de ez sem valósult meg. Ennek egyes Röszkén kívüli szakasza – a Szeged – Szentmihály – között már elkészült, a Röszke – Mórahalom tervezés alatt van.
A helyközi közlekedés autóbusz megállóinak átépítése, akadály mentesítése megtörtént, az önkormányzat programja szerint..

11. Program: A Gyálai-Holt-Tisza rekreációs célú fejlesztése

A program célja volt: A kedvező rekreációs adottságú Gyálai Holt-Tisza bekapcsolása a szabadidős programokba Röszke területén sikeresen megtörtént, a sikeres Zöld Forrás és a LEADER pályázati lehetőségekből.

A holtág méretei, vízpótlási lehetőségei, Szegedhez való közelsége lehetővé tette, hogy az jelentős szerepet kapjon a helyi szabadidős programokban. A holtág jelenlegi vízminősége a strandolás megnyitását nem teszi jelenleg lehetővé, de más számtalan lehetőséget biztosít a szabadidő hasznos eltöltésére.
A tervezett feladatok között volt:

- A holtág rehabilitációjának megtervezése, a szennyező források kizárása, a program döntő mértékben megvalósult. (ATIVIZIG, KAC, Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Röszkei Sporthorgász és Természetvédő Egyesület, Röszke önkormányzat.)

- A holtág teljes rehabilitáció nem valósult meg, anyagi támogatás hiányában.
A program során jelentősen javult a Gyálai Holt-Tisza vízminősége (lásd a jelen beterjesztett programban). Megkezdődött az ökoturisztikai célú fölhasználása a területnek.

12. Program: Környezettudatos falusi gondolkodás kialakítása

A projekt célja volt: A település gazdasági egységeivel és lakosságával megismertetni a környezettudatos gazdálkodás és élet előnyeit, s felhívni a figyelmet a káros környezethasználat veszélyeire. A „környezeti értékek, az egészséges környezet fontossága a természeti értékek megőrzése, a fenntartható fejlődés fogalmának megértetése" a közoktatás minden szintjén kerüljön bevetésre. (Gyakorlati, elméleti programok megvalósítása.)

A helyi civil szervezetek, és az oktatási intézmény szakértői által, a fenntartható fejlődést helyi szinten elősegítő, gyermekek, a fiatal és a felnőtt lakosságot is mozgósítani képes tevékenység-sor kidolgozása.

Indokoltság:
Mivel Röszke területe egy környezetileg érzékeny tájon fekszik és a környezetvédelmi szabályozás számos új – a lakosság, a gazdálkodók számára nem, vagy alig ismert – szigorítást hozott, továbbá az EU-s jogharmonizáció a környezetvédelem területén további fontos feladatokat határoz meg a település életében, ezért kiemelten fontos a környezettudatos társadalmi viselkedés elsajátítása. Fontos feladat a települési közigazgatás, a falu területén gazdálkodók és a lakosság környezettudatosságának összehangolása.

Megvalósult tevékenységek:
- A családok környezettudatos életformájának bemutatása (vidéki háztartásvezetés „fenntartható" módon)
- A lakosság környezeti érzékenységének fejlesztése, a település fiataljainak szemléletformálása, az oktatási intézményben a Környezeti nevelési program megvalósítása eredményeket hozott.
- A lakosság hulladékkezelési szokásainak alakítása, a Falutakarítási nap, a szelektív hulladékgyűjtők elhelyezése a közintézményekben, a szelektív gyűjtő zsákok a lakosok számára, a hulladékudvar bevezetése.
- A helyi értékek feltárása a közösségnek folyamatosan való bemutatása segítette a szülőföld szeretetére való nevelést.
- Évente legalább két alkalommal szervezett a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub lakossági Fórumokat, tájékoztatókat, terepi bemutatókat, készített kiadványokat a civil emberek számára.
- Az egészségmegőrzés helyi feladatainak megfogalmazása, az iskola Egészségnevelési program megvalósítása során, az egészséges életmódra nevelés kap kiemelt hangsúlyt a nevelési folyamatban. Az oktatási intézményben évente Egészségnap szervezésére került sor, amikor az egészséges táplálkozással, életmóddal ismerkednek a tanulók. A programban szűrővizsgálattal egybekötött, - vérnyomás, súly, testzsír, víz, kcal, test körfogat - családi egészségnap valósul meg. Ez a program új kezdeményezés az oktatási intézményben.
- Az oktatási intézményekben - óvoda, általános iskola - elkészült az intézmények környezeti nevelési programja. Az oktatás - nevelés folyamatában a helyi természeti és kulturális értékek, a fenntartható fejlődés elvét, a közös felelősségtudatát beépítették a nevelésbe. A szemléletformálás hatékony eszköze a minden évben megvalósuló Erdei Iskola program, és környezetvédelmi szakkör.

- Az Egyedi Tájértékek mentén a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub tanösvényeket készített, melyek segítették a természeti értékek megismerését és bemutatását. Segítette az ökoturisztika megindítását.
- A településen környezetvédelmi helyzet jelentősen javulna, ha környezetvédelmi referens alkalmazására kerülne.

A programokat segítette a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub, Polgárőr Egyesület, a Röszkei Kaláka és Teleház közhasznú Egyesület, a Röszkei Egészségvédő Egyesület egyéb helyi civil szervezetek, továbbá a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósága, ATI – KTVF. ATIKÖVIZIG, SZTE és más szervezetek.
A település lakosai szívesen vettek részt a közösségi foglalkozásokon.

2. Melléklet:

A 2003-BAN KÉSZÜLT TELEPÜLÉSI KÖRNYZETVÉDELMI PROGRAM ÉRTÉKELÉSE FENNTARTHATÓSÁGI SZEMPONTOK ALAPJÁN

A települési Környezetvédelmi Programot a Beretzk Péter Természetvédelmi Klub szakértői csoportja készítette, 2003-ban az Önkormányzat felkérésére. A program megfelel a törvényi követelményeknek, és benne vannak a település lakosainak javaslatai és kívánságai is. Átfogó értékvizsgálatában vizsgálandó, hogy a program milyen mértékben felel meg a fenntarthatósági elvárásoknak, s azok milyen mértékben valósultak meg, valamint az elvárás hogyan viszonyul a tartalommal.

a.) A rendszerszemlélet: A programban van ok-okozati-elemzés, de nincs probléma-fa vagy problémaháló, s erre választ adó célfa. A program helyesen határoz meg ismereti hiányokat, és épít a meglévő ismeretekre, információkra. Törekszik a különböző intézkedések környezeti, gazdasági és társadalmi hatásának bemutatására, és igyekszik bemutatni, hogy a javasolt megoldások mennyiben vonatkoznak az okokra, és mennyiben az okozatokra. Figyelembe veszi azt is, hogy végrehajtása esetén milyen hatással lesz az a programozási területen kívül eső, tágabb környezetre. Különösen jelentősek azok a fejezetek, amelyek az ismerethiányok pótlásával, és beépítésével foglalkoznak. A program a holisztikus szemléletmódra való nevelést tartja fontosnak és megvalósítandónak.

b.) Az integrációs elv: A program esősorban a különböző szektorokhoz köti a különféle intézkedéseit, integráló eszközrendszereket, kevesebbet mutat. A feladatok is inkább a szektorokhoz kötődnek. A program egészében a gazdaság-társadalom-környezet szempontjából inkább kiegyensúlyozott.

c.) A tartamosság elve: A program csak részben veszi számba a rendelkezésre álló erőforrásokat, lehetőségeket, veszélyeket és gyengeségeket, a jelenlegi természetierőforrás-használat ütemét a lehetőségek függvényében nem tartalmazza. Az ország függőségét a külső természetierőforrás-használattól nem veszi döntően figyelembe, de az erőforrás-felhasználások hatékonyságára felhívja a figyelmet. Vannak javaslatai a fenntartható erőforrás-használatra.

d.) A természeti erőforrások használatának és megőrzésének egyidejűségi elve: Figyelembe veszi a program a jelenlegi erőforrás-használati módokat a fenntartható használat szempontjából, de nem áll módjában, hogy a témában jelentős technológiai kutatásokat ösztönözzön. Nem tér ki arra a tényre, hogy elítéljen olyan fejlesztéseket, amelyek nem szolgálják a fenntartható erőforrás-használatot. E témakör még részletesebb vizsgálatot igényelne e területen, de ennek van minimális anyagi és jelentősebb idővonzata is.

e.) A megelőzés és az elővigyázatosság elve: A programban találunk az okokra irányuló intézkedéseket, a hulladék- és szennyvízgazdálkodás, a levegőtisztaság-védelem terén ez az elv jobban megjelenik.

f.) Az alkalmazkodási formák megőrzésének elve: a programban van olyan intézkedés, amely a helyi szerves kultúrák megőrzését igyekszik előmozdítani, de a helyi tanyasi gazdálkodásban rejlő hagyományos táji tudás és termelési potenciál jelentősége hangsúlyozandó, főleg, hogy ez e tájban is heterogénen maradt fenn, s a lakosság öregedésével ez is egyre inkább kivész. Nincs a programban olyan intézkedés, amely veszélyeztetné az értékek megóvását.

g.) A helyi erőforrások hasznosításának elve: a program a helyi és külső erőforrások felhasználásának az arányáról nem állapít meg követelményt, néhány utalásban figyelembe veszi a helyi erőforrásokat, és nem foglalkozik a külső erőforrásoktól való függőséggel. A tanyasi gazdálkodás tájfenntartásban betöltött szerepe itt is hangsúlyozható.

h.) A környezet adekvát hasznosítás elve: A program foglalkozik az adott terület ökológiai helyzetének feltárásának szükségességével. Foglalkozik a tájváltozások

vizsgálatával és annak káros hatásainak csökkentésével, tervezi a sérült ökológiai rendszerek helyreállítását. Ez utóbbi kérdéskör azonban részletesebb vizsgálatokat igényel.

i.) A stabilitás és a sokféleség megőrzésének elve: A program épít a sokféleség megőrzésére (biológiai, termék, kulturális diverzitás). Ráirányítja a figyelmet a vizsgált terület élőhelyi változatosságára. A programban megfogalmazott feladatok a terület faji és élőhelyidiverzitását nem rontják, sőt növelhetik is, de mindenképp hozzájárulnak azok megőrzéséhez. A helyi szerves kultúrák sérülése, leépülése a program következményeként nem várható.

j.) A nem anyagi értékek haszon elve: A program nem számszerűsíti a negatív externális hatásokat, de ez adathiány miatt nem is lehetséges. Számba veszi a naturáliák értékét. Figyelembe veszi az emberek megelégedettségét a fejlesztések megvalósulása kapcsán és ennek kapcsán a fejlesztések hatását az emberek egészségi állapotára. Az egészség megőrzését fontos célként fogalmazza meg.

k.) Az eltartó-képesség szerinti használat: A program nem foglalkozik az eltartó-képességgel, ez további kutatásokat igényel a változó környezeti és társadalmi környezet miatt.

l.) A körfolyamatokban történő összekapcsoltság elve: A program igyekszik figyelembe venni a meglévő gazdasági-társadalmi-környezeti folyamatok összekapcsoltságát. Felhívja a figyelmet a különböző szektorokban megvalósuló programok összehangolására. Hatékonyan mutatja be a termelői-fogyasztói, környezetvédelem szempontjából helyes és helytelen szokásokat. Figyelmet irányít az újrahasználatra.

m.) A szubszidaritás elve: A program az érdekeltek bevonásával, azok véleménye alapján készült. A program alapoz a helyi közösségek részvételére a végrehajtásban

n.) A koegzisztencia elve: A program figyelembe veszi, hogy a megvalósítás során kik milyen mértékben fognak osztozni az erőforrásokon, de nem foglalkozik azzal, hogy kik lesznek a teherviselők, és mekkora terhet fognak viselni. Igyekszik figyelni a különböző társadalmi rétegek szociális helyzetét. A program szemléletformálásra helyezi a fő hangsúlyt. A megvalósítással a település népességmegtartó képességét kívánja növelni. Az intézkedések megfogalmazásánál tekintettel van a különböző korosztályokra.

Senki sem követhet el nagyobb hibát,
mint az, aki azért nem tesz semmit,
mert csak keveset tudna tenni. (Burke)

3. MELLÉKLET

RÖSZKE KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZAT KÖRNYEZETI SZABÁLYOZÁST ÉRINTŐ HELYI RENDELETEI

- Röszke község önkormányzat „Környezetvédelmi Alap”-ról szóló helyi rendelete: (2/2000.(II.17.) KT.r.),
- Röszke község Ifjúságpolitikai koncepciója,
- Röszke község Település-, és gazdaságfejlesztési koncepciója,
- Röszke Község helyi rendelete a Helyi építészeti értékek védelméről 23/2008. (XII.10.) Kt. Ör. ,
- Röszke Község helyi rendelete: A települési szilárd és folyékony hulladékkal kapcsolatos közszolgáltatások kötelező igénybevételéről, 19/1996. (XII. 18.) KT.r.